

Faculté de philosophie, arts et lettres

Corpusonderzoek naar het gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies

Contrastieve analyse in het Nederlands, Frans en
Engels

Auteur: Alice Marchal
Promotrice: Prof. Kristel Van Goethem
Année académique 2022-2023
Master [120] en langues et lettres modernes, orientation germaniques, à
finalité didactique

Corpusonderzoek naar het gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies

Contrastieve analyse in het Nederlands, Frans en Engels

Auteur: **Alice Marchal**

Promotrice: **Prof. Kristel Van Goethem**

Année académique 2022-2023

Graag wil ik iedereen bedanken die mij geholpen heeft tijdens het schrijven van dit proefschrift.

Eerst en vooral zou ik mijn promotrice, Prof. Van Goethem, willen bedanken voor haar geduld, haar waardevolle tips en haar vriendelijke begeleiding. Met haar samenwerken was verrijkend en dat heeft mijn interesse voor de Nederlandse taal nog meer doen opwekken.

Ik wil ook mijn familie en vrienden bedanken voor hun steun de afgelopen vijf jaar. In het bijzonder zou ik graag mijn ouders willen bedanken die alles hebben gedaan zodat ik hier kon geraken. Ik had dit niet kunnen doen zonder jullie.

Inhoudsopgave:

Afkortingenlijst	4
Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Theoretische achtergrond	7
1.1 Constructiegrammatica.....	7
1.1.1 Kenmerken van de Constructiegrammatica	9
1.1.2 Constructiemorfologie.....	10
1.2 Vergelijkende constructies: similtatieve en equatieve constructies.....	10
1.3 Syntactische en morfologische vergelijkende constructies	18
1.3.1 Samenstellingen	20
1.3.1.1 Nederlands	22
1.3.1.2 Frans.....	24
1.3.1.3 Engels.....	25
1.3.2 Syntactische constructies.....	26
Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet	29
2.1. Onderzoeksvragen en hypotheses.....	29
2.2. Methodologie.....	31
2.3. Sketch Engine & TenTen Corpora	31
2.3.1. Dataselectie	31
2.3.1.1. Nederlands	31
2.3.1.2. Engels.....	37

2.3.1.3.	Frans.....	42
2.3.1.3.1.	De Franse simlatieve constructie	42
2.3.1.3.2.	De Franse equatieve constructie.....	44
Hoofdstuk 3: Resultaten		47
3.1.	Nederlands	47
3.1.1.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>zo A als</i> (DET) N]?	47
3.1.2.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>zo A als</i> (DET) N]?	51
3.1.3.	Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?.....	53
3.1.4.	Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?.....	53
3.2.	Frans	61
3.2.1.	Simlatieve constructie [<i>A comme</i> (DET) N].....	61
3.2.1.1.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>A comme</i> (DET) N]?.....	61
3.2.1.2.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>A comme</i> (DET) N]?.....	63
3.2.1.3.	Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?.....	65
3.2.1.4.	Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?.....	66
3.2.2.	Equateive constructie [<i>aussi A que/qu'</i> (DET) N].....	77

3.3.	Engels	79
3.3.1.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>as A as (DET) N</i>]?.....	79
3.3.2.	Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [<i>as A as (DET) N</i>]?.....	81
3.3.3.	Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?.....	82
3.3.4.	Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?.....	83
3.4.	Contrastieve analyse	91
3.4.1.	Onderzoeksvraag 4: Worden er evenveel syntactische en morfologische vergelijkende constructies gebruikt in de drie talen?	91
3.4.2.	Onderzoeksvraag 5: In welke mate verschillen het Nederlands, het Frans en het Engels betreffende hun gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies?	92
3.4.3.	Het lidwoord gebruik	96
3.5.	Discussie.....	99
	Hoofdstuk 4: Conclusie.....	102
	Bibliografie.....	106

Afkortingenlijst

A	Adjectief
V	Werkwoord
N	Substantief
F	Frequentie
Rel. F.	Relatieve frequentie
MWE(s)	<i>Multi-word expression(s)</i>
DET	<i>Determiner</i> (lidwoord)
P	Voorzetsel
N P N	Substantief Voorzetsel Substantief

In deze scriptie presenteer ik de resultaten van (1) een corpusonderzoek over syntactische en morfologische vergelijkende constructies in het Nederlands, Frans en Engels, en (2) een cross-linguïstische studie die zich op de verschillen en gelijkenissen toespitst tussen die drie talen. De syntactische vergelijkende constructies die onder de loep worden genomen zijn bijvoorbeeld *zo wit als sneeuw* in het Nederlands, *blanc comme neige, aussi blanc que neige* in het Frans en *as white as snow* in het Engels. De morfologische vergelijkende constructies zijn bijvoorbeeld *grasgroen* in het Nederlands, *rouge sang (bloedrood)* in het Frans en *razor-sharp (messcherp)* in het Engels. Die worden ook samenstellingen genoemd. Dit onderzoek steunt op de taaltheorie van Constructiegrammatica. Volgens deze theorie is taal een netwerk van constructies, d.i. vorm-betekenisparen, die in een continuüm tussen lexicon en syntaxis staan (Hoffmann & Trousdale, 2013, pp. 1).

Het onderscheid tussen syntaxis (*multi-word expressions*) en morfologie (samenstellingen) heeft al veel pennen in beweging gebracht in de drie onderzochte talen (zie voor het Nederlands Booij, 2019; voor het Frans Van Goethem & Amiot, 2019 en voor het Engels Bauer, 2019 in *Complex Lexical Units*). Onderzoek over de competitie en de interactie tussen syntaxis en morfologie bestaat ook al (zie onder andere Booij, 2002 en het boek *Competition in Inflection and Word-Formation*, 2019). Eerdere onderzoeken hebben zich gefocust op de studie van syntactische en morfologische constructies in aparte talen. Contrastieve onderzoeken zijn eerder beperkt gebleven tot de vergelijking van een paar case studies (zie bijvoorbeeld Masini, 2019, pp. 294-305 met de nadruk op kleurconstructies) en er bestaat tot nu toe geen uitvoerig contrastief onderzoek tussen het Nederlands, het Frans en het Engels. Eerdere studies hebben laten zien dat het Frans en het Engels analytischere talen zijn, terwijl het Nederlands synthetischer is (cf. ‘Germanic Sandwich’ Van Haeringen, 1956). Volgens dit principe worden er meer samenstellingen verwacht in het Nederlands en meer syntactische constructies in het Engels en het Frans (Lamiroy, 2011). Onderstaand onderzoek wil inzicht bieden in de proporties van vergelijkende syntactische en morfologische constructies in de drie onderzochte talen en daarmee nagaan in hoeverre de theorie van de Germanic Sandwich wordt bevestigd voor dit onderzoeksveld. Schückler en Hüning beweren immers dat: “Looking at word and MWE formation gives insight in the structure of the language system” (2015, pp. 455).

Vergelijkende constructies zijn een veel bediscussieerd onderwerp in de taalkundige wereld. Haspelmath en Buchholz (1998) hebben zich op similtatieve en equatieve constructies in de talen van Europa gefocust. Ze hebben immers uitgewezen dat Europese talen veel eigenschappen gemeen hebben; dit concept wordt “Standard Average European” genoemd (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 282; Whorf, 1956). Voor talen buiten Europa verwijst ik naar het boek *Similitative and Equative Constructions* (Treis & Vanhove, 2017), de studies van Cuzzolin en Lehmann (2004) en van Henkelmann (2006). Ultan (1972) heeft ook equatieve, vergelijkende en superlatieve constructies onderzocht in 123 talen. Stassen (1985) onderzocht vergelijkende constructies in 110 talen. Het is echter niet duidelijk hoe de data uitgekozen werd. Die studies hebben vooral de nadruk gelegd op equatieve constructies en hun comparatieve en superlatieve equivalenten zonder die te vergelijken met hun morfologische equivalent. Deze bijdrage probeert in deze leemte te voorzien wat het Nederlands, Engels en Frans betreft.

Ten grondslag aan dit onderzoek liggen een reeks onderzoeksvragen. Ten eerste wordt er nagegaan welke adjectieven en substantieven het vaakst voorkomen in de syntactische vergelijkende constructies van de drie onderzochte talen. Ten tweede wordt er onderzocht of syntactische vergelijkende constructies een morfologische tegenhanger hebben. Ten derde wordt er geanalyseerd of er een gebruiksverschil is tussen beide constructies. Ten vierde wordt er nagekeken of het Nederlands, het Frans en het Engels evenveel vergelijkende syntactische en morfologische constructies gebruiken. Ten vijfde worden de verschillen en gelijkenissen tussen de drie talen onderzocht. Deze vragen zullen behandeld worden vanuit het theoretische kader van de Constructiegrammatica door middel van een corpusonderzoek naar het gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies.

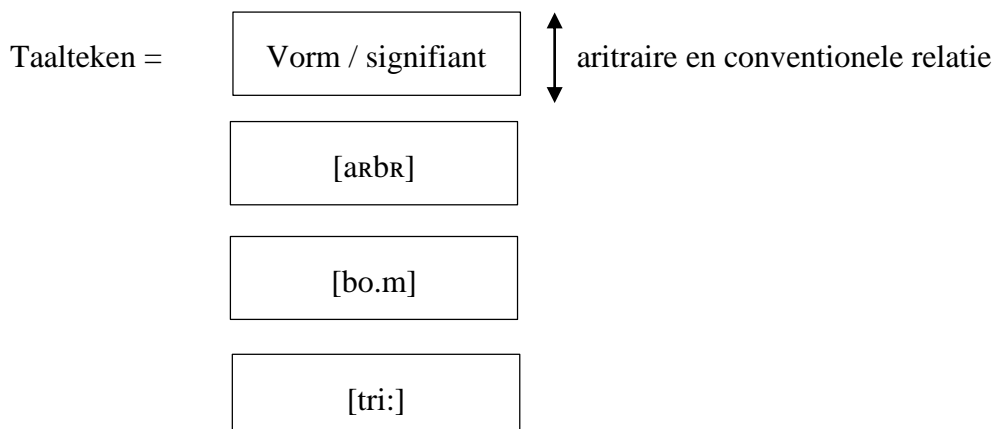
Deze scriptie bevat vier hoofdstukken. Het eerste presenteert de theoretische achtergrond. Het tweede gaat over de onderzoeksofzet. Het derde hoofdstuk focust op de resultaten en de contrastieve analyse tussen de drie talen. Ten slotte bevat het vierde hoofdstuk afsluitende opmerkingen.

Hoofdstuk 1: Theoretische achtergrond

Dit hoofdstuk heeft als bedoeling de sleutelconcepten van deze studie uit te leggen. In de eerste sectie wordt verslag uitgebracht over Constructiegrammatica, het theoretische kader van deze studie. In sectie twee besteed ik aandacht aan de verschillende soorten vergelijkende constructies met betrekking tot het perspectief dat in onderhavig onderzoek wordt genomen. In de derde sectie wordt gefocust op syntactische en morfologische constructies.

1.1 Constructiegrammatica

In deze paragraaf geef ik een samenvatting van wat Constructiegrammatica is, steunend op het boek *Construction Grammar: The Structure of English* geschreven door Hoffmann in 2022. Constructiegrammatica heeft als uitgangspunt het concept van het taalteken. Volgens Ferdinand De Saussure, in zijn invloedrijke *Cours de linguistique générale* (1916, 2016), komt een linguïstische vorm (*signifiant*) overeen met een betekenis in de echte wereld (*signifié*). De vorm en de betekenis worden in het taalteken verenigd (Hoffmann, 2022, pp. 2). Deze relatie is arbitrair: er is een overeenkomst tussen sprekers van een taal om welomschreven vormen te gebruiken om welomschreven betekenissen aan te geven (Hoffmann, 2022, pp. 2). Ter illustratie zullen sprekers van het Nederlands de vorm *boom* gebruiken om het concept van een boom aan te geven, terwijl Franstalige en Engelstalige sprekers respectievelijk de vormen *arbre* en *tree* zullen gebruiken (zie de schematische voorstelling 1 van Hoffmann, 2022, pp. 2). De *signifié* of betekenis wordt verbonden aan een concept in de echte wereld en dit bevat alle mogelijke representaties van de *signifié*: de boom kan klein, groot, oud, een treurwilg, een eik, enzovoort zijn. De *signifié* is daarom niet beperkt tot één unieke voorstelling (Hoffmann, 2022).

Schematische voorstelling 1: Het concept van taalteken volgens Hoffmann (2022, pp. 2) geïllustreerd in de drie onderzochte talen.

Sommige relaties tussen *signifiant* en *signifié* kunnen gemotiveerd zijn, en niet arbitrair. Aan de ene kant kan de relatie tussen vorm en betekenis **fonetisch** gemotiveerd worden. Bijvoorbeeld onomatopeeën, zoals *glouglou* in het Frans (Guiraud, 1966, pp. 25-26), of *phonaesthetic* woorden: woorden die semantisch verbonden zijn door hun gemeenschappelijke fonemen omdat die fonemen vaak in woorden met gelijkaardige betekenis voorkomen (Firth, 1964). De Engelstalige woorden *tweak* (*kleine aanpassing*), *twist* (*draai*), *twine* (*bindtouw*), *twinkle* (*twinkel*), die met kleinheid worden geassocieerd, zijn een goede illustratie daarvan (Firth, 1964, pp. 186). Toch kan fonetische motivatie onbetrouwbaar zijn, het woord *twelve* (*twaalf*) heeft bijvoorbeeld geen verband met kleinheid (Firth, 1964, pp. 186). Aan de andere kant bestaat er ook **morfologische** motivatie (Guiraud, 1966, pp. 26). Dankzij derivatie en samenstelling kunnen sommige woorden begrepen worden (Guiraud, 1966, pp. 26). Dit wordt geïllustreerd in *rugzak*: een zak die op de rug wordt gedragen. Morfologische motivatie kan ook onbetrouwbaar zijn: de samenstelling *ladybug* (*lieveheersbeestje*) is immers niet transparant.

De term ‘constructie’ wordt al vanaf het midden van de 12de eeuw gebruikt (Goldberg & Casenhiser, 2006, pp. 343-344). Constructies, gedefinieerd als conventionele combinaties van vorm en betekenis, zijn overal aanwezig in taal. In de ogen van Hoffmann zijn ze “central units of language” (2022, pp. 256) en ze kunnen alle fenomenen in taal uitleggen, zowel de meest centrale als wat in de periferie ligt (Hoffmann & Trousdale, 2013, pp. 3). Hoffmann beschrijft een constructie als “an arbitrary pairing of (phonological/syntactic) form and meaning that is stored in a speaker’s mental lexicon” (2022, pp. 4). Hij beweert dat de combinatie van vorm en betekenis arbitrair is en dat een constructie als één eenheid wordt opgeslagen in het lexicon. Goldberg zegt over constructies: “[A]ny linguistic pattern is recognized as a construction as long as some aspect of its form or function is not strictly predictable from its component parts or from other constructions recognized to exist” (2006, pp. 5). Dit is compositionaliteit genoemd: een constructie is niet-compositioneel als haar betekenis verschillend is van de som van de betekenissen van haar constituenten (Bordea, 2019, pp. 151).

In de volgende paragraaf zullen de belangrijkste eigenschappen van de Constructiegrammatica worden gepresenteerd. In paragraaf 1.1.2 wordt Constructiemorfologie, een subdiscipline van de Constructiegrammatica, voorgesteld.

1.1.1 Kenmerken van de Constructiegrammatica

Constructiegrammatica wordt door vier eigenschappen gekenmerkt. Ten eerste gaan constructivisten ervan uit dat grammatica en lexicon geen afgescheiden domeinen zijn (Hoffmann, 2022, pp. 10). Er zijn **lexicale** constructies, zoals het woord *appel* en er zijn **grammaticale** constructies, zoals de resultatieve constructie, maar beide soorten constructies bevinden zich op een continuüm (Hoffmann, 2022, pp. 10). Lexicale en grammaticale constructies verschillen in hun niveau van schematiciteit (Hoffmann, 2022, pp. 10). De resultatieve constructie *X veroorzaakt Y om Z te worden door V te doen* in zin (1) is bijvoorbeeld geheel schematisch (Hoffmann & Trousdale, 2013, pp. 3). In die constructie zijn alle slots open en ze moeten ingevuld worden (Hoffmann, 2022, pp. 10).

(1) She rocks the baby to sleep.

‘Ze wiegt de baby in slaap’

Andere constructies, zoals de *X takes Y for granted* (iemand of iets als vanzelfsprekend beschouwen) constructie is gedeeltelijk vast: alleen de slots X en Y moeten ingevuld worden (Hoffmann, 2022, pp. 10). De progressieve constructie *aan het – infinitief – zijn* in voorbeeld (2) is ook gedeeltelijk vast (Booij, 2002, pp. 306). Die bevat het vervoegde werkwoord *zijn* gevolgd door *aan het*. Het infinitief-slot is open en moet ingevuld worden door een infinitief die een duur aangeeft, bijvoorbeeld *lezen, koken*, enzovoort (Booij, 2002, pp. 306). Er bestaan dus restricties over wat in die slots mag staan.

(2) De man is aan het fietsen.

In navolging van het lexicon, dat alle woorden van een taal omvat, wordt er over het *constructicon* gesproken in de Constructiegrammatica, dat een gestructureerd netwerk van constructies is (Hoffmann, 2022, pp. 10). Constructies vormen immers verschillende netwerken waarin ze met elkaar interageren (Croft & Cruse, 2004, pp. 262-265). Uitgaande van het werk van Hoffmann (2022, pp. 10-11) worden constructies onder verschillende categorieën ondergebracht: bijvoorbeeld onder de categorie *geslacht* bestaan er *mannelijk, vrouwelijk* of *niet binair*. Hoffmann stelt dat het brein zo werkt, het associeert elementen met elkaar die nauw verwant zijn (2022, pp. 11). Deze netwerken worden gebruikt om mensen te classificeren, bijvoorbeeld iemand die het geslacht *man* heeft, zal de eigenschappen geassocieerd met mannelijkheid erven, ongeacht of dat wel het geval is of niet (Hoffmann, 2022, pp. 11-12). Een

man zal bijvoorbeeld van voetbal houden, haar hebben, enzovoort (Hoffmann, 2022, pp. 11-12).

Ten derde is Constructiegrammatica meer geïnteresseerd in de werkelijke uitingen in tegenstelling tot Mainstream Generatieve Grammatica (Hoffmann, 2022, pp. 15). Generatieve Grammatica onderscheidt *competence* (competentie) en *performance* (prestatie) en verkiest competentie over prestatie. Competentie is grammatica, terwijl prestatie de werkelijke uitingen zijn. Competentie kan zinnen produceren die niet vertrouwd zijn aan de sprekers, maar die wel grammaticaal zijn (Chomsky, 1972, pp. 10-12). Competentie houdt op die wijze geen rekening van aarzelingen, vergeetachtigheid, en dergelijke (Chomsky, 1972, pp. 12).

Ten slotte verschillen constructies van taal tot taal omdat constructies door arbitraire relaties gevormd worden (Hoffmann, 2022, pp. 15-16). Niettemin bestaan gelijkaardige constructies in verschillende talen (Hoffmann, 2022, pp. 15-16)

1.1.2 Constructiemorfologie

Constructiemorfologie, een subdiscipline van de Constructiegrammatica, kan gedefinieerd worden als het geheel van morfologische regels die woordcombinaties vormen (Booij, 2015). Zoals eerder geïntroduceerd, zijn constructies combinaties van vorm en betekenis. Elke vorm-betekenis paar wordt dus gekenmerkt door morfo-syntactische en fonologische eigenschappen (Booij, 2010, pp. 3). Morfologisch gezien, zou *rugzak* als volgt ontleed kunnen worden $[[rug]_N[zak]_N]_N$ of abstracter $[[x]_N[y]_N]_N$, waar x en y onafhankelijke lexicale constructies zijn. Leerders kunnen zich op dit patroon baseren om nieuwe woorden te vormen (Paul, 1880/1898). Deze constructies interageren met elkaar in het lexicon. Booij stelt dat twee taalkundige termen of twee constructies een extra betekenis kunnen verwerven als ze met elkaar worden geassocieerd, zoals het semi-prefix *reuze-* dat een intensiverende betekenis heeft: de samenstelling *reuzesterk* betekent immers *heel sterk* (2010, pp. 6-7).

1.2 Vergelijkende constructies: similatieve en equatieve constructies

In deze sectie wordt een algemeen kader geschetst van de verschillende types vergelijkende constructies met speciale aandacht voor equatieve en similatieve constructies.

In dit proefschrift wordt de term *vergelijkende* constructie als overkoepelende term gebruikt. Israel et al. stellen dat er sprake is van een vergelijking wanneer gelijkenissen of

verschillen tussen twee verscheiden elementen, een “source concept” en een “target concept”, worden vastgesteld (2015, pp. 125). In tegenstelling tot letterlijke vergelijkingen wordt er over *simile* gesproken als de twee vergeleken elementen (de *source* en de *target*) normaliter niet met elkaar zouden geassocieerd moeten worden en als wat ze gemeen hebben, iets figuurlijks is (Israel et al., 2015, pp. 124-126). Voorbeeld (3) is een letterlijke vergelijking omdat de *source* en de *target* gelijkaardig zijn: ze zijn menselijk en het is duidelijk dat het onderwerp op dezelfde manier leeft als zijn vader. Voorbeeld (4) daarentegen is een *simile*. Een man en een varken worden normaliter niet met elkaar geassocieerd: ze maken deel uit van verschillende categorieën, aan de ene kant mensen en aan de andere kant dieren. De gelijkenis is figuurlijk: er wordt bedoeld dat de man op een onaangepaste manier eet.

(3) Deze man leeft zoals zijn vader.

(4) Deze man eet als een varken.

Naast letterlijke vergelijkingen en *simile* bestaan er ook metaforen. Israel et al. betogen dat metaforen “create similarities rather than reflecting them” (2015, pp. 124). Bij letterlijke vergelijkingen wordt de vergelijking weerspiegeld (Israel et al., 2015, pp. 124). In voorbeeld (3) worden de levensgewoonten van de vader weerspiegeld in die van de man. Bij metaforen wordt de gelijkenis uit het bronconcept naar het doelconcept geprojecteerd (Israel et al., 2015, pp. 124). De conceptuele metafoor *happiness is up* (‘geluk is boven’), bijvoorbeeld, wordt gerealiseerd in metaforische uitdrukkingen zoals *I’m feeling up* (‘ik voel me goed’), *that boosted my spirits* (‘dat gaf me een boost’), enzovoort (Lakoff & Johnson, 1980, pp. 462).

In een eerdere studie door Haspelmath en Buchholz (1998, pp. 319) werd geconstateerd dat *simile* en *similatieve* constructies gelijk aan elkaar zijn, maar de auteurs maken een verschil tussen *similatieve* en *equatieve* constructies (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278). In hun ogen drukken *similatieve* constructies een gelijkenis van *manier* uit, terwijl de *equatieve* constructies een gelijkenis van *mate* aanduiden (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278). In andere woorden drukken *similatieve* constructies een kwaliteit uit, terwijl *equatieve* constructies een kwantiteit uitdrukken (Haspelmath & Buchholz 1998, pp. 313). De *similatieve* constructies in tabel 1 betekenen dat het onderwerp op dezelfde manier als een professioneel loopt (kwaliteit). De *equatieve* constructie van tabel 1 daarentegen drukken uit dat het onderwerp dezelfde mate heeft als zijn zus (kwantiteit). Daarom geven slechts *equatieve* constructies effectief gelijkheid aan (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278).

	Similatieve constructies	Equatieve constructies
Engels	Louis runs like a professional	Louis is as big as his sister
Nederlands	Louis loopt als een professioneel	Louis is zo groot als zijn zus
Frans	Louis court comme un professionnel	Louis est aussi grand que sa soeur
Duits	Louis läuft wie ein Professioneel	Louis ist so groß wie seine Schwester
	= op dezelfde manier als	= in dezelfde mate als

Tabel 1: Overzicht van de similatieve en equatieve constructies in het Engels, Nederlands, Frans en Duits

Haspelmath en Buchholz wijzen erop dat talen niet dezelfde structuren gebruiken om similatieve en equatieve constructies uit te drukken (1998, pp. 278). Tabel 1 geeft een overzicht van de similatieve en equatieve constructies in de drie onderzochte talen en in het Duits. Het Duits gebruikt *wie* in equatieves én in similatieve constructies (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278). Dat is ook het geval van het Nederlands: *als* wordt gebruikt in beide constructies. Er worden daarentegen verschillende structuren gebruikt in het Frans en het Engels. In het Frans wordt *comme* in similatieve constructies gebruikt en *aussi qu'/que* in equatieve constructies (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278). In het Engels worden *like* en *as* respectievelijk gebruikt (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 278). Om die reden zijn Haspelmath en Buchholz van mening dat die twee constructies in het Frans en het Engels moeten onderscheiden worden (1998, pp. 279). In het Engels hebben adjectivische equatieve constructies meestal de parameter markeerder *as*, maar dat geldt niet altijd voor werkwoordelijke equatieve constructies (Haspelmath & Buccholz, 1998; Yu & Heynen, 2022). Dit wordt geïllustreerd in het volgende voorbeeld van Yu en Heynen (2022): *John (*as) cooled the pie as he did the lasagna*, waarbij de parameter markeerder *as* onmogelijk is. Dat is te wijten aan het feit dat die werkwoorden geen graadaanduidende werkwoorden zijn (Rett, 2013; Yu & Heynen, 2022). Het Nederlands heeft daarentegen altijd de parameter markeerder *zo* in werkwoordelijke equatieve constructies, zelfs met werkwoorden die niet graadaanduidend zijn, zoals in het volgende voorbeeld: *We*

constructie is de vergelijkingsobject markeerder het hoofd van het vergelijkingsobject (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 279). Beide zijn dan afhankelijk van de parameter (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 279). Hoofdinitiële talen zoals Germaanse of Romaanse talen worden dus gekenmerkt door de volgende woordvolgorde in equatieve constructies: eerst de parameter, dan de vergelijkingsobject markeerder en het vergelijkingsobject (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 279). Equatieve constructies in hoofdfinale talen hebben daarentegen de volgorde: vergelijkingsobject, vergelijkingsobject markeerder dan parameter (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 279). Uit onderzoek van Haspelmath en Buchholz blijkt dat de parameter markeerder vóór de parameter staat in hoofd-initiële talen (1998, pp. 280) (zie voorbeelden in tabel 1). Hoofd-finale talen hebben meestal geen parameter markeerder (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 280).

Haspelmath en Buchholz (1998, pp. 290) onderscheiden verschillende types equatieve constructies onder Europese talen (vertaald uit het Engels):

- i. *Equatieve constructies gebaseerd op een relatiefzin;*
- ii. *Constructies voornamelijk gekenmerkt door een parameter markeerder;*
- iii. *Constructies enkel gekenmerkt door een vergelijkingsobject markeerder.*

Equatieve constructies gebaseerd op een relatiefzin zijn kenmerkend van de Europese Sprachbund (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 290). Ze worden zo genoemd omdat ze afgeleid zijn uit een relatieve clause constructie (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 292). Onder de equatieve constructies gebaseerd op een relatiefzin maken Haspelmath en Buchholz verder een onderscheid tussen *canonieke constructies die gekenmerkt worden door een parameter markeerder en een vergelijkingsobject markeerder* en *constructies die alleen een vergelijkingsobject markeerder hebben* (1998, pp. 290). De equatieve constructies van deze scriptie behoren tot de canonieke constructies in de drie onderzochte talen. Het Frans, Engels en Nederlands hebben immers een parameter markeerder en een vergelijkingsobject markeerder. Het Italiaans heeft daarentegen alleen een parameter markeerder (zie voorbeeld 6). Constructies met slechts een vergelijkingsobject markeerder zijn specifiek voor het Balkangebied (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 291).

Daarnaast bestaan er *constructies voornamelijk gekenmerkt door een parameter markeerder*, die typisch voor Noord-Germaanse talen zijn (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 294). Die constructie wordt in voorbeeld (7) uit het Zweeds geïllustreerd (Haspelmath & Buchholz, 1998,

pp. 294). De parameter markeerder *lika* in (7) heeft de betekenis “even” (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 293). Het Nederlands gebruikt ook *even* in equatieve constructies van deze soort (zie voorbeeld 8) en dezelfde vergelijkingsobject markeerder als in de canonieke constructies, namelijk *als* (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 295).

(7) Min syster er *lika* vacker *som* dig

(8) Mijn zus is *even* mooi *als* jij

Het derde type equatieve constructies, namelijk *constructies enkel gekenmerkt door een vergelijkingsobject markeerder* worden vaak in Oost-Europese niet-finiete talen met hoofd-finale woordvolgorde gevonden (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 295).

Een variant van de equatieve constructies zijn de kwantitatieve equatieve constructies, gekenmerkt door een onbepaald telwoord dat een kwantiteit aangeeft (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 299). Dat gebeurt door het gebruik van *much/many* en hun equivalenten in de andere talen (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 299). Voorbeeld (9) uit Haspelmath en Buchholz (1998) is een illustratie daarvan. Ze laten ook zien dat de equatieve constructie ook voorbepaald kan worden door bijwoorden zoals *just, exactly, precisely* (10) of ze kunnen ontkend worden (11) (1998, pp. 302)

(9) He has as many books as I.

‘Hij heeft zo veel boeken als ik’

(10) He has precisely as many books as I.

‘Hij heeft precies zo veel boeken als ik’

(11) He has not as many books as I.

‘Hij heeft niet zo veel boeken als ik’

Bovendien hebben Haspelmath en Buchholz generische equatieve constructies geïdentificeerd (1998, pp. 309). Ze spreken over generische equatieve constructies wanneer het vergelijkingsobject naar iets algemeen verwijst (Haspelmath en Buchholz, 1998, pp. 309). Ze schrijven daarover:

“Often the standard in such comparisons is a class but possesses the property in question to a highly salient degree, and the comparison must not be taken too literally, e.g., ‘white as snow’, ‘heavy as lead’, ‘dark as night’, ‘cunning

as a fox. Often the standard is to a large degree conventionalized, and the construction is idiomatic (or “frozen”) for a given parameter” (Haspelmath en Buchholz, 1998, pp. 309).

In generische equatieve constructies van sommige Europese talen, waaronder het Nederlands en het Engels, hoeft de parameter markeerder niet aanwezig te zijn (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 309). Zowel “He is as white as snow” (*‘hij is zo wit als sneeuw’*) als “He is white as snow” (*‘hij is wit als sneeuw’*) bestaan. Generische en specifieke equatieve constructies verschillen niet van elkaar in talen die al geen parameter markeerder hadden in specifieke equatieve constructies, zoals het Italiaans (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 310). In andere talen zoals het Frans verschillen specifieke en generische equatieve constructies meer (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 310). Zoals voorbeeld (12) laat zien bevat de generische equatieve constructie *comme* als vergelijkingsobject markeerder, die uit de oude equatieve constructie [*aussi ADJ comme*] afkomstig is (Haspelmath en Buchholz, 1998, pp. 311). Later is die [*aussi ADJ que/qu’*] geworden, gebruikt in de specifieke equatieve constructie in voorbeeld (13) (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 311).

(12) La tomate est petite *comme* une olive
De tomaat is klein als een olijf
‘De tomaat is zo klein als een olijf’

(13) Ma soeur est *aussi* grande *que* moi
‘Mijn zus is zo groot als ik’

In een generische equatieve constructie heeft het bijvoeglijk naamwoord zijn normale betekenis in tegenstelling tot specifieke equatieve constructies (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 311). Bijvoorbeeld de zin “*He is (as) fast as an arrow*” (*‘Hij is (zo) snel als een pijl’*) betekent dat de man echt snel is, terwijl dat in “*He is as fast as my tortoise*” (*‘Hij is zo snel als mijn schildpad’*) niet het geval is (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 311). De parameter markeerder *as* is niet noodzakelijk in het eerste voorbeeld omdat het adjectief kan begrepen worden in zijn gewone betekenis (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 311). Het tweede voorbeeld vereist een meer specifieke interpretatie omdat het eigenlijk betekent dat de man langzaam is, daarom is de parameter markeerder verplicht (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 311). In voorbeeld (13) wordt niet gezegd dat de zus groot is, het is zelfs mogelijk dat de zus klein is, terwijl het

3. Vergelijkingsobject

- (15) Swedish: (equatieve constructie): Min syster er *lika* vacker **som** dig
‘Mijn zus is *even* mooi *als* jij’
- (similatieve constructie): Hans skriver **som** sin syster
‘Hij schrijft *zoals* zijn zus’

Zoals met equatieve constructies hebben Haspelmath en Buchholz specifieke en generische simlatieve constructies kunnen onderscheiden in sommige Europese talen (1998, pp. 317). Enkele Europese talen gebruiken immers een verschillende simlatieve markeerder als het vergelijkingsobject generisch is (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 317) Dit onderscheid betreft het Engels en het Frans niet, maar wel het Nederlands (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 317-318). Ze hebben aangetoond dat de simlatieve markeerder *zoals* zal gebruikt worden in specifieke simlatieve constructies en de simlatieve markeerder *als* in generische simlatieve constructies in het Nederlands (Haspelmath & Buchholz, 1998, pp. 318).

1.3 Syntactische en morfologische vergelijkende constructies

Syntactische en morfologische vergelijkende constructies zijn niet altijd gemakkelijk te onderscheiden. Finkbeiner en Schlücker (2019, pp. 1) claimen dat morfologische constructies (samenstellingen) en syntactische constructies (MWEs) gelijkaardig aan elkaar zijn. Het belangrijkste verschil tussen die twee is hoe ze gevormd worden: door syntactische of morfologische operaties (Finkbeiner & Schückler 2019, pp. 1). Ze schrijven daarover:

Compounds and multi-word expressions (henceforth MWEs) are similar as they are both lexical units and complex, made up of at least two constituents. The most basic difference between compounds and MWEs seems to be that the former are the product of a morphological operation and the latter result from syntactic processes (Finkbeiner & Schlücker, 2019, pp. 1).

Bloomfield (1933/1970), die gelooft in een onderscheid tussen morfologie en syntaxis, plaatst samenstellingen ertussenin, wat opnieuw toont hoe moeilijk te vatten dit onderscheid is. Hij beweert dat “la morphologie comprend les constructions de mots ou de parties de mots, tandis

que la syntaxe comprend les constructions de syntagme [...] à la frontière entre les deux, nous trouvons [...] des mots composés (blackbird)” (Bloomfield, 1970, pp. 195). Hij stelt ook dat morfologische constructies ingewikkelder zijn dan syntactische constructies: “les traits de modification et de modulation sont plus nombreux et souvent irréguliers – c’est à dire limités à des constituants ou à des combinaisons particulières. L’ordre des constituants est presque toujours rigidement fixé [...]” (Bloomfield, 1970, pp. 195). Daarom betoogt hij dat talen meer door hun morfologie dan door hun syntaxis verschillen. (Bloomfield, 1970, pp. 195). Bloomfield heeft laten zien dat samenstellingen meestal gespecialiseerder zijn dan syntagma’s (1970, pp. 213). Dit onderscheid wordt geïllustreerd in *blackbird* in tegenstelling tot *black bird* (Bloomfield, 1970, pp. 213; Bauer, 2020, pp. 585). *Blackbird* geeft een soort vogel aan, namelijk *merel*, terwijl *black bird* alle zwarte vogels kan aanduiden. Niettemin werkt dit criterium niet altijd om morfologische uitdrukkingen van syntactische uitdrukkingen te onderscheiden. Andere criteria zijn noodzakelijk (Bloomfield, 1970, pp. 214). Het klemtoonpatroon kan een rol spelen: in het Engels zal de klemtoon vaak op het eerste element vallen, terwijl het tweede element minder beklemtoond zal worden, bijvoorbeeld *doorknob* (*deurgreep*) (Bloomfield, 1970, pp. 214). Nochtans worden sommige samenstellingen op het tweede element geaccentueerd, onder andere de Engelse voorzetsels *upon* of *without* (Bloomfield, 1970, pp. 214). Bloomfield beweert daarom dat als er een verplaatsing in de klemtoon is van de eerste naar het tweede element, kan het woord als een samenstelling beschouwd worden (Bloomfield, 1970, pp. 214). Schückler en Hüning bevestigen deze bevinding: samenstellingen en MWEs kunnen onderscheiden worden op basis van klemtoon in het Nederlands of het Duits, maar dat is niet het geval voor het Frans of het Engels (2015, pp. 454). Een oorzaak daarvan is dat samenstellingen in die talen niet aaneen worden geschreven (Schückler & Hüning, 2015, pp. 454). Naast het klemtoonpatroon beweert Bloomfield dat “un ordre contrastant” ook een samenstelling kan aanduiden (1970, pp. 215). Bijvoorbeeld *blanc-bec* is een samenstelling in het Frans omdat het bijvoeglijk naamwoord door het substantief wordt voorafgegaan in een Frans zinsdeel (*syntagme*) (Bloomfield, 1970, pp. 215). Vervolgens kunnen elementen uit een samenstelling niet worden gewijzigd noch onderbroken: bijvoorbeeld kan men niet **very blackbird* zeggen noch **black big bird* (Bloomfield, 1970, pp. 218).

In de volgende paragrafen beschrijf ik elk begrip met aandacht voor de bijzonderheden van de drie talen van deze studie. Paragraaf 1.3.1 focust op morfologische constructies en paragraaf 1.3.2 op syntactische constructies.

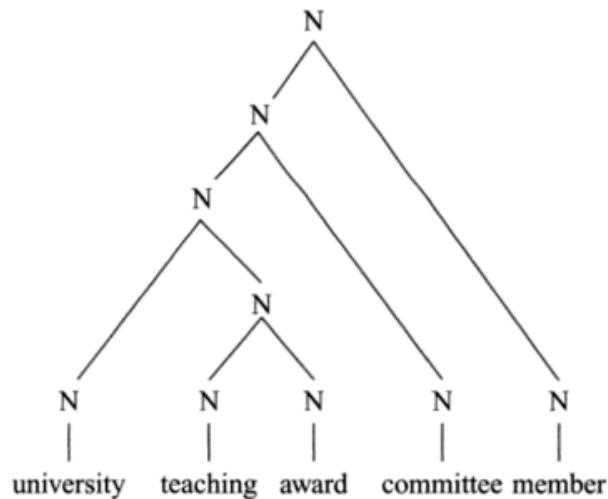
1.3.1 Samenstellingen

In deze sectie probeer ik het concept van samenstellingen uit te leggen. Nadien wordt dit concept verbonden aan de bijzonderheden van de drie talen van onderhavige studie. Subsectie 1.3.1.1 wordt aan het Nederlands gewijdt, en subsecties 1.3.1.2 en 1.3.1.3 verwijzen respectievelijk naar het Frans en het Engels.

Samenstellingen zijn het resultaat van woordvormingsprocessen (ten Hacken, 2013, pp. 100), dus van morfologische operaties. Dressler stelt dat een universele omschrijving van het concept van samenstelling onmogelijk is (2006, pp. 24). De redenen daarachter is dat elke taal verschillend is en dat de omschrijving “theory-dependent” is (Dressler, 2006, pp. 24). Amiot kent de volgende kenmerken aan samenstellingen toe: “Generally, (1) they [compounds] are formed by morphological rules, (2) these rules associate lexemes and (3) the compounds always denote classes of entities” (2005, pp. 190).

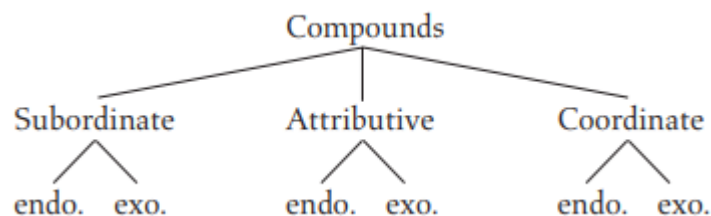
In de ogen van Lieber zijn samenstellingen “words that are composed of two (or more) bases, roots, or stems” (2010, pp. 43). Plag bevestigt dit perspectief (2003, pp. 133). Niettemin beargumenteert hij dat samenstellingen die uit meer dan twee elementen bestaan als hiërarchische **tweedelige** structuren kunnen worden geanalyseerd, zoals in voorbeeld (16) (Plag, 2003, pp. 133). Hij geeft als illustratie de Engelse samenstelling *university teaching award committee member* (Plag, 2003, pp. 133). Deze samenstelling bestaat uit de samenstelling *teaching award*, waaraan *university* wordt toegevoegd, dan *committee* en ten slotte *member* (zie figuur 1) (Plag, 2003, pp. 134). Omdat een tweedelige analyse mogelijk is, beweert Plag dat samenstellingen tweedelig zijn (2003, pp. 134).

- (16) a. [[[university [teaching award]] committee] member]
‘[[universitair [onderwijsprijs]] commissielid]’

Figuur 1: Analyse van de Engelse samenstelling *university teaching award committee member* van Plag (2003, pp. 133)

Bisetto en Scalise (2005) hebben samenstellingen in drie categorieën ingedeeld: subordinatieve, attributieve en coördinatieve op basis van de relatie tussen de twee leden van de samenstelling (zie figuur 2 uit Bisetto & Scalise, 2005, pp. 326). Subordinatieve samenstellingen worden door een “complement relation” gekenmerkt (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 326). Ter illustratie, in *taxi driver* (*‘taxichauffeur’*), is *taxi* de bepaling van het hoofd *driver* (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 326). Attributieve samenstellingen bestaan uit ofwel twee substantieven ofwel uit één adjectief en één substantief (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 327). Attributieve [N N] samenstellingen bestaan uit een hoofd en een attribuut van het hoofd, bijvoorbeeld *snail mail* (*‘slakkenpost’*) (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 326). In attributieve samenstellingen met een adjectief is het adjectief een bepaling van het substantief, bijvoorbeeld *blue cheese* (*‘blauwe kaas’*) (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 327). Bij coördinatieve samenstellingen kunnen beide elementen worden gelinkt door “en”, zoals *poet painter*: iemand die zowel een dichter als een schilder is (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 327).

Figuur 2: Indeling van samenstellingen volgens Bisetto en Scalise (2005, pp. 326)

De drie types samenstellingen kunnen endocentrisch of exocentrisch zijn (Bisetto & Scalise, 2005, pp. 326). Dit onderscheid komt uit Bloomfield (1933, pp. 325): hij beweert dat samenstellingen endocentrisch zijn als ze een hyponiem van hun hoofd zijn, bijvoorbeeld *doorknob* is endocentrisch omdat *doorknob* een hyponiem van *knob* is. De andere samenstellingen zijn dus exocentrisch, bijvoorbeeld *redneck* duidt een persoon aan, geen *rode nek* (Hoffmann, 2022, pp. 91). Het hoofd van een samenstelling geeft de woordsoort van de samenstelling aan (Bauer, 2016, pp. 461).

Bisetto en Scalise hebben vastgesteld dat onderzoekers vooral naamwoordelijke samenstellingen [N N] of [N A] hebben bestudeerd, maar dat er weinig gepubliceerd is over adjectivische samenstellingen, zoals [A A] (*bittersweet*), [A N] (*bleu ciel*), [V A] (*druipnat*), [N A] (*girl crazy*) of samenstellingen die bestaan uit andere woordsoorten, zoals voorzetsels (*sans papier*), bijwoorden (*opzij*), voornaamwoorden (*self-determination*), particles (*make-up*) en werkwoorden (*opnemen*) (2005, pp. 321).

Samenstellingen zijn in het bijzonder aanwezig in Germaanse talen zoals het Nederlands of het Duits (Masini, 2019, pp. 291). Van Gothem en Amiot schrijven:

“Dutch and German establish a clear demarcation between compounds and lexicalized phrases on the basis of formal criteria (spelling, prosody, linking elements, loss of adjectival inflection in [A N] compounds), French compounds are not easily distinguishable from syntactic expressions, and true compounds in Germanic languages often correspond to syntactic multi-word units in French” (2019, pp. 127)

Daarom is het moeilijker in het Frans om samenstellingen en syntactische constructies te onderscheiden (Van Gothem & Amiot, 2019, pp. 128). De volgende paragrafen zijn gewijd aan de analyse van samenstellingen in de drie onderzochte talen.

1.3.1.1. Nederlands

In het Nederlands kunnen samenstellingen substantieven, bijvoeglijke naamwoorden of werkwoorden zijn (Booij, 2019, pp. 95). Uit onderzoek van Norde en Morris blijkt dat samenstellingen ook een verkleinwoord kunnen bevatten, zie de volgende voorbeelden: *bloedjesserieus* ([N-verkleinsuffix-A]), *kotsjemisselijk* ([V-verkleinsuffix-A]), *klaartjewakker* ([A-verkleinsuffix-A]) (Norde & Morris, 2018, pp. 48). Dat betekent niet dat ze iets kleins

afbeelden, maar ze volgen de “morphological rules of diminutive formation” (Norde & Morris, 2018, pp. 48). Het Nederlands wordt door de rechterhandhoofdregel gekenmerkt: dat betekent dat het rechtse element het hoofd van de samenstelling is (Van Goethem & Amiot 2019, pp. 127). Germaanse samenstellingen kunnen een verbindingsmorfeem hebben dat niet in Romaanse talen voorkomt (Van Goethem & Amiot, 2019, pp. 127). Dit verbindingselement bewijst het samenstellings-statuuat, bijvoorbeeld: *koningszoon*, *zonneshijn*, *herenhuis* (Booij, 2019, pp. 102). Booij identificeert vijf criteria om samenstellingen van syntactische constructies te onderscheiden, namelijk “lexical integrity, orthography, phonological properties, and morphological properties” (2019, pp. 97).

Simile samenstellingen die onder de loep worden genomen in deze studie hebben de schematische vorm [N A]_A, waarbij het rechterelement het woordsoort van de samenstelling bepaald. Volgens Hoeksema zijn [N A] simile samenstellingen de tegenhanger van syntactische constructies en worden ze gebruikt omdat ze bondiger en expressiever zijn (2012, pp.7). Hij beweert dat alle samenstellingen een syntactisch equivalent kunnen hebben, maar het omgekeerde geldt niet altijd. Zowel *ijzersterk* als *sterk als ijzer* bestaan, maar *paardesterk* bestaat niet, terwijl *sterk als een paard* wel bestaat (Hoeksema, 2012). Zijn onderzoek toonde aan dat beide constructies semantisch verschillend kunnen zijn omdat *ijzer* in *ijzersterk* een intensiverende betekenis heeft gekregen, het betekent namelijk *heel sterk* (Hoeksema, 2012). Die morfologische constructies worden elatieve samenstellingen genoemd (Hoeksema, 2012). In een elatieve samenstelling moet het bijvoeglijk naamwoord wel kunnen gemodificeerd worden door een graadaanduidend bijwoord (Hoeksema, 2012). Andere voorbeelden zijn *beresterk*, *pijlsnel* (Hoeksema, 2012). Er wordt niet één unieke representatie van een beer of een pijl bedoeld, maar het verwijst naar de stereotypische kracht en snelheid van respectievelijk een beer en een pijl (Hoeksema, 2012). Vervolgens bewijst Hoeksema dat veel samenstellingen de woorden *dood-* en *bloed-* bevatten: *doodsbleek*, *doodgewoon*, *doodsimpel*, *doodongelukkig*, *bloedmooi*, *bloedjong*, *bloedserieus*, enzovoort (2012). Hij heeft aangetoond dat er recent een trend is om taboewoorden te vinden in samenstellingen; het gaat dan vaak om lichamelijke excreties (*kotsmisselijk*) of ziektes (*pokkenweer*) (Hoeksema, 2012). Ten slotte kunnen elatieve samenstellingen ook kleuren bevatten, bijvoorbeeld *felblauw*, *steenbleek* of *vuurrood* (Hoeksema, 2012). Hoeksema (2012) suggereert dat de kleuren die het vaakst terugkomen in samenstellingen, namelijk *zwart* gevolgd door *wit* en *rood*, zich ook bovenaan bevinden in de kleurenhierarchie van Berlin en Kay (1969).

1.3.1.2. Frans

Zoals eerder gerapporteerd bevatten Romaanse talen minder samenstellingen dan Germaanse talen (Masini, 2019, pp. 291). Ter illustratie gebruikt het Frans bij voorkeur een [N P N], d.w.z. een voorzetsel tussen twee substantieven, om complexe nominale constructies te produceren, bijvoorbeeld *moulin à vent* ('windmolen') (Masini, 2019, pp. 291).

In Romaanse talen, inbegrepen het Frans, is het linkse woord het hoofd van de samenstelling in tegenstelling tot Germaanse talen (Rosenberg, 2007, pp. 342). Zowel het hoofd als het andere deel kunnen verbogen worden (Rosenberg, 2007, pp. 342). Dit procedé wordt met syntaxis geassocieerd, zie bijvoorbeeld *beaux-arts* ('beeldende kunsten') (Van Goethem & Amiot, 2019, pp. 127). Franse samenstellingen hebben soms een koppelteken, zoals *grille-pain* ('broodrooster') of ze kunnen in één woord geschreven worden als *portefeuille* (Van Goethem & Amiot, 2019, pp. 127).

Ten Hacken (2013) heeft een studie uitgevoerd over samenstellingen in verschillende talen om de kenmerken daarvan te formuleren. Zijn studie heeft interessante resultaten voor het Frans opgeleverd: er bleek namelijk uit dat [N N] samenstellingen in het Frans niet vaak voorkomen, ook al bestaan ze wel, bijvoorbeeld *centre ville* ('centrum') of *prix plafond* ('plafondprijs') (ten Hacken, 2013, pp. 101). Ten Hacken pleit dat *genitieve constructies* en *relationele adjectieven gevolgd door een substantief* samenstellingen zijn (2013, pp. 109). Genitieve constructies worden met *de* gevormd, bijvoorbeeld *donneur de sang* ('bloeddonor') (ten Hacken, 2013, pp. 103). Relationele adjectieven drukken een relatie uit met een substantief, bijvoorbeeld *division cellulaire* ('celdeling') (ten Hacken, 2013, pp. 104). Van Goethem en Amiot stellen echter dat [N de N] eenheden door syntactische operaties gevormd worden (2019, pp. 130).

In de literatuur bestaan verschillende visies van wat samenstellingen zijn in het Frans. Mathieu-Colas (1996) heeft een brede aanpak gekozen: zijn taxonomie omvat veel samenstellingen. Volgens Corbin (1992; 1997) zijn alleen [N N] en [V N] constructies samenstellingen in het Frans. Fradin (2012) voegt er [A A] constructies, [N N] coördinatieve constructies en [N N] subordinatieve constructies aan toe. Villoing, op haar beurt, claimt dat [A N] constructies met een kleuradjectief, zoals *bleu ciel* ('blauw hemel'), ook samenstellingen zijn (2012, pp. 36).

1.3.1.3. Engels

Het Engels ligt tussen het Nederlands en het Frans omdat zowel samenstellingen (*admission ticket* ‘toegangsbewijs’) als [N P N] (*head of state* ‘staatshoofd’) worden gebruikt (Van Goethem, 2009, pp. 242; Van Goethem & Amiot, 2019, pp. 127).

In het Engels is het samenstellen de meeste productieve manier om nieuwe woorden te creëren (Plag, 2003, pp. 132). Het hoofd van de samenstelling is vaak het rechterelement door de rechterhandhoofdregel (Williams, 1981a, pp. 248). Het linkerelement wijzigt het hoofd, wat *modifier-head structure* wordt genoemd (Plag, 2003, pp. 135). Het hoofd geeft zijn semantische en zijn syntactische kenmerken aan de samenstelling: een *armchair* is dus een zetel (het hoofd) met een armleuning, en de samenstelling is een substantief omdat *chair* (*zetel*) een substantief is (Hoffmann, 2022, pp. 88-90). Als de samenstelling vrouwelijk is, is het te wijten aan het feit dat het hoofd vrouwelijk is (Plag, 2003, pp. 135). Meestal wordt het eerste element van de samenstelling geaccentueerd, maar veel uitzonderingen bestaan, bijvoorbeeld *summer night*, *apricot crumble*, enzovoort (Plag, 2003, pp. 137-138). Plag heeft een taxonomie van Engelse samenstellingen opgesteld (zie enkele voorbeelden in tabel 2 hieronder) (2016, pp. 2411-2427).

Onderstaand onderzoek zal adjectivische samenstellingen onder de loep nemen, namelijk [N A]_A. Volgens Plag zal het bijvoeglijk naamwoord het hoofd van de samenstelling zijn en het substantief kan ofwel een ‘modifier’ ofwel een ‘argument’ van het hoofd zijn (2003, pp. 152). In *blood-red* wordt iets als *rood zoals bloed* beschreven en bloed is een bepaling van het adjectief rood (Plag, 2003, pp. 152). Het substantief heeft ook een intensiverende functie, *blood-red* betekent ‘heel rood’ (Plag, 2003, pp. 152). In *sugar-free* is *sugar* een *argument* van het hoofd *free* (Plag, 2003, pp. 152). Een syntactische manier om dat te zeggen zou *free of sugar* zijn, met een voorzetsel (Plag, 2003, pp. 152). In het Engels bestaan alle types samenstellingen, maar Plag heeft getoond dat niet alle samenstellingen het resultaat van samenstellen zijn en dat niet alle samenstellingen productief zijn (2016, pp. 2414).

	NEDERLANDS	FRANS	ENGELS
N+A	sneeuwwit	cordon-bleu	ankle-deep
V+A	kotsmisselijk	/	go-slow

A+A	donkergeel	clair-obscur	light-green
N+N	fietstas	chanteur-compositeur	house speaker
V+N	eetkamer	tire-bouchon	spoilsport
A+N	grootvader	bleu ciel	loudspeaker
N+V	raadplegen	/	babysit
V+V	/	pousse-pousse	stir-fry
A+V	liefkozen	/	blackmail

Tabel 2: Overzicht van de mogelijke samenstellingen bestaande uit de voornaamste woordsoorten (adjectief, substantief, werkwoord) in het Nederlands, Frans en Engels gebaseerd op Booij (2019, pp. 97); Fradin (2012); Mathieu-Colas (1996) en Plag (2016, pp. 2411-2427)

1.3.2 Syntactische constructies

Similes zijn een onderdeel van de categorie multi-word expressions (MWEs) (Hüning & Schlücker, 2015, pp. 452). MWEs bestaan uit meer dan één woord en kunnen zelfs een gehele zin zijn (zoals een spreekwoord) (Hüning & Schlücker, 2015, pp. 452). Bovendien hebben MWEs een “kind of unitary semantic or pragmatic function” (Moon, 2015, pp. 120). Er zijn meerdere definities van MWE(s) in de literatuur te vinden. Masini definieert bijvoorbeeld MWEs als volgt: “lexical units larger than a word that can bear both idiomatic and compositional meanings” (Masini, 2005, pp. 145). Sprenger (2003) gebruikt de term “fixed expressions” (FEs) in plaats van MWEs. Hij zegt dat

Typical examples of FEs [...] often have an opaque meaning or a deficient syntactic structure, for example by and large or kick the bucket. [...] The defining feature of a FE is that it is a word combination, stored in the Mental Lexicon of native speakers, that as a whole refers to a (linguistic) concept. This makes FEs “non-compositional” in the sense that the combination and structure of their elements need not be computed afresh, but can be retrieved from the Mental Lexicon. However the degree of lexical and syntactic fixedness can vary. (Sprenger, 2003, pp. 4)

Taalkundigen verschillen van mening over wat MWEs precies zijn. Daarom is er tot nu toe geen exhaustieve lijst van MWEs. Schlücker en Hüning hebben toch geprobeerd om een niet-uitputtende lijst op te stellen (2015, pp. 451-452). Ze omvatten spreekwoorden (*a bird in the hand is worth two in the bush*), metaforische uitdrukkingen (*as sure as eggs is eggs*), idioms (*iemand met de nek aankijken*), simile (*koud als steen*), partikelwerkwoorden (*bijvallen*), binominale uitdrukkingen (*nourish and cherish*), complexe nominalen (*marché aux puces*), collocaties (*strong tea*), gelexicaliseerde uitdrukkingen (*all of a sudden*), enzovoort (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 452). De lijst is eerder lang en de terminologie complex.

Schlücker en Hüning onderscheiden verschillende kenmerken van MWEs. Ze beweren dat een MWE op dezelfde manier werkt als een woord: zoals een woord uit het lexicon wordt getrokken, wordt een MWE, zelfs als die een gehele zin is, ook uit het lexicon als één éénheid gehaald (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 452-453). Daarna beweren ze dat MWEs niet-compositioneel zijn, d.w.z. hun betekenis is verschillend van de betekenis van elk deel samengevoegd (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 453). MWEs bevinden zich op een continuüm van syntactische gefigeerdheid (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 453). De syntactische vergelijkende constructie die centraal in onze studie staat, namelijk [*zo A als* (DET) N] is gedeeltelijk vast: het eerste open slot moet een adjectief zijn en het tweede een substantief. Een lidwoord (DET) kan ook, maar is niet verplicht in de constructie. De woorden *zo* en *als* zijn vast. Hetzelfde geldt voor de andere vergelijkende constructies in het Engels en het Frans. In [*as A as* (DET) N], [*aussi A qu'/que* (DET) N] en [*A comme* (DET) N] zijn de onderstreepte woorden vast. In verband met morfologische constructies zijn Schückler en Hüning ook van mening dat MWEs en samenstellingen equivalente concepten kunnen uitdrukken (2015, pp. 454-455). Om dit te illustreren geven ze het Duitse voorbeeld *weiß wie Schnee* en *schneeweiß* (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 454-455). Ze zeggen ook dat de ene constructie het bestaan van de andere kan blokkeren (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 454-455). Dat wordt bevestigd door een studie van Masini (2019). Ze geeft als voorbeeld dat in het Engels, “the day after tomorrow” (*de dag na morgen*) bestaat, maar dat is niet het geval van “the day after today” (*de dag na vandaag*) omdat “tomorrow” (*morgen*) bestaat (2019, pp. 285). Ze noemt dat “lexical blocking” (Masini, 2019, pp. 285). We zouden “the day after today” kunnen zeggen, dat is mogelijk, maar dat is geen conventioneel taalgebruik. Hetzelfde geldt voor het Frans en het Nederlands. Ze geeft aan dat competitie tussen MWEs en complexe morfologische woorden ook bestaat (Masini, 2019, pp. 282). Op basis van haar resultaten zouden we ons ook kunnen

inbeelden dat een syntactische vergelijkende constructie op dezelfde manier een morfologische vergelijkende constructie zou kunnen blokkeren en andersom. Masini doet zelf aan onderzoek over de Italiaanse simile constructie [A come N] (*'A als N'*), waarvan het adjectief een kleur is en ze vergelijkt die met samenstellingen [A_{kleur} N] in het Italiaans. Uit haar onderzoek blijkt ook dat een intensiverende betekenis uit de samenstelling met het kleuradjectief kan verschijnen. Ze stelt ook dat samenstellingen en similes verwisselbaar kunnen zijn als de simile aan intensivering verliest en als de samenstelling aan intensivering wint (Masini, 2019, pp. 298). Desondanks blijkt het dat beide constructies verschillend blijven omdat simile constructies niet even objectief en neutraal zijn als samenstellingen (Masini, 2019). Ze worden namelijk geassocieerd met emoties. Hoeksema beargumenteert dat een samenstelling vaak wordt verkozen over zijn equivalente MWE omwille van zijn compactheid en expressiviteit (2012). Hij merkt ook op dat samenstellingen altijd een syntactisch equivalent hebben (soms met een semantisch verschil), maar het omgekeerde is niet waar (Hoeksema, 2012).

2.1. Onderzoeksvragen en hypotheses

Dit onderzoek heeft als bedoeling de syntactische simile of equatieve constructies en hun morfologische tegenhanger te bestuderen in het Nederlands, Frans en Engels. Een contrastieve analyse zal daarna uitgevoerd worden om de verschillen en de gemeenschappelijke kenmerken tussen de twee soorten constructies te benadrukken. De syntactische constructie heeft een verschillend patroon in de drie talen:

- in het Nederlands: [*zo A als* (DET) N],
- in het Frans: [*A comme* (DET) N] en [*aussi A que/qu'* (DET) N],
- in het Engels [*as A as* (DET) N].

Geen eerdere studie heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar deze constructies en de verschillen ertussen. Een contrastieve studie maakt het nochtans mogelijk om inzicht te krijgen in kenmerken die specifiek zijn voor elke taal. Deze stelling sluit mooi aan bij de volgende claim van Booij (2019):

In most cases, these two structural options for creating names complement each other, but there is also some competition. A comparison of these two options provides insight into the organization of grammar, the role of the lexicon, and the division of labour between morphological and syntactic devices (Booij, 2019, pp. 96)

Aan dit onderzoek liggen een reeks algemene onderzoeksvragen voor elke taal ten grondslag:

- 1) Welke (soorten) adjectieven en substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [*zo A als* (DET) N], [*A comme* (DET) N], [*aussi A que/qu'* (DET) N] en [*as A as* (DET) N]?
- 2) Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?
- 3) In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?
- 4) Worden er evenveel syntactische en morfologische vergelijkende constructies gebruikt in de drie onderzochte talen?

- 5) In welke mate verschillen het Nederlands, het Frans en het Engels betreffende hun gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies?

Ter aanvulling van de derde vraag zal er worden nagegaan of syntactische en morfologische vergelijkende constructies in dezelfde context gebruikt kunnen worden, meer bepaald of ze identiek zijn qua semantiek.

De hypothesen poneren dat niet alle syntactische vergelijkende constructies ook bestaan als morfologische vergelijkende constructies. Booij heeft immers gesteld dat “If one form is chosen, the other is sometimes blocked, and this may be taken as an indication of the lexical status of this phrasal pattern” (2002, pp. 317). Het zou daarom logisch zijn dat sommige syntactische constructies frequenter zijn dan hun morfologische tegenhanger en andersom.

De tweede hypothese die wordt vooropgesteld, stelt dat syntactische en morfologische vergelijkende constructies gelijkaardig aan elkaar zijn. Deze hypothese wordt ondersteund door Booij die wat volgt schreef:

Certain kinds of constructional idioms are functionally similar to compounds. They behave like the constructional idioms discussed above in the sense that they form alternatives to morphological expression of lexical and/or grammatical content. However, the phrases discussed in this section have an additional property in that they also feed word formation. (2002, pp. 313).

Dat betekent echter niet dat betekenisverschillen uitgesloten zijn. Sommige combinaties kunnen namelijk een extra betekenis krijgen in een samenstelling, zoals een intensiverende betekenis in *beresterk* (Booij, 2010). Bovendien heeft Booij het enkel over het Nederlands; het zou kunnen dat simile samenstellingen en syntactische vergelijkende constructies meer van elkaar verschillen in de twee andere onderzochte talen.

In tweede instantie wordt een contrastieve analyse uitgevoerd. De resultaten in het Frans, Nederlands en Engels zullen vergeleken worden. Een van de hypothesen poneert dat samenstellingen minder gebruikt worden in het Frans en het Engels dan in het Nederlands. Onderzoek door Hendrikx et al. (2017) heeft getoond dat er meer intensiverende morfologische constructies in het Nederlands zijn dan in het Frans, dat zal dus misschien ook het geval zijn

voor de onderzochte morfologische vergelijkende constructie. Wat de syntactische vergelijkende constructies betreft, stelt de hypothese dat ze meer in het Frans gebruikt worden.

2.2. Methodologie

Een corpusonderzoek wordt uitgevoerd in de drie talen om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Er wordt gekozen voor de TenTen corpora omdat ze een groot aantal woorden bevatten en beschikbaar zijn in de drie talen van onze studie. De volgende sectie stelt het platform Sketch Engine voor en de drie corpora die gebruikt worden. In sectie 2.3.1 wordt beschreven hoe de gegevens geselecteerd werden voor elke taal.

2.3. Sketch Engine & TenTen Corpora

De TenTen corpora bevinden zich op het Sketch Engine platform. Sketch Engine is een platform gecreëerd door de lexicograaf en taalkundige Adam Kilgarriff en door de programmeur Pavel Rychlý in 2004 (Thomas, 2016, pp. 503). Sketch Engine maakt het mogelijk om corpora te raadplegen, om zelf een corpus samen te stellen en om corpora te analyseren dankzij verschillende instrumenten (Kilgarriff et al., 2014). De meest elementaire daarvan is de *Word Sketch* die de “grammatical and collocational behaviour” van een woord laat zien (Thomas, 2016, pp. 504). Voor dit onderzoek werd ook de *concordance* tool gebruikt, en meer bepaald de *CQL*-methode, dat is de “corpus query language” (Kilgarriff et al., 2014) waarmee “een woordvorm, een lemma, een syntagma, een specifieke woordsoort” kunnen gevonden worden (Thomas, 2016, pp. 504, eigen vertaling).

De TenTen corpora zijn beschikbaar in verschillende talen. Hun namen geven aanwijzingen over hun inhoud. De eerste twee letters geven de taal aan en de laatste twee cijfers geven het jaar van de dataverzameling. De voordelen van die corpora zijn hun vergelijkbaarheid en hun grootte. Het enTenTen20 corpus bestaat uit 368.561.273.153 woorden, het frTenTen17 corpus uit 5.752.261.039 woorden, en het nlTenTen14 corpus uit 2.253.777.579 woorden.

2.3.1. Dataselectie

2.3.1.1. Nederlands

Voor het Nederlands werd de syntactische equatieve constructie als volgt opgezocht in de CQL-zoekbox: [lemma="zo"] [tag="adj.*"] [lemma="als"] [tag="det.*"] {0,1} [tag="noun.*"]. *Lemma* betekent dat alle vormen van een woord gezocht worden. Door *lemma*="zo" in te typen

zullen de constructies die bijvoorbeeld *Zo* bevatten niet uitgesloten worden. Met *tag* wordt er bedoeld dat een specifieke woordsoort wordt gezocht: in deze gevallen, een bijvoeglijk naamwoord (*adj.**), een lidwoord (*det.**) en een zelfstandig naamwoord (*noun.**). Het lidwoord-slot was optioneel. Er wordt aan die voorwaarde voldaan door de nummers {0,1} toe te voegen. 46.423 voorbeelden in context van die constructie werden gevonden in het corpus. Dat betekent een relatieve frequentie van 17,74 per miljoen tekens (figuur 3).

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	http://www.kuts... 17.74 per million tokens • 0.0018%	beeld: Gods Woord en Zijn Geest zijn onafscheidelijk één met God,	zo goed als de zon	met haar stralen en warmte één zon zijn en geen drie zonnen (Timot
2	http://www.pita... 17.74 per million tokens • 0.0018%	rantie.</s><s>De effecten van leefstijl-interventies zijn minstens net	zo groot als de effecten	van medicatie.</s><s>Prof.dr.ir.</s><s>Edith Feskens, hoogleraar v
3	http://summoner... 17.74 per million tokens • 0.0018%	<s>Nu tijdelijk met gratis promotie.</s><s>De zwarte markt is bijna net	zo bedrijvig als de rest	van de stad.</s><s>Hier zijn leuke nieuwe dingen te vinden, maar er
4	http://www.huus... 17.74 per million tokens • 0.0018%	in van uw gasten of klanten zijn zo veranderlijk als het weer.</s><s>	Zo veeleisend als uw cliënten	zijn, zo veelzijdig zijn wij.</s><s>Huuskes is het antwoord op hun vrs
5	http://www.lava... 17.74 per million tokens • 0.0018%	in worden ook wel "kruisbessen" genoemd.</s><s>Ze zijn ongeveer	zo groot als druiven	, en bestaan in groen of rood.</s><s>De rode soort lijkt iets rijper, m
6	http://www.evan... 17.74 per million tokens • 0.0018%	rde overspant, zo welft zich zijn trouw over wie hem vrezen.</s><s>	Zo ver als het oosten	is van het westen, zo ver heeft hij onze zonden van ons verwijderd.<
7	http://www.evan... 17.74 per million tokens • 0.0018%	iet westen, zo ver heeft hij onze zonden van ons verwijderd.</s><s>	Zo liefdevol als een vader	is voor zijn kinderen, zo liefdevol is de HEER voor wie hem vrezen.<
8	http://kookenz... 17.74 per million tokens • 0.0018%	is, zowel voor hapjes als voor in de keuken.</s><s>Bij lange na niet	zo zout als de Italiaanse	ook nog.</s><s>Waar kan je die krijgen?</s><s>Nergens.</s><s>W
9	http://kookenz... 17.74 per million tokens • 0.0018%	ijn voor mij om in te gaan schrijven.</s><s>Nou nee...</s><s>Bijna	zo belangrijk als eten	en zuipen.</s><s>Hierboven McLaren, ook op de Barcelona tests .<
10	http://dizze.sk... 17.74 per million tokens • 0.0018%	men zouthandelaars hier laden en lossen.</s><s>Zout was toen net	zo waardevol als goud	.</s><s>Je kon er immers voedsel in bewaren en gerechten mee op
11	http://www.goed... 17.74 per million tokens • 0.0018%	kun je hiernaar vragen).</s><s>De papieren VIswijzer is gevouwen	zo groot als een bankpas	en handig voor in de portemonnee.</s><s>Gebruik hem in een resta
12	http://josiedev... 17.74 per million tokens • 0.0018%	bezoeken.</s><s>Ik ben één van de oudste bezoekers, nog net niet	zo oud als de voorman	van Claws Boys Claw, Peter te Bos, altijd al een beetje gekke man g
13	http://jacobjan... 17.74 per million tokens • 0.0018%	at je de binnenkant van de schil hebben.</s><s>Als je durft.</s><s>	Zo vijandig als de buitenkant	is, zo zacht als fluweel, die binnenkant.</s><s>En nu kan ik het.</s>
14	http://jacobjan... 17.74 per million tokens • 0.0018%	hebben.</s><s>Als je durft.</s><s>Zo vijandig als de buitenkant is,	zo zacht als fluweel	, die binnenkant.</s><s>En nu kan ik het.</s><s>Voelen met mijn o
15	http://www.food... 17.74 per million tokens • 0.0018%	en.</s><s>"Ariaan Verdaasdonk, directeur HiFri @</s><s>Minstens	zo krokant als hun soortgenoten	uit de frituur, maar stukken minder vet.</s><s>Dat zijn de snacks ber
16	http://www.fox2... 17.74 per million tokens • 0.0018%	alleen een forum.</s><s>Zeilersforum.nl is een volledig portaal waar	zo goed als alle informatie	omtrent zeilen te vinden is, je kunt er de laatste nieuwsberichten uit c
17	http://www.braz... 17.74 per million tokens • 0.0018%	I.</s><s>Hoe plan je je reis door Brazilië?</s><s>Brazilië is 67 keer	zo groot als Nederland	.</s><s>Hierdoor zijn er talloze mogelijkheden bij het samenstellen v

Figuur 3: Overzicht van de opgeleverde concordanties met de query [lemma="zo"] [tag="adj.*"] [lemma="als"] [tag="det.*"]{0,1} [tag="noun.*"] in het nlTenTen14 corpus

Die data moeten voorzichtig geïnterpreteerd worden, aangezien veel voorbeelden niet relevant zijn. De gegevens werden gesorteerd volgens hun frequentie en de eerste duizend frequentste voorbeelden werden gedownload in een Excel-file en geannoteerd (figuur 4).

	A	B	C	D	E	F	G
1	ZO	ADJ	ALS	LIDWOORD	SUBSTANTIEF	Rel. F.	% of concordance
2	zo	groot	als	/	Nederland	0,2996	1,68882
3	zo	geil	als	/	boter	0,20712	1,16752
4	zo	oud	als	de	mensheid	0,15973	0,90042
5	zo	klaar	als	een	klontje	0,15821	0,8918
6	zo	lek	als	een	mandje	0,11197	0,63115
7	zo	trots	als	een	pauw	0,10738	0,6053
8	zo	goed	als	/	weg	0,09362	0,52776
9	zo	oud	als	de	weg	0,08751	0,49329
10	zo	goed	als	/	rond	0,08331	0,46959
11	zo	blij	als	een	kind	0,07949	0,44805
12	zo	vrij	als	een	vogel	0,06687	0,37697
13	zo	gek	als	een	deur	0,06496	0,3662
14	zo	licht	als	een	veertje	0,0493	0,27788
15	zo	plat	als	een	dubbeltje	0,04242	0,23911
16	zo	vast	als	een	huis	0,04127	0,23264
17	zo	goed	als	/	dood	0,04089	0,23049
18	zo	groen	als	/	gras	0,04089	0,23049
19	zo	oud	als	de	wereld	0,03936	0,22187
20	zo	groot	als	/	België	0,03707	0,20895
21	zo	vrij	als	een	vogeltje	0,03707	0,20895

Figuur 4: Ongeruimde dataset van syntactische constructies, maar nog niet gesorteerd

Daarna werden irrelevante voorbeelden, zoals *zo goed als* (lijn 8, 10 en 17 in figuur 4) geschrappt van de dataset. *Zo goed als* is immers geen vergelijkende constructie, maar het betekent “bijna”. Concordanties met de bezittelijke voornaamwoorden *ons*, *onze*, *uw*, *zijn* werden ook verwijderd, bijvoorbeeld *zo groot als ons huis*, *zo groot als zijn voorganger*, *zo groot als uw handpalmen*. Ondanks de verfijnde query werden er ook concordanties opgeleverd met een adjectief tussen het lidwoord en het substantief, bijvoorbeeld *zo belangrijk als goed* in voorbeeld (17). Die werden ook buiten beschouwing gelaten. Concordanties met een eigenaam zoals *zo groot als Nederland*, *zo groot als Europa*, *zo rijk als Croesus* of *zo groot als de provincie Overijssel* werden eveneens uitgesloten. Concordanties met een bepaald lidwoord (*de/het*) die een letterlijke betekenis lijken te hebben werden ook buiten beschouwing gelaten. Dit is het geval van *zo groot als de inhoud* (18), *zo groot als de kans* (19), *zo groot als het aantal* (20), *zo belangrijk als de kwaliteit* (21), *zo groot als de helft* (21), *zo veranderlijk als de mens* (23), enzovoort.

(17) Niets is *zo belangrijk als goede* ondersteuning

- (18) De vormgeving van uw nieuwsbrief is *nét zo belangrijk als de inhoud*
- (19) De kans op een strenge winter is momenteel nog net *zo groot als de kans* op een normale of zelfs een milde winter.
- (20) Bij Sparta is het aantal bezoekers dat via Google binnenkomt twee keer *zo groot als het aantal* directe bezoekers
- (21) De kwaliteit van het stro is dan ook net *zo belangrijk als de kwaliteit* van het baktarwe.
- (22) Het is ongeveer *zo groot als de helft* van Nederland en de gehele grond is dus van zout.
- (23) Niets is *zo veranderlijk als de mens*

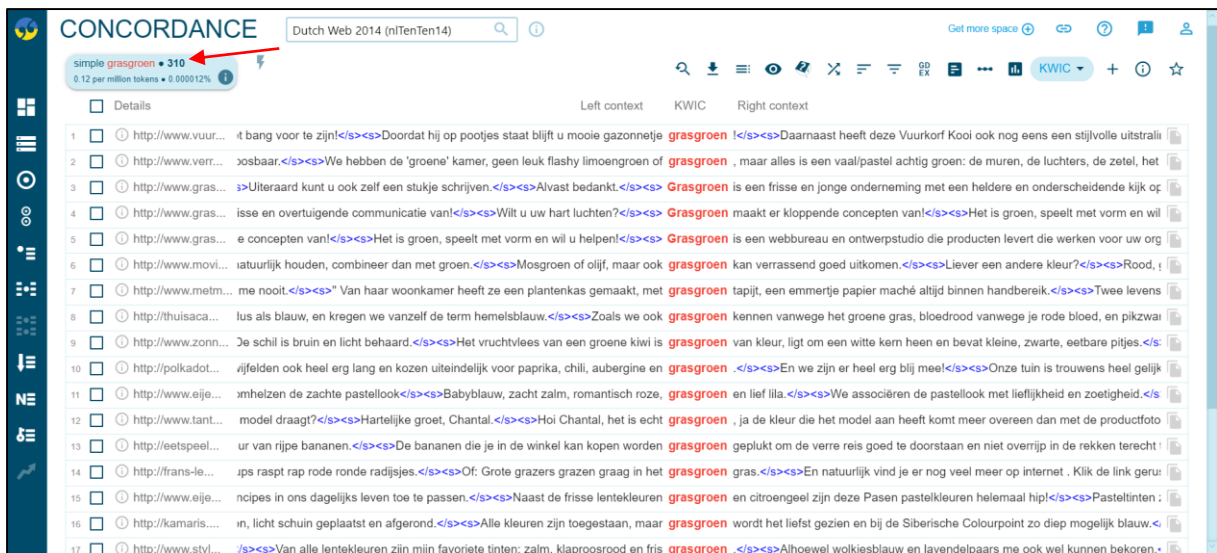
Het feit dat woorden zoals “net” (18-19, 21), “minstens”, “ongeveer” (22) deze concordanties voorafgaan, bevestigt het feit dat er sprake is van een letterlijke interpretatie. In het bijzonder werden veel concordanties met het adjectief *belangrijk* geschrapd omdat die een letterlijke betekenis hadden. Kwantitatieve equatieve constructies zoals *twee keer zo groot* in voorbeeld (20) werden ook niet bestudeerd.

Voorbeelden waarvan de constructie nader gespecificeerd wordt zoals *zo eenvoudig als het versturen [van een e-mail]*, *zo oud als de geschiedenis [van de mensheid / van het denken]*, *zo verschillend als de mensen [die spreken]* werden geschrapd. Concordanties die een genominaliseerd werkwoord of een vervoegd werkwoord bevatten zoals *zo gemakkelijk / eenvoudig als het gebruik / bestellen / schrijven*, *zo belangrijk als het winnen*; *zo makkelijk als het leek* werden ook geschrapd. Idiomen maken evenmin deel uit van het onderzoek, bijvoorbeeld: *zo talrijk als de sterren aan de hemel*, *zo oud als de weg naar Rome*, *zo normaal als water uit de kraan*. Als alle irrelevante concordanties verwijderd werden, bleven er uiteindelijk nog 447 relevante syntactische vergelijkende constructies over (zie figuur 5).

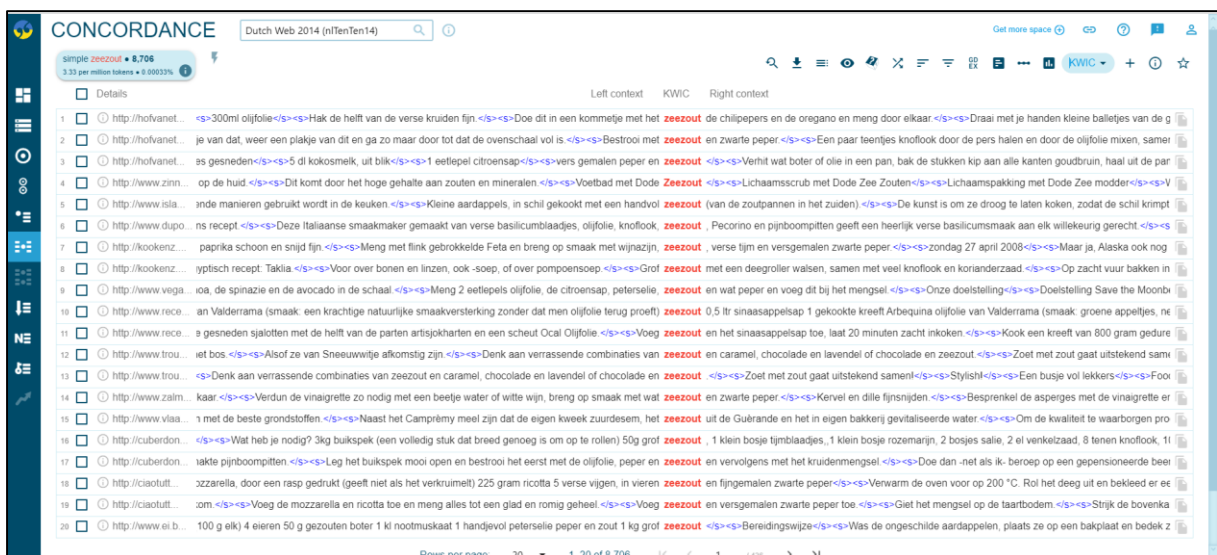
	A	B	C	D	E	F	G
1	ZO	ADJ	ALS	LIDWOORD	SUBSTANTIEF	Rel. F.	% of concordance
2	zo	koud	als	/	ijs	0,00306	0,01723
3	zo	oud	als	de	mensheid	0,15973	0,90042
4	zo	klaar	als	een	klontje	0,15821	0,8918
5	zo	lek	als	een	mandje	0,11197	0,63115
6	zo	hoog	als	de	toren	0,00153	0,00862
7	zo	oud	als	de	weg	0,08751	0,49329
8	zo	blij	als	een	kind	0,07949	0,44805
9	zo	helder	als	/	glas	0,01529	0,08616
10	zo	gek	als	een	deur	0,06496	0,3662
11	zo	licht	als	een	veertje	0,0493	0,27788
12	zo	plat	als	een	dubbeltje	0,04242	0,23911
13	zo	vast	als	een	huis	0,04127	0,23264
14	Zo	helder	als	/	glas	0,00306	0,01723
15	zo	oud	als	de	wereld	0,03936	0,22187
16	zo	vrij	als	een	vogeltje	0,03707	0,20895
17	zo	fris	als	een	hoentje	0,03669	0,20679
18	zo	fit	als	een	hoentje	0,03095	0,17448
19	zo	oud	als	de	straat	0,03057	0,17233
20	zo	zwaar	als	/	lood	0,00459	0,02585
21	zo	helder	als	/	kristal	0,00497	0,028

Figuur 5: Overzicht van een deel van de gesorteerde syntactische vergelijkende concordanties

Vervolgens werd er bekeken of de equatieve constructies ook als $[N A]_A$ samenstellingen voorkwamen. Daarvoor werd iedere mogelijke samenstelling in de “simple”-zoekbox (in plaats van CQL) van concordanties opgezocht (figuur 6). Uit figuur 6 blijkt dat *grasgroen* een vergelijkende samenstelling is. *Zeezout* integendeel is wel een samenstelling, maar uit de context blijkt dat het geen vergelijking is (figuur 7); het is immers een $[N N]_N$ samenstelling. Daarom wordt het niet bij de dataset van morfologische vergelijkende constructies gerekend.

Figuur 6: Het bestaan van de morfologische vergelijkende constructie *grasgroen* wordt onderzocht in het nlTenTen corpus

Figuur 7: Het bestaan van de morfologische constructie *zeezout* wordt onderzocht in het nlTenTen corpus

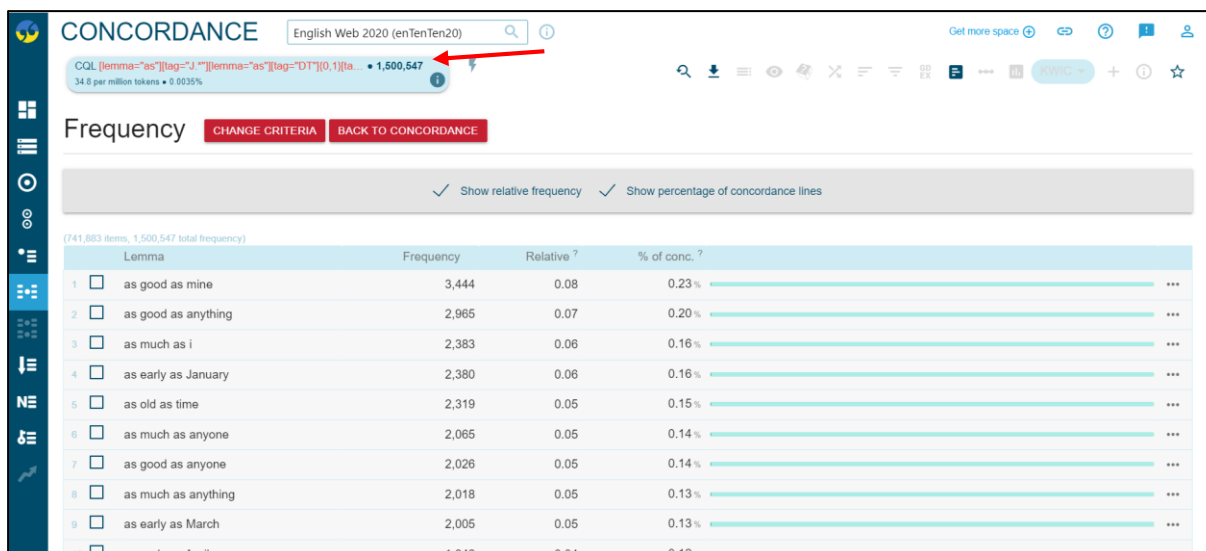
De morfologische vergelijkende constructies werden daarna handmatig geannoteerd in Excel (figuur 8). De frequentie is een analysecriterium dat in acht genomen wordt voor beide constructies. Uit de 447 syntactische productieve constructies bestaan 137 daarvan als adjectivische vergelijkende samenstellingen.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	ZO	ADJ	ALS	LIDWOORD	SUBSTANTIEF	Rel. F.	% of concordance	Samenstelling	Aantal hits	Rel. F.
2	zo	koud	als	/	ijs	0,00306	0,01723	ijskoud	8,977	3.43
3	zo	oud	als	de	mensheid	0,15973	0,90042	/	/	/
4	zo	klaar	als	een	klontje	0,15821	0,8918	/	/	/
5	zo	lek	als	een	mandje	0,11197	0,63115	/	/	/
6	zo	hoog	als	de	toren	0,00153	0,00862	torenhoog	6,339	2.42
7	zo	oud	als	de	weg	0,08751	0,49329	/	/	/
8	zo	blij	als	een	kind	0,07949	0,44805	/	/	/
9	zo	helder	als	/	glas	0,01529	0,08616	glashelder.e	5,951	2.27
10	zo	gek	als	een	deur	0,06496	0,3662	/	/	/
11	zo	licht	als	een	veertje	0,0493	0,27788	/	/	/
12	zo	plat	als	een	dubbeltje	0,04242	0,23911	/	/	/
13	zo	vast	als	een	huis	0,04127	0,23264	/	/	/
14	Zo	helder	als	/	glas	0,00306	0,01723	glashelder.e	5,951	2.27
15	zo	oud	als	de	wereld	0,03936	0,22187	/	/	/
16	zo	vrij	als	een	vogeltje	0,03707	0,20895	/	/	/
17	zo	fris	als	een	hoentje	0,03669	0,20679	/	/	/
18	zo	fit	als	een	hoentje	0,03095	0,17448	/	/	/
19	zo	oud	als	de	straat	0,03057	0,17233	/	/	/
20	zo	zwaar	als	/	lood	0,00459	0,02585	loodzwaar	4,616	1.76
21	zo	helder	als	/	kristal	0,00497	0,028	kristalhelder	4,344	1.66

Figuur 8: De morfologische tegenhanger van de syntactische constructies en hun frequentie worden handmatig toegevoegd in de Excel-file

2.3.1.2. Engels

Dezelfde methode werd toegepast op het Engelse corpus. Voor het Engels wordt de equatieve query onderzocht, namelijk *as* *adjectief* *as* (*lidwoord*) *substantief*. De query in het enTen corpus was de volgende: [lemma="as"] [tag="J.*"] [lemma="as"] [tag="DT"] {0,1} [tag="N.*"]. *J** staat voor adjectief, *DT* voor lidwoord en *N** voor substantief. Opnieuw was het lidwoord-slot optioneel. Er werden zo 1.500.547 *hits* verkregen, ongeveer 32 keer meer dan in het Nederlands (figuur 9). De duizend meest voorkomende voorbeelden werden gedownload.

Figuur 9: Het aantal Engelse syntactische vergelijkende constructies, gesorteerd volgens hun frequentie

In tegenstelling tot de Nederlandse dataset stonden veel meer irrelevante voorbeelden in de Engelse dataset. Sommige concordanties duiden geen vergelijking aan, bijvoorbeeld *as early as January* ('al vanaf januari') of ze duiden letterlijke vergelijkingen aan, bijvoorbeeld *as addictive as heroine* ('zo verslavend als heroïne') of *as sweet as sucrose* ('zo zoet als sucrose'). De vergelijking maakte soms deel uit van een grotere uitdrukking, die concordanties waren ook niet relevant. Het gaat om *as beautiful as the day [is long]* ('zo mooi als de dag [lang is]'), *as serious as a heart [attack]* ('zo ernstig als een hart [aanval]'), *as rare as hen['s teeth]* ('zo zeldzaam als kippentanden'), *as small as a grain [of sand / rice / salt]* ('zo klein als een korrel [van zand / rijst / zout]'), *[enough] is not as good as a feast* ('[genoeg] is niet zo goed als een feest'), enzovoort. Concordanties waarin het substantief van een bijzin afhangt werden niet bestudeerd, bijvoorbeeld: *as sure as the sun [rises]* ('zo zeker als de zon [opkomt]') of *as free as the air [we breathe]* ('zo vrij als de lucht [die we inademen]'). De vergelijking is niet met het substantief, maar met de bijzin.

Concordanties met het adjectief *long* werden grotendeels buiten beschouwing gelaten, *as long as* betekent immers *zolang* en is geen vergelijking: *as long as the vehicle* ('zolang als het voertuig'), *as long as the party* ('zolang als het feest'), enzovoort. Kwantitatieve equatieve constructies werden niet bestudeerd. Dat is het geval van de volgende voorbeelden: *as much as the amount* ('zo veel als de hoeveelheid'), *as many as a billion* ('zo veel als een miljard'), *as many as the sand* ('zo veel als het zand'), *as little as a day* ('zo weinig als een dag'). Lidwoorden

of determinanten anders dan *een, de en het* werden ook niet toegelaten: *as much as any man, as odd as that sound* en gelijkaardige voorbeelden werden uitgesloten. Concordanties met eigennamen in het substantieefslot werden niet bestudeerd. Het gaat onder andere om *as big as Texas* ('zo groot als Texas'), *as bad as Trump* ('zo slecht als Trump') en *as rich as Croesus* ('zo rijk als Croesus'). Getallen in plaats van substantieven zoals *as late as the 1940* ('tot in 1940') maken ook geen deel van deze studie. Aangezien genominaliseerde werkwoorden buiten beschouwing werden gelaten in de Nederlandse dataset, werden die ook in de Engelse dataset geschrapt, bijvoorbeeld *as natural / easy as breathing* ('zo natuurlijk / makkelijk als ademen'). In het Engels komt het ook voor dat de vergelijking met een genitief gebeurt, bijvoorbeeld *as big as a man's head*. Die concordanties worden niet in acht genomen.

Figuur 10 toont de dataset van syntactische constructies gesorteerd volgens frequentie. Door op de drie punten te klikken konden we alle voorbeelden in context van elke constructie apart bekijken (figuur 11). Problematisch aan deze studie is dat sommige concordanties alleen relevant in bepaalde contexten waren, dat is het geval van *as sweet as sugar* ($F=0.09$). De vergelijking kan letterlijk zijn in (24) of niet (zie voorbeelden 25-26). In (25) betekent het dat zijn stem zoet of melodieus klinkt. In (26) betekent het aardig. Daardoor is de frequentie verstoord: irrelevante voorbeelden zoals (24) zouden niet in rekening moeten worden genomen.

- (24) The on-trend ingredient is 70 percent *as sweet as sugar* and helps manufacturers reduce sucrose in their recipes
 'Dit trendy ingrediënt is 70% *zo zoet als suiker* en helpt fabrikanten om de hoeveelheid sacharose in hun recepten te verminderen'
- (25) Murdoch's vocals have always been *as sweet as sugar* , coupling an adolescent softness with lyrics like "my brother had confessed that he was gay
 'Murdochs zang is altijd *zo zoet als suiker* geweest, en koppelt een adolescente zachtheid aan teksten als "my brother had confessed that he was gay'
- (26) Is he *as sweet as sugar* or the devil in disguise?
 'Is hij *zo zoet als suiker* of de duivel in vermomming?'

130	☐	as much as other	414	< 0.01	---
131	☐	as clear as daylight	411	< 0.01	---
132	☐	as sweet as honey	408	< 0.01	---
133	☐	as late as February	406	< 0.01	---
134	☐	as important as the content	400	< 0.01	---
135	☐	as early as the 1930	399	< 0.01	---
136	☐	as much as woman	399	< 0.01	---
137	☐	as long as the body	396	< 0.01	---
138	☐	as tough as nail	391	< 0.01	---
139	☐	as likely as white	389	< 0.01	---
140	☐	<u>as sweet as sugar</u>			
141	☐	as plain as the nose			
142	☐	as sure as the sun			
143	☐	as hard as steel	382	< 0.01	---
144	☐	as long as everyone	381	< 0.01	---
145	☐	as long as God	378	< 0.01	---

Figuur 10: Uit de lijst syntactische constructies worden alle voorbeelden van een constructie apart zichtbaar

CONCORDANCE English Web 2020 (enTenTen20)

COL: [lemma="as"] [tag="J"] [lemma="as"] [tag="DT"] [0,1] [ta... • 1,500,547 filter: [lemma="as"] [lemma="sweet"] [lemma="as"] [lemma="s"... 388 0.01 per million tokens • 0.0035%

Left context KWIC Right context

1	foodingredients...	lulose (a low-calorie rare sugar) welcomed the news </s><s>The on-trend ingredient is 70 percent as sweet as sugar and helps manufacturers reduce sucrose in their recipes and develop reduced-calorie food and be
2	biafrangeriawo...	circled the wagon, it is raining cats and dogs, he is as straight as an arrow, he is on the lake, he is as sweet as sugar , etc.) And euphemisms </s><s>Employ jargon mainly when you are addressing your colleagues, f
3	thenibble.com	their cost, they're relatively inexpensive </s><s>They need to be, because concentrated juice isn't as sweet as sugar , so you'll need plenty of it to sweeten your fruit spread </s><s>The question should come down to
4	philkaplan.com	add sweetness to foods at the same level as sugar </s><s>Sorbitol, for example, is about 50-60% as sweet as sugar </s><s>In order to mimic or come close to the taste of a sugar laden food, greater amounts would
5	coveredincathai...	lize he's not a man in a cat suit and he's behaving as a cat does, but who IS this cat? </s><s>Is he as sweet as sugar or the devil in disguise? </s><s>Is he just bored? </s><s>What am I doing to contribute to the probl
6	kt2blog.us	tortilla, to taste </s><s>Sprinkle on some stevia, just a little </s><s>It is something like 500 times as sweet as sugar , so use it sparingly </s><s>About half a teaspoon or less should be plenty </s><s>This makes a n
7	soulpatrol.com	voice, he never was a big seller and quit the music business in the early 70s </s><s>With a sound as sweet as sugar , he wowed the appreciative and vocal crowd </s><s>Brooks and the boys returned to do two sizzl
8	raysahelian.com	granulated blend that may be less expensive than traditional sugar </s><s>Dextrose is about 70% as sweet as sugar and is more hygroscopic (water attracting) </s><s>Because of these characteristics, blends may n
9	healing-from-ho...	st natural, least refined sweetener and has the same nutrient values as dried dates but is only half as sweet as sugar </s><s>Sorghum molasses - is concentrated sorghum juice, a grain related to millet </s><s>Subs
10	3ammagazine.com	of these early efforts still having the charm to beguile </s><s>Murdoch's vocals have always been as sweet as sugar , coupling an adolescent softness with lyrics like "my brother had confessed that he was gay/it took
11	forumotion.com	her head as Lance fall when he tried to stand up </s><s>"Lance" </s><s>She called with a voice as sweet as sugar , "I apologize as I might be the cause of your injury" </s><s>Noir gulped hard, but she would then r
12	mpwhi.com	ces </s><s>1998. Monsanto petitioned FDA for approval of Neotame, approximately 10,000 times as sweet as sugar </s><s>Monsanto created Neotame by taking aspartame and adding to it one molecule of 3-dimel
13	acwis.net	the sound of a shoulder or a fist </s><s>Dogs don't rasp obscenities in jagged French with a voice as sweet as sugar cane </s><s>Dogs don't make fear rise up in your bones from somewhere so deep you didn't know
14	naturalelemi-lea...	crushed leaf which gives it its healthy green color </s><s>The crushed leaf form is about 30 times as sweet as sugar </s><s>It is useful for sprinkling on top of cereal and other foods </s><s>The leaf particles do not
15	prijom.com	Meethi Patti or Meethi Tulsi </s><s>You will be surprised to know that leaf extract is 200-350 times as sweet as sugar & has 0 Calories </s><s>It has very sweet taste hence can be replaced easily with sugar </s><s>I
16	ecolegey.com	</s><s>Safety eyewear must be worn by the operator </s><s>A nutritive sweetener about one half as sweet as sugar , brown rice syrup is a healthful, tasty alternative for those who watch their sugar intake </s><s>Ba
17	authorama.com	save money, and this opposition of wishes, though it will not be as sour as lemon, yet 'twill not be as sweet as sugar " </s><s>And again: "If the snows will suffer me, I propose to spend two or three months at Barége
18	thenibble.com	is a pleasant sweet taste remarkably similar to sucrose (table sugar) </s><s>Maltilol is about 90% as sweet as sugar and significantly reduced in calories </s><s>The safety of maltilol has been proven and it approve
19	theweightmonito...	>Sorbitol is a naturally occurring sugar alcohol (used in sugar-free candies and gums) and is 60% as sweet as sugar , although, it is not a carbohydrate </s><s>It has one third fewer calories compared to sugar, is not
20	thenibble.com	hen dried and cooked down to a syrup, barley malt syrup tastes a bit like molasses </s><s>It's not as sweet as sugar or honey </s><s>It also has a high percentage of maltose, which gives it a low glycemic index scoi

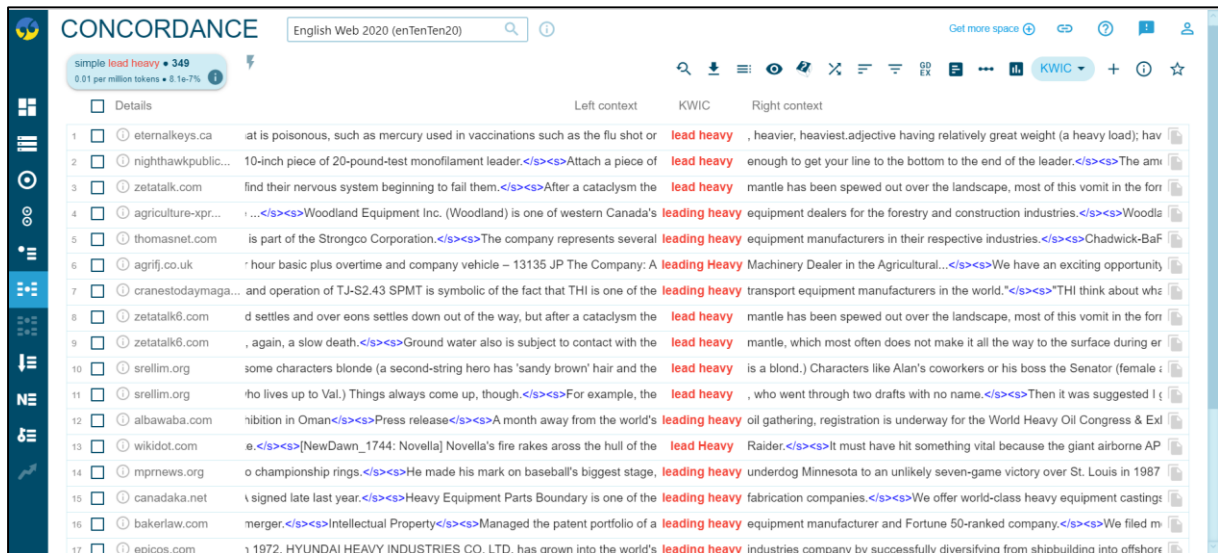
Rows per page: 20 1-20 of 388

Figuur 11: Alle concordanties van de syntactische constructie "as sweet as sugar"

Concordanties met *the* als lidwoord zijn meestal letterlijke vergelijkingen (27)

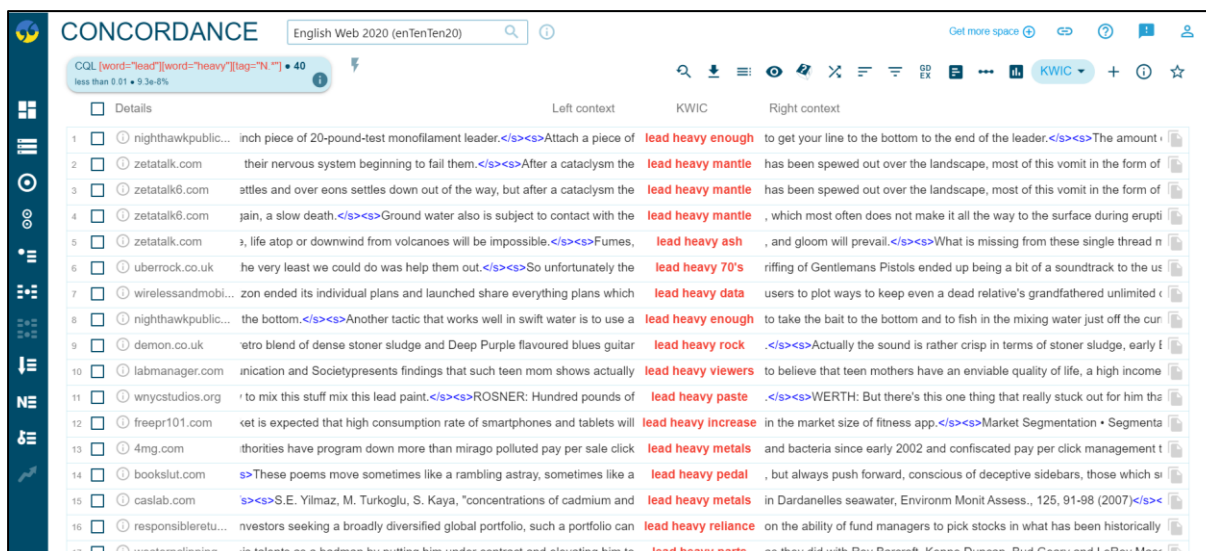
- (27) upper lemma *as long as the spikelet* or a little shorter
 'bovenste lemma *even lang als het aartje* of iets korter'

Om de morfologische tegenhanger te vinden van die syntactische constructies werd er gebruik gemaakt van de “simple” en de “CQL” zoekfuncties van Sketch Engine. De CQL-zoekfunctie wordt gebruikt omdat veel concordanties niet relevant waren door een simple query alleen (figuur 12) en dit verstoortte de frequentie te veel. De CQL-zoekfunctie liet mij toe een meer verfijnde query in te typen.

Figuur 12: Overzicht van de concordanties met de “simple” query zoekopdracht “lead heavy”

Figuur 12 toont dat veel concordanties irrelevant bleken: *lead* is soms gebruikt als een werkwoord, soms als een adjectief, maar niet in een vergelijkende constructie. Met de CQL-query zijn alle resultaten niet correct, maar het levert wel meer relevante voorbeelden op (figuur 13). Het aantal resultaten is ook consequent verminderd. De tag *word* in plaats van *lemma* wordt gebruikt om woorden zoals *leading*, *leads*, enzovoort te vermijden.

Figuur 13: Opgeleverde concordanties met de verfijnde query [word="lead"] [word="heavy"] [tag="N.*"]

2.3.1.3. Frans

In het Frans, werden twee queries onderzocht: ten eerste de similtatieve constructie, namelijk *adjectif comme (lidwoord) substantief* (zie volgende paragraaf) en ten tweede de equatieve constructie *aussi adjectif que/qu' (lidwoord) substantief* in paragraaf 2.3.1.3.2. Als Franstalige spreker zal een similtatieve constructie natuurlijker dan een equatieve constructie worden geuit. Er wordt immers vaker *blanc comme neige* gezegd dan *aussi blanc que neige*. Aangezien equatieve constructies worden onderzocht in het Nederlands en het Engels wordt de equatieve constructie [*aussi A que/qu'* (DET) N] toch ook onderzocht.

2.3.1.3.1. De Franse similtatieve constructie

De zoekopdracht van de syntactische similtatieve constructie was de volgende: [tag="A.*"] [lemma="comme"] [tag="D.*"] {0,1} [tag="N.*"]. *A.** staat voor adjectief, *D.** voor lidwoord (opnieuw een optioneel slot) en *N.** voor substantief. Op deze manier werden 501.700 concordanties gevonden, dat komt overeen met een frequentie van 73,29 per miljoen tekens. Zoals voor de twee andere talen wordt een aantal van de 1000 frequentste voorbeelden gedownload en gesorteerd. Zoals voor de Engelse dataset, bestond de Franse dataset uit veel irrelevante voorbeelden. Het sorteren van de concordanties volgens hun frequentie maakt het mogelijk om de meerderheid van de irrelevante voorbeelden al te verwijderen. Een voorbeeld zoals *chouette comme coin* ('leuke plek') om over een vakantiebestemming te spreken, komt meestal maar een paar keer voor in het corpus en wordt automatisch naar beneden verplaatst in

een lijst gesorteerd per frequentie. Omdat vergelijkende syntactische constructies vaak idiomatische uitdrukkingen zijn, hebben ze meer kans om vaker voor te komen en de kans is groter dat ze bovenaan staan in een dataset gesorteerd volgens frequentie. Een paar concordanties werden nog gewist omdat ze deel uitmaken van grotere uitdrukkingen, zoals *[la terre est] bleu comme une orange* ('[de aarde is] zo blauw als een sinaasappel'), *long comme un jour [sans pain]* ('zo lang als een dag [zonder brood]'), *claire comme de l'eau [de roche]* ('zo helder als [rots]water'), *gros comme une tête [d'épingle / d'aiguille / humaine]* ('zo groot als een [speld / naald / menselijk] hoofd'), *visible comme le nez [au milieu de la figure]* ('zo zichtbaar als de neus [in het midden van het gezicht]'), *doux comme une peau in douce comme une peau de bébé* ('zo zacht als de huid [van een baby]'), enzovoort. Titels van boeken of filmen werden geschrapt, bijvoorbeeld *Jaloux comme un tigre* ('jaloers als een tijger') en "*beau comme la femme*" dat uit de film *Belle comme la femme d'un autre* ('Zo mooi als de vrouw van een ander') komt. Concordanties met een eigennaam als substantief werden eveneens geschrapt: *fier comme Artaban* ('trots als Artaban') of *vieux comme Hérode* ('oud als Herodes'). De naam van een vereniging werd ook buiten beschouwing gelaten, namelijk *libre comme l'art* ('vrij als kunst'). Concordanties die een voorbeeld introduceren, werden ook gedeletet, zoals *social comme Twitter in un réseau social comme twitter* ('een sociaal netwerk zoals twitter'). Concordanties die een ander lidwoord of voornaamwoord bevatten dan de bepaalde en onbepaalde lidwoorden werden niet bestudeerd, bijvoorbeeld *bête comme ses pieds* ('zo dom als zijn voeten') of *long comme mon bras* ('zo lang als mijn arm'). Beide bevatten een bezittelijk voornaamwoord.

Voorbeelden zoals *naturel comme l'huile*, *gras comme le saumon* heb ik ook buiten beschouwing gelaten. Hier wordt over de categorieën *natuurlijke stoffen* en *vette vis* gesproken. Hetzelfde geldt voor *rouge comme la cerise in (28)* omdat de vergelijking tussen *rode vruchten* en *cerise* gebeurt, niet tussen *rood* en *cerise*. *Rode vruchten* beschrijft een categorie vruchten. Daarentegen wordt de concordantie *rouge comme une cerise in (29)* wel bestudeerd.

(28) À l'agitation se dégagent des touches de petits *fruits rouges comme la cerise*, la framboise et la fraise des bois.

'De opwinding geeft hints van rode bessen zoals kers, framboos en wilde aardbei.'

(29) Elle n'avait pas plus tôt prononcé cette phrase qu'elle devenait *rouge comme une cerise* ...

‘Ze had dit nog niet gezegd of ze werd zo rood als een kers...’

Volgens de context werden de voorbeelden *rouge comme la framboise* (‘rood als de framboos’), *rouge comme la fraise* (‘rood als de aardbei’), *noir comme le cassis* (‘zwart als de zwarte bessen’), *noble comme le bois* (‘edel als het hout’), *noble comme la pierre* (‘edel als de steen’), *vert comme l’épinard* (‘groen als de spinazie’) en *bleu comme un ciel* (‘blauw als een hemel’), dus ook buiten beschouwing gelaten. Daarentegen zijn de constructies *jaune comme un citron* (‘geel als een citroen’) of *rouge comme une tomate* (‘rood als een tomaat’) wel vergelijkende constructies. Uit de 1000 concordanties zijn er nog 273 syntactische similtatieve constructies.

Het nut om concordanties te sorteren volgen hun frequentie werd eerder uitgelegd, namelijk om zo veel mogelijk irrelevante voorbeelden te vermijden. Een mogelijk nadeel daarvan is echter dat nieuwe en meer creatieve syntactische simile of equatieve constructies waarschijnlijk niet zichtbaar zullen zijn als hun frequentie te laag is.

2.3.1.3.2. De Franse equatieve constructie

De syntactische equatieve constructie werd in het corpus als volgt opgezocht: [lemma="aussi"] [tag="A.*"] [lemma="qu.+"] [tag="det.*"] {0,1} [tag="N.*"]. Omdat er verondersteld wordt dat die constructie minder relevant is, werden alleen de 500 frequentste voorbeelden geanalyseerd (figuur 14). Het aantal opgeleverde hits bedraagt tot 18.252. Uit de dataset waren uiteindelijk maar 16 syntactische equatieve constructies relevant (figuur 15).

	A	B	C	D
1	lemma	Frequentie	Rel. F.	% of concordance
2	aussi vrai que nature	156	0,02279	0,8547
3	aussi cool que batman	66	0,00964	0,3616
4	aussi bon que lorsqu'il	42	0,00614	0,23011
5	aussi esthétique que pratique	39	0,0057	0,21368
6	aussi vrai que dieu	32	0,00467	0,17532
7	aussi confortable que tendance	27	0,00394	0,14793
8	aussi grand que lorsqu'il	24	0,00351	0,13149
9	aussi joli que pratique	23	0,00336	0,12601
10	aussi élégant que pratique	22	0,00321	0,12053
11	aussi vrai que jéhovah	20	0,00292	0,10958

Figuur 14: Overzicht van een deel van de dataset van de syntactische equatieve constructies [aussi A que/qu' (DET) N] gesorteerd door frequentie

	A	B	C	D	E	F	G
1	aussi	A	que	(LID)	N	Frequentie	Rel. F.
2	aussi	VRAI	que	/	nature	156	0,02279
3	aussi	blanc	que	/	neige	19	0,00278
4	aussi	simple	que	/	bonjour	12	0,00175
5	aussi	vieux	qu'	/	internet	8	0,00117
6	aussi	vieux	que	l'	humanité	8	0,00117
7	aussi	vaste	qu'	/	internet	4	0,00058
8	aussi	rouge	qu'	une	tomate	3	0,00044
9	aussi	révolutionnaire	qu'	/	internet	3	0,00044
10	aussi	rapide	qu'	/	internet	3	0,00044
11	aussi	froid	que	/	glace	3	0,00044
12	aussi	beau	que	/	nature	3	0,00044
13	aussi	ancien	que	l'	humanité	3	0,00044
14	aussi	beau	que	/	maman	3	0,00044
15	aussi	léger	qu'	une	plume	3	0,00044
16	aussi	rapide	que	l'	éclair	3	0,00044

Figuur 15: Overzicht van de relevante syntactische equatieve constructies in het Frans

Er waren veel eigennamen in het substantiefslot, bijvoorbeeld *aussi grand que Jupiter* ('zo groot als Jupiter') of *aussi vrai que Jésus* ('zo waar als Jezus'). Het gebeurde ook dat een adjectief (30), een getal (31) of een ander woordsoort (32) werd gebruikt in plaats van een substantief in het N-slot.

(30) En Italie, ces fans de GOT se sont lancés un défi *aussi fou que fun* : courir un marathon devant les six premières saisons de leur série préférée.

'In Italië hebben deze GOT-fans zichzelf een even gekke als leuke uitdaging gesteld: een marathon lopen terwijl ze de eerste zes seizoenen van hun favoriete serie kijken.'

(31) Comprenez que vous pouvez tomber enceinte en une période de temps *aussi courte que deux* semaines, après que vous ayez arrêté de prendre vos pilules anticonceptionnelles.

'Dat betekent dat je al na twee weken zwanger kunt raken, nadat je gestopt bent met je anticonceptiepillen.'

(32) À ceux qui penseraient que tout cela est inutile, je réponds que l'Art n'est jamais *aussi beau que lorsqu'il* est inutile.

‘Tegen degenen die denken dat dit allemaal zinloos is, zeg ik dat kunst nooit zo mooi is als wanneer het zinloos is.’

Soms was wat op een equatieve constructie leek eigenlijk een merk, bijvoorbeeld *aussi cool que papa*. Het kon ook dat de constructie deel uitmaakte van een spreekwoord (33).

- (33) Quand on traque une proie, mieux vaut prendre son temps, ne rien dire et, *aussi sûr que deux et deux font quatre*, elle finira par céder à la curiosité et se montrer.
‘Als je een prooi achtervolgt, kun je het beste je tijd nemen, niets zeggen en zo zeker als twee keer twee vier is, zal hij uiteindelijk toegeven aan zijn nieuwsgierigheid en zich laten zien.’

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek gepresenteerd. Sectie 3.1 spitst zich toe op het Nederlands. De resultaten wat het Frans en het Engels betreft volgen in secties 3.2 en 3.3. Ten slotte vinden de contrastieve analyse en de discussie plaats in secties 3.4. en 3.5.

3.1. Nederlands

In deze sectie presenteer ik de resultaten wat het Nederlands betreft. Paragraaf 3.1.1. en 3.1.2. spitsen zich respectievelijk toe op de frequentste adjectieven en substantieven in de syntactische vergelijkende constructies. De tweede onderzoeksvraag, namelijk of syntactische vergelijkende constructies als samenstellingen bestaan, wordt bediscussieerd in paragraaf 3.1.3. De laatste paragraaf wordt besteed aan de vergelijking tussen de twee types constructies.

3.1.1. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [*zo A als (DET) N*]?

De resultaten laten zien dat de tien frequentste adjectieven in de syntactische vergelijkende constructies dataset *groot, oud, hard, sterk, zacht, dik, rood, geil, snel* en *zwart* zijn (Tabel 3). Het gaat vooral om adjectieven die een maat (*groot, dik*) of een intensiteit (*sterk, zacht, hard, snel*) aanduiden. Twee kleuradjectieven zijn ook aanwezig: *rood* en *zwart*. In de tweede kolom van tabel 3 wordt de absolute frequentie van het adjectief vermeld. In de derde kolom wordt het percentage berekend uit het totaal aantal syntactische constructies, namelijk 447. De vierde kolom, samenstelling, geeft het percentage samenstellingen aan die met dit adjectief bestaan. Bijvoorbeeld zijn er 22 syntactische vergelijkende constructies met het adjectief *oud*, dat is 4,92% van alle syntactische vergelijkende constructies, maar geen enkel van hen heeft een morfologische tegenhanger. Er zijn maar 8 syntactische vergelijkende constructies met het adjectief *rood*, dit is 1,79% van alle syntactische vergelijkende constructies en driekwart daarvan hebben een morfologisch equivalent.

Adjectieven in [<i>zo A als (DET) N</i>]	Aantal A	Aantal A (%)	Samenstelling (%)
groot	136	30,43	18,4
oud	22	4,92	0
hard	15	3,36	66,6

sterk	11	2,46	18,2
zacht	11	2,46	72,7
dik	9	2,01	66,6
rood	8	1,79	75
geil	7	1,57	28,5
snel	7	1,57	57,1
zwart	7	1,57	71,4

Tabel 3: Overzicht van de tien frequentste adjectieven in de syntactische vergelijkende constructie dataset en hun frequentie

Het adjectief *groot* is in bijzonder frequent aanwezig (136 concordanties uit 447, dat is 30,4%) en wordt met allerlei substantieven geassocieerd (zie tabel 4). De relatieve frequentie (in de tabel als *Rel. F.* afgekort) wordt voor elke constructie weergegeven. Het is waarschijnlijk zo omdat *groot* geen beperking met zich meebrengt, in tegenstelling tot *rood* bijvoorbeeld: alles kan met *groot* vergeleken worden, ongeacht of het objectief wel groot is of niet (zie *zo groot als een voetbalveld* of *zo groot als een erwte*), terwijl niet alles *rood* kan zijn. De substantieven uit tabel 4 zijn inderdaad gevarieerd: ze kunnen een verband met sport, voeding, mensen, dieren, objecten, enzovoort hebben. De substantieven kunnen zowel in het enkelvoud als in het meervoud voorkomen (zie *zo groot als de aarde* en *zo groot als schoteltjes* in tabel 4). De meeste syntactische vergelijkende constructies met *groot* bestaan niet in de morfologische constructies, als ze wel bestaan hebben ze een lage frequentie (zie tabel 4).

<i>zo</i>	<i>groot</i>	<i>als</i>	(DET)	N	Rel. F.	Samenstelling	Aantal hits	Rel. F.
zo	groot	als	een	voetbalveld	0,03	voetbalveldgroot	1	< 0.01
zo	groot	als	de	aarde	0,02	/	/	/
zo	groot	als	/	schoteltjes	0,02	/	/	/
zo	groot	als	een	erwt	0,01	erwtgroot	1	< 0.01
zo	groot	als	een	ei	0,01	/	/	/
zo	groot	als	een	huis	0,01	/	/	/

zo	groot	als	een	rijstkorrel	0,01	/	/	/
zo	groot	als	een	vuist	0,01	/	/	/
zo	groot	als	een	walnoot	< 0,01	walnootgroot	1	< 0.01
zo	groot	als	een	knikker	< 0,01	/	/	/
zo	groot	als	een	voetbal	< 0,01	voetbalveldgroot	1	< 0.01

Tabel 4: Overzicht van de frequentste syntactische vergelijkende constructies met *groot* in het adjectief-slot en hun morfologische tegenhanger

Het adjectief *oud* komt met allerlei substantieven in de syntactische vergelijkende constructies voor, bijvoorbeeld *zo oud als de mensheid* (F=0,16), *zo oud als de wereld* (F=0,04), *zo oud als de fotografie* (F<0,01) of *zo oud als de weg* (F=0,09). Geen enkele syntactische constructies met *oud* bevat een onbepaald lidwoord. *Oud* komt nooit terug in de morfologische constructie. Het adjectief *hard* komt met substantieven die letterlijk hard en stevig zijn (zie *graniet*, *beton*, *staal*, enzovoort in tabel 5) én met het substantief *leven* in de syntactische constructie voor. 66,6% van de syntactische vergelijkende constructies met *hard* bestaan in de morfologische constructies (Tabel 5). De syntactische constructie *zo hard als het leven* bestaat niet als samenstelling, misschien omdat *hard* een figuurlijke betekenis heeft in die constructie.

<i>zo</i>	<i>hard</i>	<i>als</i>	(DET)	N	Rel. F.	Samenstelling	Aantal hits	Rel. F.
zo	hard	als	/	steen	0,02	steenhard	276	0.11
zo	hard	als	/	staal	0,02	staalhard	389	0.15
zo	hard	als	/	beton	0,02	betonhard	8	< 0.01
zo	hard	als	/	diamant	< 0.01	diamanthard	1	< 0.01
zo	hard	als	een	steen	< 0.01	steenhard	276	0.11
zo	hard	als	een	plank	< 0.01	plankhard	11	<0.01
zo	hard	als	/	graniet	< 0.01	graniethard	3	<0.01
zo	hard	als	een	paal	< 0.01	paalhard	1	<0.01
zo	hard	als	/	hout	< 0.01	/	/	/

zo	hard	als	een	rots	< 0.01	rotshard	2	<0.01
zo	hard	als	/	ijzer	< 0.01	ijzerhard	342	0.13
zo	hard	als	het	leven	< 0.01	/	/	/
zo	hard	als	/	eikenhout	< 0.01	/	/	/
zo	hard	als	/	ijzerdraad	< 0.01	/	/	/
zo	hard	als	/	plastiek	< 0.01	/	/	/

Tabel 5: Overzicht van de syntactische vergelijkende constructies met *hard* in het adjectief-slot en hun morfologische tegenhanger

Alle syntactische vergelijkende constructies met *zacht* bestaan in de morfologische constructies (bijvoorbeeld *boterzacht* (F=0,18), *zijdezacht* (F=0,78), *fluweelzacht* (F=0,7), *satijnszacht* (F=0,03)) behalve die waarvan het substantief een verkleinwoord is, namelijk *zo zacht als een babyhuidje*, *zo zacht als babybiljetjes*, *zo zacht als babyvelletje* (F<0,01), alhoewel samenstellingen bestaande uit een verkleinwoord wel bestaan (zie sectie 1.3.1.1.). Dat is ook waar voor de adjectieven *dik*, *snel*, *rood* en *zwart*: meer dan de helft van de syntactische vergelijkende constructies met die adjectieven hebben een morfologische tegenhanger. Het adjectief *dik* komt met allerlei substantieven voor, onder andere *zo dik als een potlood*, *zo dik als tandpasta*, *zo dik als duim* (F<0,01). Zoals het adjectief *groot* kan *dik* met alles en nog wat worden geassocieerd, maar in tegenstelling tot *groot*, bestaan de meeste syntactische vergelijkende constructies met *dik* in de morfologische constructies (66,6%). Het gaat om *vingerdik* (F=0,04), *vuistdik* (F=0,27), *duimdik* (F=0,01), *potlooddik*, *telefoonboekdik*, *stroopdik* (F<0,01). Het adjectief *snel* komt met substantieven die verwant zijn aan de natuur (*wind*, *licht*, *bliksem*, *water* (F<0,01)) in de syntactische vergelijkende constructies voor, maar ook met de substantieven *auto*, *internet* en *haas*. Enkele de morfologische vergelijkende constructies *windsnel* (F<0,01), *bliksemsnel* (F=0,44), *watersnel* en *internetsnel* (F<0,01) bestaan toch. *Autosnel* werd niet gevonden in het corpus, behalve in de samenstelling *autosnelweg*, die uit de woorden *auto* en *snelweg* wordt gevormd. 75% van de syntactische vergelijkende constructies met *rood* bestaan in de morfologische constructies. Het gaat om de constructies *zo rood als een kreeft* (F=0,02), *zo rood als een tomaat* (F=0,02), *zo rood als (het) bloed* (F<0,01), *zo rood als een roos* (F<0,01), *zo rood als een pioen* (F<0,01). Alleen *zo rood als een biet* (F<0,01) en *zo rood als een boei* (F<0,01) bestaan niet als samenstellingen. Het

adjectief *zwart* komt met de substantieven *roet* (F=0,03), *nacht* (F= 0,01), *ebbenhout*, *duivel* en *kool* (F<0,01) in de syntactische constructie voor. Alle syntactische constructies bestaan als samenstellingen behalve *zo zwart als ebbenhout* (F<0,01) en *zo zwart als de duivel* (F<0,01). *Zwart* heeft een figuurlijke betekenis in de syntactische constructie *zo zwart als de duivel*. De morfologische constructies met *zwart* zijn frequenter dan hun syntactische tegenhangers.

Het adjectief *sterk* komt in elf syntactische vergelijkende constructies voor, maar alleen *beresterk* (F=0,15) en *staalsterk* (F<0,01) bestaan in de morfologische constructies. In de syntactische constructies worden andere dierennamen (*paard*, *leeuw* (F<0,01)) of materialen (*glas*, *polyester*, *beton* (F<0,01)) gebruikt in het substantiefslot. *Geil*, dat met 7 substantieven wordt gecombineerd in de syntactische vergelijkende constructie, namelijk *boter* (F=0,21), *pest*, *beer*, *pakje*, *konijn*, *bok* en *roomboter* (F<0,01), komt maar twee keer terug in de morfologische constructie. Het gaat om *botergeil* (F=0,21) en *bokgeil* (F=0,01).

Het geval van *helder* is interessant. Dit adjectief komt 7 keer terug met verschillende substantieven in de syntactische constructie. In vijf daarvan bestaat *helder* als morfologische vergelijkende constructie: *waterhelder* (F<0,01), *kristalhelder* (F=1,66), *glashelder* (F=2,27), *daghelder* (de laatste komt maar één keer). *Zo helder als koffiedik* en *zo helder als de zon* (F<0,01) hebben geen morfologische tegenhanger, misschien omdat de eerste vergelijking ironisch is, het betekent dat het eigenlijk niet helder is, terwijl samenstellingen vaak een intensiverende betekenis hebben.

3.1.2. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [*zo A als* (DET) N]?

Tabel 6 toont de 10 frequentste substantieven in de syntactische vergelijkende constructie [*zo A als* (DET) N]. Hun frequentie is redelijk laag. In dit slot komen de substantieven *pest*, *leven*, *water*, *hond*, *zon*, *huis*, *glas*, *aap*, *deur* en *kind* het vaakst voor. *Pest* komt met 10 verschillende adjectieven in de syntactische vergelijkende constructie voor die allemaal een negatieve connotatie hebben (*corrupt*, *hypocriet*, *subjectief*, *onbetrouwbaar*, enzovoort). Alle syntactische constructies bevatten het bepaalde lidwoord *de* en hebben een frequentie lager dan 0,01. Toch bestaat er geen enkele morfologische tegenhanger. Het substantief *leven* komt in 7 syntactische constructies voor en 2 keer in een samenstelling, namelijk *levensveranderlijk* en *levensbreed* (F<0,01). *Water* komt 6 keer terug in verschillende syntactische vergelijkende constructies en in vier gevallen bestaan die ook als morfologische constructies (*watervlug* (F=

0,04); *waterdun* (F=0,03); *waterhelder*, *watersnel* (F<0,01)). Samenstellingen met *water* komen ook voor in de syntactische constructies, namelijk *zo klaar als pompwater* (F<0,01), *zo duur als kraanwater* en *zo zout als zeewater* (F<0,01). Geen enkele van deze bestaat als morfologische constructie, vermoedelijk omdat dat tot te lange samenstellingen zou leiden (?*pompwaterklaar*).

Substantieven in [zo A als (DET) N]	Aantal N	Aantal N (%)	Samenstelling (%)
pest	10	2,24	0
leven	7	1,57	28,7
water	6	1,34	66,7
hond	6	1,34	16,6
zon	6	1,34	0
huis	6	1,12	16,6
glas	5	1,12	20
aap	5	1,12	20
deur	4	0,89	0
kind	4	0,89	25

Tabel 6: Overzicht van de 10 frequentste substantieven in de syntactische vergelijkende constructies

Alleen de morfologische constructies *hondsmoe* (F=0,05), *huishoog* (F<0,01), *glashelder* (F=2,27), *apetrots* (F=0,81) en *kindgelukkig* (F<0,01) bestaan naast hun syntactische equivalent. De adjectieven die met *hond* voorkomen zijn *ziek* (F=0,02), *moe*, *trouw*, *trots*, *blij* en *groot* (F<0,01). Alle adjectieven die met *huis* voorkomen behoren tot het semantische veld ‘sterk’, bijvoorbeeld *vast* (F=0,04), *stevig*, *stabiel* (F<0,01), enzovoort. *Glas* komt met adjectieven zoals *doorzichtig* en *breekbaar* (F<0,01) die niet bestaan in de morfologische constructies. Naast het adjectief *trots* (F=0,01) komt *aap* ook met de substantieven *zat*, *stoned* en *dronken* in de syntactische constructie voor, maar ze zijn wel infrequent (F<0,01). *Kind* wordt in combinatie met de substantieven *blij* (F=0,08), *gelukkig* en *groot* (F<0,01) gevonden in de syntactische vergelijkende constructies. Als eerder vermeld bestaat alleen *kindgelukkig* in

de morfologische constructie, maar die is wel een hapaxe en staat bovendien tussen haakjes, teken dat die samenstelling geen Standaardnederlands is en dat haar gebruik afhankelijk is van de sprekers zelf.

3.1.3. Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?

Uit de resultaten blijkt dat 30,4% van de 447 syntactische vergelijkende constructies ook als morfologische vergelijkende constructies voorkomen. Dat is 136 morfologische constructies. Zoals voor de syntactische constructies zijn sommige morfologische constructies heel of weinig frequent. De frequentste morfologische constructie is *ijskoud* met een frequentie van 3,43 en de minst voorkomende morfologische constructies zijn hapaxen. Er zijn 31 hapaxen in de dataset gevonden, waaronder *pauwtrots*, *kwarteldoof*, *kindgelukkig* of *musgroot*. Er waren 40 syntactische constructies waarvan het substantief een verkleinvorm heeft. Uit de dataset blijkt dat geen enkele daarvan een morfologische tegenhanger hebben. Bijvoorbeeld de syntactische vergelijkende constructies *zo licht als een veertje* (F=0,05) of *zo plat als een dubbeltje* (F=0,04) hebben geen morfologische tegenhangers (**veertjelicht*, **dubbeltjeplat*). Toch bestaan die als voorgesteld in sectie 1.3.1.

3.1.4. Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?

Een analyse van de verschillen en gelijkenissen tussen morfologische en syntactische vergelijkende constructies werd ook uitgevoerd. Uit de dataset worden de tien frequentste syntactische vergelijkende constructies (tabel 7) en de tien frequentste morfologische vergelijkende constructies (tabel 8) met hun tegenhanger vergeleken. In tabellen 7 en 8 worden de frequenties van beide soorten constructies vergeleken aan de hand van de symbolen < (minder frequenter), > (frequenter) en = (even frequent).

<i>zo</i>	A	<i>als</i>	(LID)	N	Rel. F.		Samenstelling	Aantal hits	Rel. F.
zo	geil	als	/	boter	0,21	=	botergeil	546	0.21
zo	trots	als	een	pauw	0,11	>	pauwtrots	1	< 0.01
zo	vrij	als	een	vogel	0,07	<	vogelvrij	1740	0.66

zo	groen	als	/	gras	0,04	<	grasgroen	310	0.12
zo	zwart	als	/	roet	0,03	<	roetzwart.e	140	0.05
zo	stijf	als	een	plank	0,03	>	plankstijf	1	< 0.01
zo	groot	als	een	voetbalveld	0,03	>	voetbalveldgroot	1	< 0.01
zo	dood	als	een	pier	0,02	>	pierdood	3	< 0.01
zo	hard	als	/	steen	0,02	<	steenhard.e	276	0.11
zo	zoet	als	/	suiker	0,02	<	suikerzoet.e	366	0.14

Tabel 7: Overzicht van de tien frequentste syntactische constructie die een morfologische tegenhanger hebben

Tabel 7 toont dat de samenstellingen *vogelvrij*, *grasgroen*, *roetzwart*, *steenhard* en *suikerzoet* frequenter zijn dan hun syntactische tegenhanger. *Zo geil als boter* en *botergeil* komen even vaak voor. De andere morfologische constructies komen amper voor ($F < 0.01$). *Zo geil als boter* en *botergeil* worden allebei in een seksuele context gebruikt. Beide constructies blijken een intensiverende functie te hebben. *Zo trots als een pauw* wordt heel vaak gebruikt voor mensen, ook als het onderwerp in het meervoud is (34). *Pauwtrots* wordt slechts één keer gevonden, namelijk in (35). Het is mogelijk dat *pauwtrots* ($F < 0,01$) in navolging van de constructie *apetrots* wordt gebruikt, die heel frequent is ($F = 0,81$). Zowel *zo trots als een pauw* en *pauwtrots* hebben een intensiverende functie.

(34) De kinderen waren *zo trots als een pauw*.

(35) Directeur van het fonds Jan-Ite de Ruijter en directeur van Spieren voor Spieren Joost Wijnhoud staan dan ook *pauwtrots* op de foto.

Vogelvrij ($F = 0,66$) wordt tien keer meer gebruikt dan *zo vrij als een vogel* ($F = 0,07$). Semantisch gezien verschillen ze van elkaar: *vogelvrij* betekent “buiten de wet gesteld” (Eensie, z.d.) (36). *Zo vrij als een vogel* wordt letterlijk gebruikt en dient als intensiveermiddel, het betekent namelijk ‘volledig vrij’ (37). Toch wordt *vogelvrij* ook in die laatste betekenis gevonden, maar met die betekenis komt het minder vaak voor.

(36) Slaan we nu te ver door en is de dader *vogelvrij* ?

- (37) Kortom, je bent *zo vrij als een vogeltje* , het beste uitgangspunt voor een onbezorgde zeilvakantie.

Dezelfde bevinding geldt voor *zo groen als gras* (F=0,04) en *grasgroen* (F=0,12): beide constructies hebben duidelijk een semantisch verschil, alleen hier heeft *zo groen als gras* een figuurlijke en letterlijke betekenis. Als het figuurlijk wordt gebruikt, betekent het “onervaren” (38). Het wordt in mindere mate letterlijk gebruikt om een kleur uit te drukken (39). In voorbeeld (39) is er zelfs een contrast met andere syntactische vergelijkende constructies. *Grasgroen* wordt alleen letterlijk gebruikt: het duidt de kleur groen aan (40).

- (38) Ik ben op liefdes gebied echt nog *zo groen als gras* .
(39) Bramen Eerst zo wit als was, dan *zo groen als gras* , dan zo rood als bloed. En dan zo zwart als roet smaakt alle kinderen goed.
(40) Mosgroen of olijf, maar ook *grasgroen* kan verrassend goed uitkomen.

Zo zwart als roet (F=0,03) drukt de intensiteit van de kleur zwart uit (41). Het wordt alleen in een letterlijke betekenis gevonden. *Roetzwart* (F=0,05) wordt letterlijk (42) en figuurlijk (43) gebruikt.

- (41) Er is een hond *zo zwart als roet* , en Bingo is zijn naam.
(42) Geërgerd keek ze opzij, daar zag ze een *roetzwart* paard staan, met gele felle ogen.
(43) De rillingen lopen over je lijf bij het horen van zijn *roetzwarte* stem die Sam Cooke, Jackie Wilson en James Brown in herinnering roept.

Plankstijf (F<0,01) en *zo stijf als een plank* (F=0,03) hebben allebei een intensiverende betekenis, die van ‘heel stijf’ (44-46). Opvallend is dat het ook met kleren wordt geassocieerd, in (45). *Plankstijf* is een hapaxe: het wordt slechts in concordantie (44) gevonden.

- (44) Ervaringstechnisch gezien zou ze vanavond bont en blauw en morgen *plankstijf* zijn.
(45) Je kleren waren dan *zo stijf als een plank* en werden pas beneden weer soepel door het vocht.
(46) Een stem in mijn hoofd lacht me uit: "Jij, dansen? Vergeet het maar! Niets voor jou want jij bent *zo stijf als een plank* . "

Voetbalveldgroot komt één keer in het corpus voor ($F < 0,01$), in voorbeeld (47). *Zo groot als een voetbalveld* ($F = 0,03$) wordt meestal gebruikt om de grootte van gebouwen of kamers aan te duiden (48). Hier ook blijken beide constructies een intensiverende functie te krijgen.

- (47) De wijn en whisky staan *voetbalveldgroot* uitgestald, op land en soort.
- (48) Een hal *zo groot als een voetbalveld*, met enorm lange tafels afgeladen met miljoenen boeken en kortingen tot wel 90%.

Pierdood wordt amper gebruikt, slechts drie concordanties worden gevonden ($F < 0,01$). Het wordt figuurlijk gebruikt zoals in (49) en ook letterlijk in (50). Uit de concordanties blijkt dat de constructie *zo dood als een pier* frequenter is ($F = 0,02$) en die wordt vooral figuurlijk gebruikt zoals in (51), maar ze kan ook soms met een letterlijke betekenis voorkomen (52).

- (49) Ook Reginald Moreels bekend deze week in Humo dat hij na zijn overstap naar de VLD politiek "*pierdood*" is.
- (50) En zo knalden er dien maannacht een paar schoten en lag 's Zondagsmorgens het ooievaarspaar *pierdood* met strakke benen op het nest.
- (51) Hij is politiek *zo dood als een pier* en zijn "Groot Verhaal" wekt in de wandelgangen alleen nog lachlust op.
- (52) Hij was *zo dood als een pier* en zou begraven worden.

Zo hard als een steen ($F = 0,02$) heeft een letterlijke betekenis (53). *Steenhard* is frequenter ($F = 0,11$) en wordt figuurlijk gebruikt, zoals in (54-55). Beide hebben een intensiverende functie.

- (53) Daarbij zwelt havermout niet zo op en wordt ook niet *zo hard als een steen* (vind ik dan hè).. Havermout lost ook minder op in melk/water; als je het verhit wel ja.
- (54) "Ja, het begon te regenen", lieg ik *steenhard*.
- (55) Loop ik niet dagelijks met mijn kop tegen *steenharde* feiten op, zie ik mijn dromen niet stuk voor stuk buiten datum raken en vervallen?

Suikerzoet ($F = 0,14$) wordt letterlijk (56) en figuurlijk (57) gebruikt. *Zo zoet als suiker* ($F = 0,02$) wordt meestal letterlijk gebruikt, zoals in (58). Soms kan het ook figuurlijk gebruikt worden,

zie voorbeeld (59). De constructies zijn intensiveermiddelen ('heel zoet') als ze met een letterlijke betekenis voorkomen.

- (56) De *suikerzoete* glazuur, caramel of chocolade appels.
- (57) Want ik word niet goed van het *suikerzoete* Disney Channel op TV
- (58) Zoet is trouwens niet *zo zoet als suiker* maar de smaak gaat meer richting vanille, honing en toffee.
- (59) Ik ben *zo zoet als suiker* en stout als de grootste zonde.

Uit tabel 9 blijkt dat alle frequentste morfologische constructies vaker voorkomen dan hun syntactische tegenhanger. De laatste hebben een frequentie die niet hoger dan 0.02 is. Sommige concordanties komen meerdere keren terug omdat Sketch Engine hoofdletters in acht genomen heeft in de frequentielijst (zie *zo helder als glas*, *zo trots als een aap* en *zo zacht als zijde* in tabel 9). Het is wel opvallend omdat de frequentielijst volgens lemma werd samengesteld. Desondanks zullen de resultaten dezelfde blijven. Het gebeurde ook dat dezelfde concordantie terugkwam, maar met een ander lidwoord, daarvan hebben we geen illustratie in tabel 9.

<i>zo</i>	A	<i>als</i>	(LID)	N	Rel. F		Samenstelling	Rel. F.
zo	koud	als	/	ijs	<0,01	<	ijskoud	3,43
zo	hoog	als	de	toren	<0,01	<	torenhog	2.42
zo	helder	als	/	glas	0,02	<	glashelder.e	2.27
Zo	helder	als	/	glas	<0,01	<	glashelder.e	2.27
zo	zwaar	als	/	lood	<0,01	<	loodzwaar	1.76
zo	helder	als	/	kristal	<0,01	<	kristalhelder	1.66
zo	vast	als	een	rots	<0,01	<	rotsvast	0.9
zo	stil	als	een	muis	<0,01	<	muisstil	0.86
zo	trots	als	een	aap	0,01	<	apetrots	0.81
Zo	trots	als	een	aap	<0,01	<	apetrots	0.81
zo	zacht	als	/	zijde	0,01	<	zijdezacht	0.78

Zo	zacht	als	/	zijde	<0,01	<	zijdezacht	0.78
zo	zacht	als	/	fluweel	<0,01	<	fluweelzacht	0.7

Tabel 9: Overzicht van de frequentste morfologische vergelijkende constructies en hun syntactische tegenhangers

Zo koud als ijs wordt acht keer in het corpus gevonden: het wordt meestal in een figuurlijke context gebruikt met de substantieven *hart*, *afdeling* of *humor* zoals in voorbeeld (60). *Ijskoud* is frequenter en wordt zowel in een letterlijke (61) als een figuurlijke betekenis (62) gebruikt. Beide vergelijkende constructies dienen als intensiveermiddel: er wordt bedoeld dat het heel koud is.

- (60) Humor *zo koud als ijs*, maar een welgekomen afwisseling.
- (61) Potentiële tegenstanders van het communistisch regime worden met miljoenen tegelijk naar de werkkampen in het *ijskoude* Siberië getransporteerd.
- (62) We drinken nog een koffietje, ik sorteer de was en wachten tot het een beetje opgewarmd is, want het is gewoon *ijskoud* in ons huis.

Zo hoog als de toren komt vier keer in een letterlijke vergelijking voor. Het wordt namelijk nabepaald door *van Pisa*, *van Babel* of *van de ouwe kerk*. Voorbeeld (63), dat wel als een equatieve constructie kan worden beschouwd, wordt figuurlijk gebruikt. *Torenhoog* wordt ook figuurlijk gebruikt, waarschijnlijk met een intensiverende functie (64).

- (63) een stad stichten... met een toren in het midden. *Zo hoog als de toren*: zo groot de naam.
- (64) De werkloosheid is *torenhoog*, corruptie tiert welig en armoede is overal.

Glashelder wordt figuurlijk (65) en letterlijk (66) gebruikt, maar het komt toch vaker in een figuurlijke betekenis voor. Hetzelfde geldt voor *zo helder als glas*, behalve dat die constructie minder frequent is: concordantie (67) is een voorbeeld van een figuurlijk gebruik, terwijl die constructie in (68) een letterlijke betekenis heeft.

- (65) met een MasterClass willen we studenten een *glashelder* zicht geven op de manier van werken binnen een professioneel team.

- (66) De pendeldeuren zijn gemaakt van *glashelder* transparant PVC en stevige gegalvaniseerd stalen of RVS frames
- (67) *Het is zo helder als glas* : de schrijfster wéét dat de aangesprokene op haar beurt weet wie de brief heeft geschreven
- (68) De vloer is doorzichtig. *Zo helder als glas* .

Zo zwaar als lood wordt meestal letterlijk gebruikt, vaak met *benen* (69). *Loodzwaar* wordt figuurlijk gebruikt met allerlei substantieven: *jaar, baan, taak, strijd*, enzovoort met de betekenis ‘heel zwaar’ (70).

- (69) Je droomt dat je moet sprinten voor gym, eerst voelen je benen *zo zwaar als lood* maar dan bedenk je je onbewust in je droom dat je keihard kan rennen, en het gebeurt!
- (70) Het was zo een antieke spiegel, *loodzwaar* , die op de schoorsteenmantel stond en die om onverklaarbare redenen van de mantel was geschoven.

Kristalhelder en *zo helder als kristal* worden allebei figuurlijk en met een intensiverende betekenis gebruikt (71-72).

- (71) Het resultaat is een minimum aan ruis en vervorming voor een *kristalhelder* geluid.
- (72) Vanaf heden wordt uw administratie *zo helder als kristal* en heeft u er zelf weinig omkijken naar!.

Rotsvast wordt figuurlijk gebruikt, vaak in combinatie met het werkwoord *overtuigen* (73) of met andere substantieven (74). *Zo vast als een rots* kan *zeker* betekenen, zoals in voorbeeld (75). Een letterlijke betekenis is te vinden in (76). Het toevoegen van het substantief *rots* geeft een intensiverende betekenis aan de constructies.

- (73) Ik ben er *rotsvast* van overtuigd dat zonder het bestaan van geld, uitgezonderd voor handel tussen particulieren er veel meer mogelijk is
- (74) Uiteindelijk hebben wij allemaal een *rotsvast* geloof in wat we doen.
- (75) kijk we gaan je geen gouden bergen beloven maar een ding staat *zo vast als een rots* , hoe harder je werkt hoe meer minuten of sales je kan maken het hangt echt helemaal van jezelf af.

- (76) Dankzij een innovatief squeezy systeem dat de douchewand Klik- Fit Trendline *zo vast als een rots* in uw badkamer...

Zo stil als een muis en *muisstil* worden allebei letterlijk gebruikt en met een intensiverende functie (77-78)

- (77) Het is heel belangrijk dat het in het stadion *muisstil* is, want de hoogspringer moet zijn gids horen en zijn passen tellen.
- (78) Snachts *zo stil als een muis* en dus heerlijk geslapen op een goed bed.

Apetrots en *zo trots als een aap* hebben allebei een intensiverende betekenis. *Zo trots als een aap* komt met de preposities *met, op* of *niets* (79).

- (79) *Zo trots als een aap* kwam hij even later kijken, of zijn tekst toch echt was aangekomen.

Zijdezacht wordt figuurlijk gebruikt (80), vaak met het substantief *gevoel* of het werkwoord *aanvoelen*. *Voelen* komt ook terug met *zo zacht als zijde*. Beide constructies kunnen geïnterpreteerd worden als *heel zacht* (80-81).

- (80) Hij heeft een romig en *zijdezacht* gevoel met voldoende frisheid door een vleugje citrus.
- (81) Dit haar ziet er volledig uit als menselijk haar en is *zo zacht als zijde*.

Fluweelzacht wordt figuurlijk gebruikt, vaak met drankjes: wijn, wodka (82) en ook smaak. Een letterlijke interpretatie is ook mogelijk, zoals in (83). Hetzelfde geldt voor *zo zacht als fluweel*: voorbeeld (84) is letterlijk en voorbeeld (85) is figuurlijk.

- (82) An schenkt een *fluweelzachte* wodka uit Petersburg, de tsarenstad die volgens haar is gebouwd op lijken
- (83) Ambient Tapijt Arizona Lama De Ambient Arizona, een topkwaliteit extra zwaar uitgevoerde en *fluweelzachte* tapijt, gemaakt van speciale softgarens.
- (84) De vacht van een hamster is *zo zacht als fluweel*.
- (85) Diezelfde harde dame is *zo zacht als fluweel* als ze bijvoorbeeld ons babietje vasthoudt.

In de volgende sectie analyseer ik de resultaten wat het Frans betreft.

3.2. Frans

De resultaten wat het Frans betreft worden hier voorgesteld. Zoals eerder voorgesteld worden twee soorten syntactische vergelijkende constructies in het Frans bestudeerd, namelijk de simiatieve constructie [A *comme* (DET) N] en de equatieve constructie [*aussi* A *qu'/que* (DET) N], omdat de Franse simiatieve constructies in de praktijk vaker voorkomt. Sectie 3.2.1. wordt aan de simiatieve constructie gewijd en sectie 3.2.2. spitst zich op de equatieve constructie toe.

3.2.1. Simiatieve constructie [A *comme* (DET) N]

De twee volgende paragrafen bespreken de eerste onderzoeksvraag, namelijk de frequentste adjectieven en substantieven van de Franse syntactische simiatieve constructie. Paragraaf 3.2.1.3 bekijkt de syntactische constructies die als samenstelling bestaan. De laatste paragraaf analyseert de gelijkenissen en verschillen tussen syntactische en morfologische constructies.

3.2.1.1. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [A *comme* (DET) N]?

De tien voorkomendste adjectieven in de syntactische simiatieve constructie worden in tabel 10 getoond. Het gaat onder andere om drie kleuradjectieven: *noir*, *rouge* en *blanc*. Het adjectief *dur* komt twee keer met *fer* ('ijzer' F=0,37), *roc* ('rots' F=0,01) en *pierre* ('steen' F<0,01) terug. Het komt dus minder vaak voor dan het lijkt. *Beau* wordt vaak vergeleken met dingen die zich in de hemel bevinden: *beau comme un / le soleil* ('mooi als een / de zon' F<0,01), *beau comme la lune* ('mooi als de maan' F<0,01), *beau comme un astre* ('mooi als een ster' F<0,01), *beau comme un ange* ('mooi als een engel' F=0,02). *Doux* komt 11 keer met verschillende substantieven voor die zacht aanvoelen: *mouton* ('schaap' F<0,01), *agneau* ('lam' F=0,04), *soie* ('zijde' F=0,01), *peluche* ('pluche'), *velours* ('fluweel'), *pétale* ('bloemblaadje'), *peau* ('huid'), *rose* ('roos') F<0,01), die zacht van smaak zijn (*miel* 'honing' F=0,02) of die een zacht gevoel uitdrukken (*amour* 'liefde' F<0,01). *Léger* wordt geassocieerd met dingen die licht voelen zoals *vent* ('wind'), *souffle* ('adem') (F<0,01) of die echt licht zijn zoals een *veertje* (F=0,04). *Chaud* wordt geassocieerd met dingen die warm zijn (*feu* 'vuur', *volcan* 'vulkaan' F<0,01), maar ook met *enfer* ('hel' F<0,01), waarschijnlijk door de de uitdrukking *brûler en enfer* ('branden in hel'). *Grand* wordt gecombineerd met substantieven die groot en hoog zijn (zie onder andere *monde* 'wereld' F=0,01, *terre* 'aarde', *montagne* 'berg', *ciel* 'hemel' F<0,01), met de uitzondering van *grand comme la main* ('groot als een hand' F<0,01).

Adjectieven in de syntactische simulatieve constructie [A <i>comme</i> (DET) N]	Aantal A	Aantal A (%)	Samenstellingen (%)
gros ('dik')	17	6,25	0
dur ('hard')	14	5,15	0
beau ('mooi')	13	4,78	0
noir ('zwart')	11	4,04	63,64
doux ('zacht')	11	4,04	0
blanc ('wit')	9	3,31	22,22
léger ('licht')	8	2,94	0
rouge ('rood')	8	2,94	100
chaud ('warm')	7	2,57	0
grand ('groot')	7	2,57	0

Tabel 10: Overzicht van de frequentste adjectieven in de syntactische simulatieve constructie

Uit de data blijkt dat het adjectief *gros* het frequentst is: het komt 17 keer terug in verschillende contexten (zie tabel 11). Het kan namelijk met alles en nog wat worden geassocieerd: zowel iets groots als iets kleins (zie *montagne* ('berg') en *pois* ('erwt') in tabel 11). *Gros* komt twee keer terug met hetzelfde substantief, *poing*, maar met verschillende lidwoorden. We kunnen alvast noteren dat geen enkele syntactische vergelijkende constructie met *gros* in de morfologische constructie bestaat. *Gros* is dus frequent in de syntactische constructies, maar niet in de morfologische constructies.

gros	comme	(DET)	N	Aantal hits	Rel. F.
gros	comme	une	maison ('huis')	401	0,06
gros	comme	le	poing ('vuist')	153	0,02
gros	comme	le	bras ('arm')	63	<0,01

gros	comme	un	camion ('vrachtwagen')	50	<0,01
gros	comme	le	pouce ('duim')	48	<0,01
gros	comme	un	œuf ('ei')	47	<0,01
gros	comme	une	noix ('noten')	42	<0,01
gros	comme	une	montagne ('berg')	32	<0,01
gros	comme	un	ballon ('bal')	30	<0,01
gros	comme	un	poing ('vuist')	28	<0,01
gros	comme	une	balle ('bal')	23	<0,01
gros	comme	un	pois ('erwt')	22	<0,01
gros	comme	une	noisette ('hazelnoot')	19	<0,01
gros	comme	une	baleine ('walvis')	18	<0,01
gros	comme	une	orange ('sinaasappel')	18	<0,01
gros	comme	le	doigt ('vinger')	18	<0,01
gros	comme	une	pomme ('appel')	17	<0,01

Tabel 11: Overzicht van de concordanties met *gros* ('dik') in het adjectief-slot van de syntactische similtatieve constructies en hun frequentie

3.2.1.2. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [A *comme* (DET) N]?

Wat de substantieven betreft zijn *pierre*, *mort* en *soleil* de frequentste (zie table 12). Nochtans blijkt *pierre* niet met 6 verschillende adjectieven terug te komen. Het komt drie keer terug met *dur* ('hard') in: *dur comme la pierre* (F=0,03), *dur comme pierre* en *dur comme une pierre* (F<0,01). Daarna komt *pierre* met *malheureux* ('ongelukkig'), *froid* ('koud'), *solide* ('stevig') (F<0,01) in de syntactische constructie voor. *Mort* komt eigenlijk met meer adjectieven voor,

namelijk met *pale* ('bleek'), *chiant* ('saai') die een frequentie van 0,01 hebben en met *froid* ('koud'), *noir* ('zwart') en *triste* ('droevig') die nog minder frequent zijn. *Soleil* komt met *brilliant* ('glanzend'), *jaune* ('geel'), *chaud* ('warm'), *lumineux* ('licht') voor en twee keer met *beau* ('mooi') met een verschillend lidwoord. De frequenties van de syntactische vergelijkende constructies met *soleil* in het adjectief-slot liggen onder 0,01. Alleen *jaune soleil* bestaat als samenstelling. *Monde* wordt met de adjectieven *vieux* (F=0,25), *ancien* (F<0,01), *large* (F<0,01), *grand* (F=0,01) en *vaste* (F<0,01) geassocieerd in de syntactische constructies. Het substantief *or* komt met 4 adjectieven voor in de syntactische constructies (*blond*, *pur* 'puur', *franc* 'frank', *jaune* 'geel' F<0,01) waarvan alleen *jaune* in de morfologische constructie bestaat (*jaune or*). Adjectieven uit het semantische veld 'snel' komen met het substantief *éclair* voor in de syntactische constructie. *Rapide comme l'éclair* (F=0,08) en *vif comme l'éclair* (F=0,02) zijn de frequentste. De substantieven *limpide* ('helder'), *transparent* ('doorzichtig'), *pur* en *fluide* ('vloeibaar') worden met het substantief *eau* in de syntactische constructie gecombineerd. *Limpide* en *transparent* worden ook gebruikt in associatie met het substantief *crystal*, naast *pur* en *clair* ('helder'). De adjectieven *heureux* ('gelukkig'), *naïf* ('naïef'), *innocent* ('onschuldig') en *petit* ('klein') worden in de syntactische constructie met *enfant* gevonden. Uit tabel 12 blijkt dat *roc* in 4 syntactische constructies voorkomt: het komt eigenlijk twee keer met het adjectief *stevig* en twee keer met *hard*, telkens met een bepaald en een onbepaald lidwoord. *Dur comme le roc* is frequenter dan *dur comme un roc*, maar dat is het omgekeerde voor *solide comme un roc* en *solide comme le roc*.

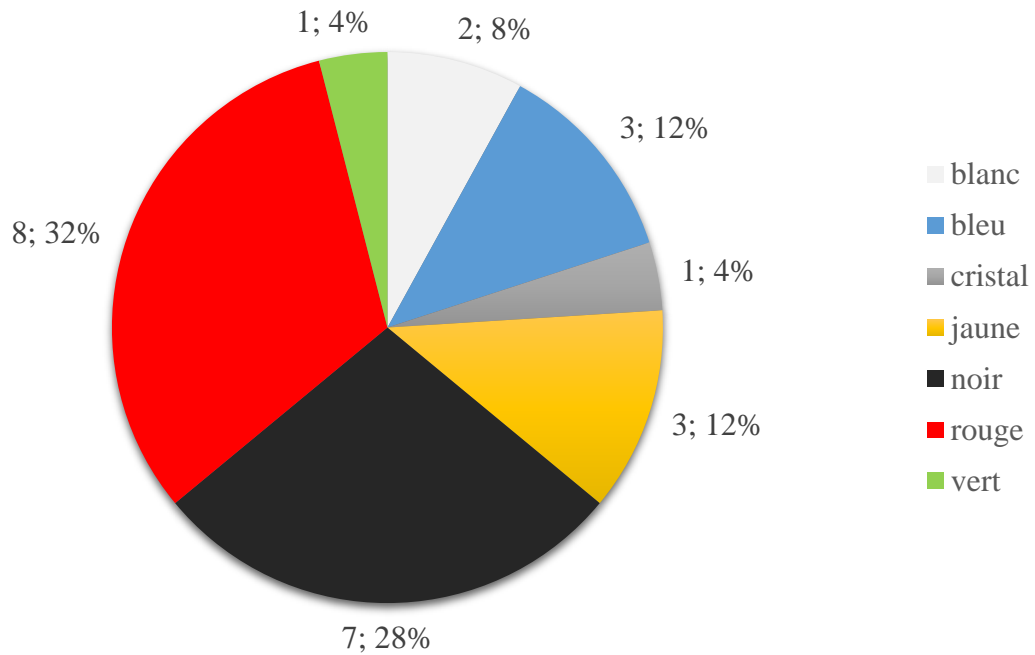
Substantieven in de syntactische constructie [A <i>comme</i> (DET) N]	Aantal N	Aantal N (%)	Samenstellingen (%)
pierre ('steen')	6	2,20	0
mort ('dood')	6	2,20	0
soleil ('zon')	6	2,20	16,67
monde ('wereld')	5	1,83	0
or ('gouden')	4	1,47	25
éclair ('bliksem')	4	1,47	0

eau ('water')	4	1,47	0
cristal ('kristal')	4	1,47	25
enfant ('kind')	4	1,47	0
roc ('rots')	4	1,47	0

Tabel 12: Overzicht van de frequentste substantieven in de syntactische simulatieve constructie

3.2.1.3. Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?

Uit de dataset van syntactische simulatieve constructies bestaan 24 morfologische vergelijkende constructies met het patroon [A N] en één morfologische constructie met het patroon [N A]. In die dataset werd er niet voor elke morfologische constructie op Sketch Engine gezocht, in tegenstelling tot het Nederlands en het Engels. Als moedertaalspreker van het Frans werd er op mijn kennis van de taal gerekend. Dit betekent echter dat sporadisch of zeldzaam gebruik (bijvoorbeeld hapaxen) van morfologische vergelijkende constructies eventueel niet tot licht zullen worden gebracht. De 25 gevonden morfologische constructies betreffen enkel kleuradjectieven en het adjectief *cristal* ('kristal'), dat ook als een kleur zou kunnen geïnterpreteerd worden. Sinds kleuradjectieven een hoge kans blijken te hebben om als morfologische constructies voor te komen, werd er wel voor morfologische constructies van syntactische constructies met kleuren op Sketch Engine gezocht. Uit de resultaten blijkt dat alle syntactische constructies met kleuren als morfologische constructies bestaan. De kleuren die het vaakst terugkomen zijn *rood* (32%) en *zwart* (28%) daarna *blauw* (12%), *geel* (12%), *wit* (8%), *groen* (4%) en *cristal* (4%) (figuur 3).

Figuur 3: Overzicht van het aantal kleuradjectieven die gebruikt worden in de morfologische vergelijkende constructies [A N] of [N A]

3.2.1.4. Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?

In deze paragraaf analyseer ik de 25 syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhanger (tabel 13). Alle morfologische vergelijkende constructies van deze studie hebben het patroon [A N] in het Frans behalve de constructie *nuit noire* die het patroon van de Germaanse talen [N A] volgt (86). De constructie *nuit noire* is heel frequent ($F= 0.49$), maar niet alle voorbeelden zijn vergelijkingen (bijvoorbeeld: *une nuit noire et épaisse* ‘een dikke en donkere nacht’). In (86) is er wel sprake van een vergelijking.

- (86) A 65 mètres, il fait *nuit noire* et nous nous retrouvons en face d'une masse métallique car, par chance la gueuse est tombée en plein sur l'épave.
 ‘Op 65 meter hoogte was het pikdonker en we bevonden ons voor een massa metaal omdat de slee toevallig precies bovenop het wrak was gevallen.’

Wat andere kleuradjectieven betreft zou dit patroon ongrammaticaal zijn om een vergelijking uit te drukken. *Tomate rouge* (‘rode tomaat’) en *soleil jaune* (‘gele zon’) bestaan, maar ze drukken geen vergelijking uit, deze adjectieven zijn alleen beschrijvend van aard. Tabel 13 toont de syntactische vergelijkende constructies die een morfologisch equivalent hebben.

Syntactische vergelijkende constructie						Morfologische vergelijkende constructie			
A	<i>comme</i>	DET	N	F	Rel. F		[A N] of [N A] samenstelling	F	Rel. F
rouge	comme	le	sang	184	0,03	<	rouge sang	2924	0.43
noir	comme	la	nuit	176	0,03	<	noir nuit	3331	0.49
rouge	comme	une	tomate	174	0,03	<	rouge tomate	176	0.03
bleu	comme	le	ciel	110	0,02	<	bleu ciel	6394	0.93
noir	comme	l'	ébène	108	0,02	<	noir ébène	416	0.06
rouge	comme	une	pivoine	97	0,01	<	rouge pivoine	175	0.03
clair	comme	le	cristal	65	<0,01	<	cristal clair	131	0.02
bleu	comme	la	mer	52	<0,01	<	bleu mer	71	0.01
rouge	comme	une	écrevisse	44	<0,01	<	rouge écrevisse	68	0.01
rouge	comme	le	feu	35	<0,01	<	rouge feu	892	0.13
jaune	comme	le	soleil	35	<0,01	<	jaune soleil	301	0.04
noir	comme	l'	encre	33	<0,01	>	noir encre	31	<0.01
blanc	comme	la	lune	30	<0,01	>	blanc lune	29	<0.01
bleu	comme	l'	océan	25	<0,01	<	bleu océan	358	0.05
rouge	comme	une	cerise	23	<0,01	<	rouge cerise	1097	0.16
noir	comme	un	corbeau	22	<0,01	<	noir corbeau	288	0.04
noir	comme	la	suie	21	<0,01	>	noir suie	6	<0.01
rouge	comme	un	coq	18	<0,01	>	rouge coq	1	<0.01
noir	comme	/	jais	17	<0,01	<	noir jais	71	0.01
blanc	comme	la	craie	17	<0,01	<	blanc craie	31	<0.01
rouge	comme	le	pourpre	17	<0,01	<	rouge pourpre	588	0.09
jaune	comme	un	citron	16	<0,01	<	jaune citron	1402	0.2

noir	comme	les	ténèbres	16	<0,01	=	noir	ténèbres	28	<0.01
vert	comme	l'	herbe	16	<0,01	<	vert	herbe	45	0.01
jaune	comme	l'	or	16	<0,01	<	jaune	or	721	0.11

Tabel 13: Overzicht van de syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhanger.

Alleen de morfologische vergelijkende constructies *noir encre* ('inkzwart'), *noir suie* ('roetzwart'), *rouge coq* ('haan rood') en *blanc lune* ('maan wit') zijn minder frequent dan hun syntactische tegenhanger. De syntactische constructie *rouge comme le sang* ('zo rood als bloed') wordt soms gebruikt met andere syntactische constructies zoals in voorbeeld (87). Het wordt vaak geassocieerd met de lippen of de mond om de kleur rood uit te drukken (88). In een mindere mate wordt het figuurlijk gebruikt (89). *Rouge sang* wordt altijd gebruikt om de kleur rood aan te duiden, ook soms in een opsomming met andere morfologische vergelijkende constructies met kleuren (90). In mindere mate wordt het figuurlijk gebruikt (91). Beide constructies drukken een nuance van rood uit, een donkerrood die aan bloed lijkt. Ze hebben geen intensiverende betekenis.

- (87) Une Reine voulait un enfant blanc comme la neige, *rouge comme le sang* , noir comme l'ébène.
'Een koningin wilde een kind zo wit als sneeuw, zo rood als bloed en zo zwart als ebbenhout.'
- (88) Comme deux lèvres *rouges comme le sang* , mues par une faim noire, ne purent toucher que ce qui était blanc comme la neige.
'Twee lippen zo rood als bloed, gedreven door een zwarte honger, konden alleen aanraken wat wit als sneeuw was.'
- (89) Lors même que la politique bourgeoise serait *rouge comme le sang* et brûlant (sic) comme le fer chaud
'Ook al zou de burgerlijke politiek rood als bloed zijn en als heet ijzer branden (sic).'
- (90) Cet automne, c'est donc le grand retour des couleurs très gaies : *rouge sang* , bleu roi, orange mécanique, vert sapin, rose pétard, mélangé au noir... ou pas !

‘Deze herfst keren felle kleuren terug: bloedrood, koningsblauw, mechanisch oranje, dennengroen, vuurwerkroze, gemengd met zwart... of niet!’

- (91) Un roman *noir ténèbres* et rouge sang
‘Een duistere zwarte roman en bloedrood.’

Noir comme la nuit kan in een figuurlijke context voorkomen (92). Het wordt toch meer gebruikt met een letterlijke betekenis (93). *Nuit noire* wordt letterlijk gebruikt (94). Deze constructies zouden kunnen geparafraseerd worden als ‘volledig zwart’.

- (92) Coquin, enfant du diable, *noir comme la nuit* .
‘Boef, kind van de duivel, zwart als de nacht.’
- (93) Avec ses cheveux *noirs comme la nuit* , assortis à ses porte-jarretelles
‘Met haar haar zo zwart als de nacht, passend bij haar jarretelgordel’
- (94) "Il faisait *nuit noire* à l'entrée du village
"‘Het was pikdonker bij de ingang van het dorp’

Rouge comme une tomate beschrijft vaak iemands gezicht. Zowel de syntactische als de morfologische constructies worden letterlijk gebruikt (95-96) met een intensiverende betekenis (‘heel rood’).

- (95) Auparavant, ça m'aurait fait devenir *rouge comme une tomate* .
‘Vroeger zou het me zo rood als een tomaat hebben gemaakt.’
- (96) alors que le géant venait de virer au *rouge tomate* devant ce surnom pour le moins insolite.
‘zoals de reus tomaatrood werd bij deze ongewone bijnaam.’

Bleu comme le ciel en *bleu ciel* worden letterlijk gebruikt (97-98). *Bleu ciel* wordt ook met andere morfologische vergelijkende constructies gebruikt, zoals in (98) met *jaune soleil*. In beide constructies is er geen spoor van intensificatie, maar een bepaalde kleur wordt aangeduid.

- (97) J'ai 29 ans, de longs cheveux blonds et étincelants, des yeux *bleus comme le ciel* , un visage d'ange
‘Ik ben 29, met lang, sprankelend blond haar, ogen zo blauw als de hemel en het gezicht van een engel.’

- (98) Mélange multicolore : blanc, anis, fuchsia, *bleu ciel* , écru, jaune soleil, turquoise, orange, gris.
'Veelkleurige mix: wit, anijs, fuchsia, hemelsblauw, ecru, zonnegeel, turquoise, oranje, grijs.'

Noir ébène komt met een letterlijke (99) en een figuurlijke betekenis voor (100). Het wordt toch vaker letterlijk gevonden. *Noir comme l'ébène* wordt alleen letterlijk gebruikt, vaak ook in combinatie met andere syntactische constructies (101). De constructies in voorbeelden (100-101) betekenen 'heel zwart'.

- (99) Autres coloris disponibles : *noir ébène* , gris galet, bleu Caraïbes, terre naturelle, vert laurier, blanc rouge volcanique, bleu Marseille, jaune soleil
'Andere beschikbare kleuren: ebbenhout zwart, kiezel grijs, Caribisch blauw, natuurlijke aarde, laurier groen, vulkanisch rood wit, Marseille blauw, zonnegeel'
- (100) Tel un Iago de la droite, l'âme *noir ébène* , il oublie ses convictions premières
'Als een rechtse Iago, met een ebbenhouten zwarte ziel, vergeet hij zijn eerste overtuigingen.'
- (101) Blanche Neige : teint blanc comme la neige, cheveux *noirs comme l'ébène* , lèvres rouges comme le sang.
'Sneeuwvitje: teint zo wit als sneeuw, haar zo zwart als ebbenhout, lippen zo rood als bloed.'

Rouge pivoine en *rouge comme une pivoine* komen letterlijk voor (102-103). Beide constructies betekenen 'heel rood'.

- (102) Ancelin devint *rouge pivoine* , comme s'il craignait de se faire sermonner pour une faute qu'il n'avait pas réellement commise.
'Ancelin werd pioenrood, alsof hij bang was de les gelezen te worden voor iets wat hij niet echt had gedaan.'
- (103) " Cest quoi un nazi, papa ? " je dis d'une voix claire et forte et papa sursaute et devient *rouge comme une pivoine* .
'Wat is een nazi, papa?" zei ik met luide, heldere stem en papa sprong op en werd zo rood als een pioenroos.'

Clair comme le cristal wordt vaak met het substantief *eau* gebruikt, namelijk met een letterlijke betekenis in voorbeeld (104). Het komt ook figuurlijk voor, waarschijnlijk met de betekenis ‘hoge lach’ in zin (105). *Cristal clair* wordt meestal letterlijk gebruikt, zoals in (107), maar ook figuurlijk in voorbeeld (108). De constructies in voorbeelden (106) en (109) betekenen ‘heel begrijpelijk’. De twee constructies hebben de intensiverende betekenis ‘heel helder’, behalve *cristal clair* in (107), waar een kleur wordt aangeduid. Het functioneert op dezelfde manier als bijvoorbeeld de kleurnamen *jaune canari* (*kanarigeel*) of *gris anthracite* (*antracietgrijs*), waarbij het substantief ook geen versterker van het adjectief is.

- (104) Ou bien c'était sur les bords de la petite rivière dont les eaux *claires comme le cristal* coulaient entre des bords ombragés et fleuris
 ‘Of het was aan de oever van het riviertje waarvan het kristalheldere water tussen schaduwrijke bloemrijke oevers stroomde.’
- (105) C'est un enfant au rire *clair comme le cristal* qui lui apparaî.
 ‘Een kind met een lach zo helder als kristal verscheen aan hem.’
- (106) Une énigme *claire comme le cristal*
 ‘Een raadsel zo helder als kristal.’
- (107) DEGUSTATION: - Couleur: *cristal clair* - Odeur: élégant, notes balsamiques, genièvre, des notes d'agrumes
 ‘Smaak: - Kleur: helder kristal - Geur: elegant, balsamico noten, jeneverbes, citrustonen’
- (108) --bluetooth 4.0, apt-x code fournissent le son *cristal clair* , de haute fidélité.
 ‘--bluetooth 4.0, apt-x code zorgen voor kristalhelder, high fidelity geluid.’
- (109) Dans un éclat de rire : "Cest *cristal clair* !
 ‘In een uitbarsting van lachen: "Cest *cristal clair*!’

Bleu mer en *bleu comme la mer* worden altijd letterlijk gebruikt (110-111). Ze verwijzen allebei naar de kleur van de zee.

- (110) Devant moi une porte *bleue mer* cloutée
 ‘Voor me een zeeblauwe bezaaide deur.’
- (111) L'oeil gauche était *bleu comme la mer* et le droit du brun de la noisette.
 ‘Het linkeroog was zo blauw als de zee en het rechter zo bruin als een hazelnoot.’

Rouge comme une écrevisse en *rouge écrevisse* worden letterlijk gebruikt (112-113). Beide constructies hebben een intensiverende betekenis, die van ‘heel rood’.

(112) je n'aime pas beaucoup la plage, car je deviens au soleil *rouge comme une écrevisse* .

‘Ik hou niet echt van het strand, want in de zon word ik zo rood als een rivierkreeft.’

(113) Je suis sûre d'avoir virée au *rouge écrevisse* , ça n'a pas pu être possible autrement.

‘Ik weet zeker dat ik zo rood als een rivierkreeft ben geworden, het kan niet anders.’

Jaune comme le soleil en *jaune soleil* worden letterlijk gebruikt (114-115). *Jaune comme le soleil* verwijst naar een nuance van geel die gelijkaardig aan de zon is, een geel die aan gouden lijkt of die sprankelend is. Wat *jaune soleil* betreft, wordt die constructie gebruikt als kleurnaam.

(114) Les jonquilles *jaunes comme le soleil* sont très populaires

‘Narcissen zo geel als de zon zijn erg populair.’

(115) dragées mini-coeur : blanche, écru, rose claire, rose fuchsia, parme, lilas, verte anis, bleue ciel, bleue marine, *jaune soleil*

‘Mini hart gesuikerde amandelen: wit, ecru, lichtroze, fuchsiaroze, parma, lila, anijsgroen, hemelsblauw, marineblauw, zonnegeel’

Noir comme l'encre wordt letterlijk (116) en figuurlijk (117) gebruikt. *Noir encre* wordt altijd letterlijk gebruikt (118). Beide constructies betekenen ‘heel zwart’.

(116) L'horizon devint *noir comme l'encre* , le vent hurla et la mer se déchâna.

‘De horizon werd zo zwart als inkt, de wind huilde en de zee raasde.’

(117) Meurtres, tensions et règlements de comptes règnent en maîtres dans cette collection *noire comme l'encre* .

‘Moord, spanning en afrekeningen vierden hoogtij in deze verzameling zo zwart als inkt.’

(118) " EREIMUL ED EGNA " ai-je crié en tendant le Dreamar vers le ciel *noir encre*.

“EREIMUL ED EGNA” riep ik, terwijl ik de Dreamar naar de inktzwarte hemel uitstak.’

Blanc comme la lune wordt altijd in een letterlijke betekenis gevonden. In voorbeeld (119) wordt er bedoeld dat het haar heel wit is. *Blanc lune* wordt ook letterlijk gebruikt (120). Er zijn irrelevante voorbeelden onder de concordanties, namelijk *les chevaliers de la blanche lune*, wat de frequentie stoort. In zin (120) gaat het om een bepaalde kleur.

(119) Il reconnut de suite ces cheveux *blancs comme la lune* .

‘Hij herkende onmiddellijk dit haar zo wit als maan.’

(120) Optez pour le drap housse Uni *Blanc Lune* de la collection Rue de Médicis

‘Kies het Maan White hoeslaken uit de Rue de Médicis collectie.’

Bleu comme l’océan en *bleu océan* worden letterlijk gebruikt (121-122). Zoals bij *bleu ciel* en *bleu comme le ciel* is er geen spoor van intensivering in die constructies: het is een bepaalde kleur.

(121) Il avait des yeux *bleus comme l’océan* , des lèvres fines

‘Hij had ogen zo blauw als de oceaan , dunne lippen’

(122) La peinture acrylique en bombe *bleu océan* de Rico design

‘Oceaanblauwe acrylverf van Rico design’

Rouge comme la cerise wordt vaak gebruikt om de categorie *fruits rouges* (‘rode vruchten’) aan te duiden zoals *des fruits rouges comme la framboise, noirs comme le cassis*, enzovoort. In die context wordt een voorbeeld geïntroduceerd. Nochtans bestaan er een paar relevante syntactische constructies zoals in (123). Onder de morfologische constructies staan ook veel irrelevante voorbeelden: slechts 3 juiste concordanties uit 47 worden gevonden, onder andere zin (124) die een kleur aanduidt (124). Beide constructies verwijzen naar een donkerrood, er is geen spoor van intensivering. In voorbeeld (124) wordt het adjectief *diep* gebruikt, dit zou niet noodzakelijk zijn geweest als de *rouge cerise* constructie al ‘heel rood’ betekende.

(123) "Ô Lola, avec ta chemise couleur de lait t'es blanche et *rouge comme la cerise* ."

“O Lola, met je melkkleurige hemd ben je wit en rood als een kers.”

(124) Ses abondantes fleurs sont d'un *rouge cerise* profond

‘Zijn overvloedige bloemen zijn diep kersenrood.’

Noir comme un corbeau en *noir corbeau* worden letterlijk gebruikt om de kleur zwart aan te duiden (125-126). Beide voorbeelden zouden geparafraseerd kunnen worden als ‘heel zwart’.

(125) Ses cheveux *noirs comme un corbeau* , il est divin.

‘Zijn ravenzwarte haar is goddelijk.’

(126) Ces cheveux *noir corbeau* sont fins et nombreux

‘Zijn ravenzwarte haar is fijn en talrijk.’

Noir comme la suie kan figuurlijk (127) en letterlijk (128) worden gebruikt, maar *noir suie* wordt tot een letterlijk gebruik beperkt (129). Beide constructies hebben ook een intensiverende functie.

(127) Il a une aura ténébreuse, *noir comme la suie* , d’après les témoignages.

‘Hij heeft een donkere aura, zwart als roet, volgens de getuigen.’

(128) Des plumes *noires comme la suie* couvrent son corps.

‘Veren zo zwart als roet bedekken zijn lichaam.’

(129) Couleur du plumage : coucou. Barré, *noir suie*

‘Kleur van verenkleed: koekoek. Gebarsten, roetzwart’

Rouge comme un coq en *rouge coq* worden letterlijk gebruikt om de kleur rood aan te duiden (130-131). Uit voorbeeld (130) blijkt ook dat het idee van schaamte en ongemak naar voren komt. *Rouge coq* is een hapax. In zin (130) is er sprake van intensivering.

(130) en me cachant derrière mon mouchoir pour que Justine ne voie pas que j’étais devenue *rouge comme un coq* .

‘me verstoppen achter mijn zakdoek zodat Justine niet zou zien dat ik zo rood als een haan was geworden.’

(131) représentés comme des chevaux (en vieux lituanien, *ašvienis* signifie "un cheval"), parfois de couleur *rouge coq* , symbole de l’incendie.

‘voorgesteld als paarden (in het oud-Litouws betekent *ašvienis* "een paard"), soms haanrood, het symbool van vuur.’

Noir comme jais en *noir jais* worden allebei letterlijk gebruikt met de betekenis ‘heel zwart’ (132-133).

(132) Ta peau est brune... en fait presque blanche... Alors que la nôtre, *noire comme jais* , accuse ta différence...

‘Jullie huid is bruin... in feite bijna wit... Terwijl die van ons, gitzwart, je verschil laat zien...’

(133) Allure reconnaissable entre mille : cheveux *noir jais* , grosses lunettes.

‘Onmiskenbaar uiterlijk: gitzwart haar, dikke bril’

Hetzelfde geldt voor *blanc comme la craie* en *blanc craie*: ze worden letterlijk gebruikt (134-135). De syntactische constructie in (134) heeft een intensiverende functie, terwijl voorbeeld (135) om een bepaald soort wit gaat.

(134) Le corps d'un homme *blanc comme la craie* ,ses vêtements remplis de sang et ses yeux fermés

‘Het lichaam van een krijtwitte man, zijn kleren vol bloed en zijn ogen gesloten.’

(135) A l'intérieur, comme sur la façade, on a simplement joué avec deux tons : le *blanc craie* et le taupe, ici dans une étonnante finition métallisée à effet irisé.

‘Binnen hebben we, net als op de gevel, gewoon gespeeld met twee tinten: krijtwit en taupe, in dit geval in een verbazingwekkende iriserende metallic afwerking.’

Rouge comme le pourpre wordt heel vaak in een religieuze context gebruikt (136). *Rouge pourpre* wordt letterlijk gebruikt (137).

(136) Vos péchés, fussent-ils *rouges comme la pourpre* "

‘Uw zonden, al zijn ze zo rood als purper".’

(137) Colonne étroite, feuillage *rouge pourpre* intense, belle coloration automnale

‘Smalle zuil, dieppaarsrood blad, prachtige herfstverkleuring’

Jaune citron en *jaune comme un citron* worden letterlijk gebruikt voor de kleur geel (138-139). Voorbeeld (140) is opvallend, in het Nederlands kan iemand zowel *geel* als *rood* van woede worden, terwijl in het Frans een geel gezicht normaliter met ziekte zou moeten geassocieerd worden. In het Engels en het Frans is het in elk geval gebruikelijker *rood van boosheid* te zeggen (Poncin, 2021, pp. 96-105). Voorbeelden (139-140) hebben een intensiverende functie, maar die is niet te vinden in de samenstelling *jaune citron* (138).

- (138) foncez vous préparer une sublime déco de fête à l'aide de ce tulle en rouleau *jaune citron* , de dimensions 50 cm x 9m.
 ‘Ga voor een sublieme feestdecoratie met deze citroengele tule rol van 50cm x 9m.’
- (139) La façade est *jaune comme un citron* bien mûr.
 ‘De voorkant is zo geel als een rijpe citroen’
- (140) Pedro, devenu, dans sa colère, *jaune comme un citron* , essaya de faire tomber la petite fille.
 ‘Pedro werd zo geel als een citroen in zijn woede en probeerde het kleine meisje omver te rijden.’

Noire comme les ténèbres en *noires ténèbres* worden letterlijk (141, 143) en figuurlijk (142, 144) gebruikt. Zowel de syntactische als de morfologische constructie heeft een intensiverende betekenis. Als *noir ténèbres* een kleurnaam is, heeft het geen intensiverende functie (145).

- (141) ils firent tomber du Ciel une pluie *noire comme les ténèbres*
 ‘ze lieten een regen uit de hemel vallen, zwart als duisternis’
- (142) Illario Odino est un homme raffiné mais odieux, à l'âme *noire comme les ténèbres* .
 ‘Illario Odino is een verfijnde maar weerzinwekkende man, met een ziel zo zwart als de duisternis.’
- (143) Sa peau écarlate, ses yeux *noirs ténèbres*
 ‘Zijn huid scharlakenrood, zijn ogen zwart als de duisternis.’
- (144) Un roman noir ténèbres et rouge sang Âme sensible s'abstenir
- (145) Concernant le stylo Jet 8 Pen S.T Dupont, il est disponible en 10 coloris qui sont : le rose, le noir ténèbres , le noir mat, le gris, le blanc optique, le rouge feu, l'orange épice, le bleu nuit, le bleu azur et pour finir le jaune

Vert comme l'herbe, *vert herbe* (146-147) en *jaune comme l'or*, *jaune or* (148-149) worden letterlijk gebruikt. De constructies blijken geen markeerder van intensivering te zijn. Ze worden ook voorbepaald of nabepaald door bijvoeglijke naamwoorden die intensificatie geven, zie *ultra* in zin (146) en *intense* in voorbeeld (149).

- (146) Un jus *ultra vert comme l'herbe* à base d'épinard, de concombre et de gingembre.
 ‘Een ultragroen sap gemaakt van spinazie, komkommer en gember.’

- (147) Comme pour le *vert herbe* , le jaune ne garde pas sa couleur
 ‘Net als grasgroen behoudt geel zijn kleur niet.’
- (148) l’oiseau, très beau, aux plumes rouges et vertes, au cou *jaune comme l’or*
 ‘Een prachtige vogel met rode en groene veren en een nek zo geel als goud.’
- (149) Robe allant du jaune or clair au *jaune or* intense
 ‘De vacht varieert van licht goudgeel tot diep goudgeel.’

3.2.2. Equatieve constructie [*aussi A que/qu’* (DET) N]

Uit de 500 concordanties [*aussi A que/qu’* (DET) N] zijn er alleen 15 syntactische equatieve constructies (tabel 14). *Aussi vrai que nature* (‘zo echt als de natuur’) is vooral aanwezig (F=0,02). *Vieux* (‘oud’) komt twee keer terug met de substantieven *internet* en *humanité* (‘mensheid’). Alleen twee kleuradjectieven zijn aanwezig: *blanc* (wit) en *rouge* (rood). *Blanc* komt met het substantief *sneeuw* voor en *rood* met *tomaat*. Het substantief *internet* komt drie keer terug met de substantieven *oud*, *revolutionair* en *snel*.

aussi	A	que	(DET)	N	Rel. F.	Samenstellingen	Rel. F.
aussi	vrai	que	/	nature	0,02	/	/
aussi	blanc	que	/	neige	<0,01	blanc neige	0,54
aussi	simple	que	/	bonjour	<0,01	/	/
aussi	vieux	qu'	/	internet	<0,01	/	/
aussi	vieux	que	l'	humanité	<0,01	/	/
aussi	vaste	qu'	/	internet	<0,01	/	/
aussi	rouge	qu'	une	tomate	<0,01	rouge tomate	0,03
aussi	révolutionnaire	qu'	/	internet	<0,01	/	/
aussi	rapide	qu'	/	internet	<0,01	/	/
aussi	froid	que	/	glace	<0,01	/	/
aussi	beau	que	/	nature	<0,01	/	/
aussi	ancien	que	l'	humanité	<0,01	/	/

aussi	beau	que	/	maman	<0,01	/	/
aussi	léger	qu'	une	plume	<0,01	/	/
aussi	rapide	que	l'	éclair	<0,01	/	/

Tabel 14: Overzicht van de syntactische equatieve constructies en hun morfologische tegenhangers.

Uit de 15 syntactische equatieve constructies bestaan alleen de kleurconstructies (*aussi rouge qu'une tomate* 'zo rood als een tomaat' en *aussi blanc que neige* 'zo wit als sneeuw') als samenstellingen. De eerste wordt letterlijk gebruikt met de betekenis 'heel rood' (150).

(150) Au souvenir de ce qui c'était passé, la jeune femme devint *aussi rouge qu'une tomate* .

'Bij de herinnering aan wat er gebeurd was, werd de jonge vrouw zo rood als een tomaat.'

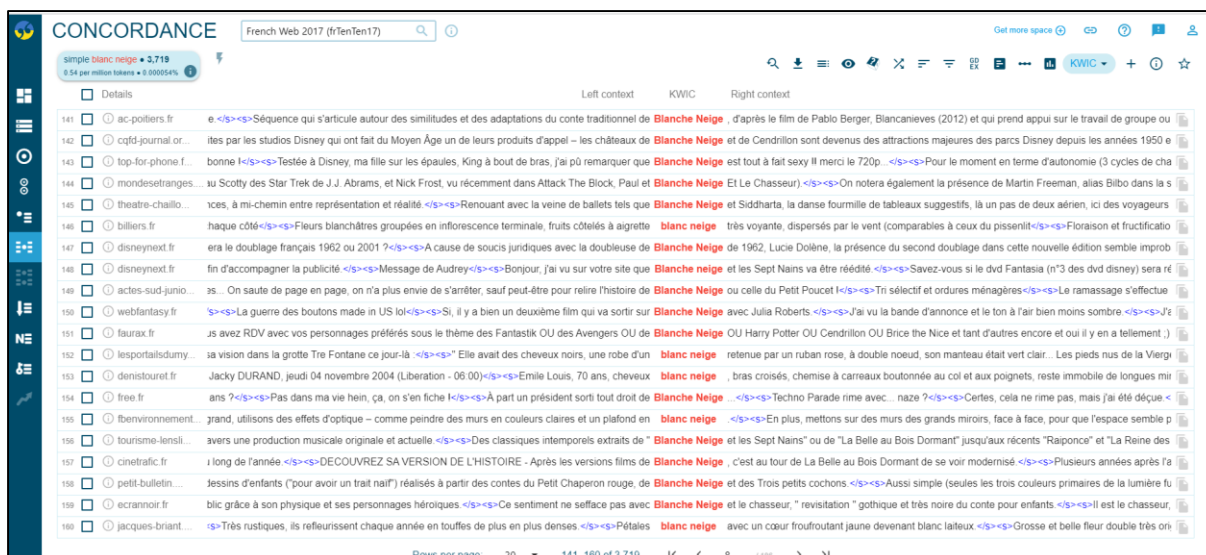
Aussi blanc que neige en *blanc neige* ('sneeuw wit') worden letterlijk gebruikt (151-152). Allebei betekenen 'heel wit'. De frequentie van *blanc neige* wordt verstoord door de concordantie met *Blanche Neige* (zie figuur 16).

(151) « Elle était aussi svelte de stature qu'un cyprès ; sa peau était *aussi blanche que neige*

'"Ze was zo slank van gestalte als een cipresboom; haar huid was zo wit als sneeuw.'

(152) Emile Louis, 70 ans, cheveux *blanc neige*

'Emile Louis, 70 jaar, sneeuw wit haar'

Figuur 16: Opgeleverde concordanties met de query “blanc neige” in het frTenTen corpus

3.3. Engels

In deze sectie presenter ik de resultaten wat het Engels betreft. In paragrafen 3.3.1 en 3.3.2. worden respectievelijk de frequentste adjectieven en substantieven in de syntactische vergelijkende constructies onderzocht. De derde paragraaf heeft betrekking tot het aantal syntactische constructies die een morfologische tegenhanger hebben. In paragraaf 3.3.4. worden de verschillen en de gelijkenissen tussen beide types constructies voorgesteld.

3.3.1. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) adjectieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [as A as (DET) N]?

De frequentste adjectieven in de syntactische constructies zijn zichtbaar in tabel 15. De frequentste adjectieven zijn *old*, *big*, *clear*, *hard*, *black*, *high*, *bright*, *strong*, *white* en *sharp*.

Adjectieven in syntactische constructie [as A as (DET) N]	Aantal A	Aantal A (%)	Samenstellingen (%)
old ('oud')	17	8,06	11,76
big ('groot')	14	6,64	14,29
clear ('helder')	10	4,74	50
hard ('hard')	9	4,27	88,89
black ('zwart')	8	3,79	100

high ('hoog')	6	2,84	50
bright ('licht')	6	2,84	33,33
strong ('sterk')	5	2,37	100
white ('wit')	5	2,37	80
sharp ('scherp')	4	1,90	100

Tabel 15: Overzicht van de tien frequentste adjectieven in de [*as A as* (DET) N] constructie

Old komt met substantieven zoals *time* ('tijd'), *humanity* ('mensheid'), *world* ('wereld') terug. Syntactische constructies met *old* komen bijna nooit voor als morfologische constructies: alleen *timeold* ('tijd oud') en *dirt old* ('vuil old') bestaan en die zijn zeldzaam ($F < 0.01$). *Big* wordt geassocieerd met substantieven die groot zijn in de syntactische constructie zoals *house* ('huis' $F = 0,01$), *universe* ('universum'), *moon* ('maan'), *sky* ('hemel') ($F < 0.01$), maar ook met *fist* ('vuist') of *saucer* ('schotel') ($F < 0.01$) die kleiner zijn. Uit de 14 syntactische constructies met *big* bestaan er maar twee daarvan als samenstellingen, namelijk *mountain big* ($F = 0,01$) en *elephant big* ($F < 0,01$). *Clear* wordt twee keer met het substantief *day* ('dag' $F = 0,03$) geassocieerd. Anders gaat het gepaard met substantieven die helder zijn (*glass* ('glas'), *daylight* ('daglicht'), *sun* ('zon') $F < 0,01$). Het wordt ook gevonden in de uitdrukking *als clear as mud* ('zo helder als modder' $F = 0,02$) die ironisch is: het betekent dat het eigenlijk niet begrijpelijk is. 50% van de syntactische constructies met *clear* hebben een morfologische tegenhanger. Het gaat om *crystal clear* ($F = 1,94$), *glass clear*, *water-clear* ($F = 0,01$), *bell clear* en *daylight clear* ($F < 0,01$). *Hard* komt terug met *rock* ('rots' $F = 0,01$), *steel* ('staal'), *diamond* ('diamant'), *iron* ('ijzer'), *granite* ('graniet'), *nail* ('spijkers') ($F < 0,01$) en twee keer met *stone* ('steen' $F < 0,01$). Alle syntactische constructies hebben een morfologische tegenhanger behalve *as hard as nail*. De substantieven *night* ('nacht'), *coal* ('kool'), *ink* ('inkt'), *pitch* ('pek'), *jet*, *midnight* ('middernacht') en *ebony* ('ebbenhout') worden in de syntactische constructie met *black* gevonden. Alle syntactische constructies met *black* bestaan ook als samenstellingen, namelijk *night black* ($F = 0,01$), *coal black* ($F = 0,05$), *ink black* ($F = 0,01$), *pitch-black* ($F = 0,13$), *midnight black* ($F = 0,03$), *ebony black* ($F = 0,01$) en *jet-black* ($F = 0,13$). *High* komt met de substantieven *heaven(s)* ('hemel'), *man*, *kite* ('vlieger'), *sky* ('hemel') en *ceiling* ('plafond') voor. De helft van de syntactische constructies met het adjectief *high* heeft een morfologische tegenhanger: het gaat om *sky-high* ($F = 0,37$), *ceiling high* ($F = 0,01$) en *heaven high* ($F < 0,01$). De

substantieven *day* ('dag'), *sun* ('zon'), *button* ('knop'), *moon* ('maan') en *stars* ('sterren') worden in de syntactische constructie met *bright* gevonden, maar alleen *sunbright* (F=0,01) en *moon bright* (F<0,01) zijn vergelijkende samenstellingen. *Strong* wordt gevonden met de substantieven *ox* ('os'), *bull* ('stier'), *iron* ('ijzer') en *death* ('dood') in de syntactische constructie. Alle samenstellingen bestaan in dit geval. *White* komt met *sheet* ('blad'), *snow* ('sneeuw'), *ghost* ('spook') en *death* ('dood') terug. Alle samenstellingen met *white* bestaan behalve *as white as sheet*. *As sharp as a razor* ('zo scherp als een scheermes'), *as sharp as a knife* ('zo scherp als een mes') en *as sharp as a tack* ('zo scherp als een spijker') worden gevonden in de dataset, alle drie bestaan ook in de morfologische constructie.

3.3.2. Onderzoeksvraag 1: Welke (soorten) substantieven komen het vaakst voor in de syntactische vergelijkende constructie [*as A as* (DET) N]?

De substantieven die het vaakst terugkomen in de syntactische constructies worden in tabel 16 getoond. Het gaat om courante substantieven. *Day* komt met positieve adjectieven voor: het komt twee keer terug met *clear* ('helder/duidelijk') en met *bright* ('licht') en dan wordt het ook één keer gevonden met de substantieven *plain* ('gewoon'), *fresh* ('fris'), *happy* ('vrolijk'), *light* ('licht') en *early* ('vroeg'). Desondanks bestaan er geen enkele samenstelling met het substantief *day*. *Day light* wordt wel in het corpus gevonden, maar dit is een verkeerde spelling van het woord *daylight*. *Dayclear* bestaat ook in het corpus, maar dit woord is opnieuw geen vergelijkende samenstelling.

Substantieven in [<i>as A as</i> (DET) N]	Aantal N	Aantal N (%)	Samenstellingen (%)
day ('dag')	8	3,79	0
life ('leven')	6	2,84	16,67
death ('dood')	5	2,37	80
sky ('hemel')	4	1,90	50
rock ('rots')	4	1,90	75
night ('nacht')	4	1,90	100
man ('man')	4	1,90	0
sun ('zon')	3	1,42	33,33

steel ('staal')	3	1,42	100
------------------------	---	------	-----

Tabel 16: Overzicht van de tien frequentste substantieven in de [as A as (DET) N] constructies

Life komt met de adjectieven *big* ('groot'), *real* ('echt'), *old* ('oud'), *important* ('belangrijk') in de syntactische constructie voor. Alleen *life important* bestaat als samenstelling. *Death* wordt gevonden met *strong* ('stevig'), *pale* ('bleek'), *certain* ('zeker'), *white* ('wit') en *sure* ('zeker') in de syntactische vergelijkende constructie. Alle syntactische constructies met *death* hebben een morfologische tegenhanger, namelijk *death strong*, *death pale*, *death certain* en *death white* ($F < 0,01$), behalve *as sure as death*. De adjectieven *blue* ('blauw'), *high* ('hoog'), *big* ('groot') en *clear* ('helder') komen met *sky* in de syntactische constructie voor. De helft van de syntactische constructies met *sky* heeft een morfologische tegenhanger, het gaat om *sky blue* ($F = 0,52$) en *sky-high* ($F = 0,37$). *Rock* komt met *hard*, *solid* ('stevig') en *steady* ('stabiel') voor. *Rock-solid* ($F = 0,38$), *rock-hard* ($F = 0,12$) en *rock steady* ($F = 0,11$) bestaan als morfologische constructies met hogere frequenties dan hun syntactische tegenhanger. *Night* komt eigenlijk alleen met twee adjectieven terug: *dark* ('donker') en *black* ('zwart'), maar met een verschil in lidwoorden: *as black as (the) night* en *as dark as (the) night*. *Night black* ($F = 0,01$) en *night dark* ($F = 0,02$) bestaan allebei. *Man* komt met de adjectieven *tall* ('hoog'), *old* ('oud'), *big* ('dik') en *high* ('hoog') voor in de syntactische constructies, maar geen enkele van die heeft een morfologische tegenhanger. Het substantief *sun* komt met *bright* ('helder'), *massive* ('enorme') en *clear* ('helder/duidelijk') voor. Alleen *sunbright* ($F = 0,01$) bestaat als samenstelling. Ten slotte komt *steel* met de adjectieven *strong* ('stevig'), *hard* ('hard') en *true* ('waar') in de syntactische constructies voor en die hebben een morfologische tegenhanger: *steel strong*, *steel hard* en *steel true*.

3.3.3. Onderzoeksvraag 2: Welke syntactische vergelijkende constructies bestaan ook als morfologische constructies?

Uit de 211 syntactische vergelijkende constructies bestaan 118 daarvan als morfologische constructies. Dat is 55,92%. Samenstellingen in het Engels worden aaneengeschreven (*ironhard*), apart (*grass green*) of met een streepje (*sky-high*) (zie tabel 17 hieronder voor meer voorbeelden). Uit de dataset blijkt dat ze meestal in twee woorden worden geschreven. De spelling kan toch variëren: bijvoorbeeld de vergelijkende samenstelling *rock hard* ($F = 0,41$)

wordt ook in het corpus gevonden, maar alle concordanties zijn niet relevant. Die samenstelling, indien correct gespeld (*rock-hard*), levert alleen relevante voorbeelden in het corpus op.

3.3.4. Onderzoeksvraag 3: In welke mate verschillen syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhangers van elkaar?

Tabel 17 geeft een overzicht van de tien frequentste syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische tegenhanger.

as	A	as	(DET)	N	F.	Rel. F.	Samenstelling	Aantal hits	Rel. F.
as	old	as	/	time	2319	0,05	time old	675	0.02
as	white	as	/	snow	1331	0,03	snow-white	7502	0.17
as	strong	as	/	steel	682	0,02	steel strong	61	<0.01
as	cold	as	/	ice	637	0,01	ice-cold	13208	0.31
as	bright	as	the	sun	633	0,01	sunbright	420	0.01
as	clear	as	/	crystal	501	0,01	crystal clear	83809	1.94
as	light	as	a	feather	455	0,01	feather light	1559	0.04
as	clear	as	a	bell	447	0,01	bell clear	16	<0.01
as	black	as	/	night	422	<0,01	night black	237	0.01
as	clear	as	/	daylight	411	<0,01	daylight clear	9	<0.01

Tabel 17: Overzicht van de tien frequentste syntactische vergelijkende constructies die een morfologische tegenhanger hebben

As old as time en *time old* hebben de betekenis ‘heel oud’ (153-154). *Time old* (F=0,02) is minder frequent dan wat de frequentie laat zien, alle voorbeelden zijn immers niet relevant (zie zin (155)).

(153) The concept of better breathing leading to a healthier and happier body is *as old as time* .

‘Het concept van een betere ademhaling die leidt tot een gezonder en gelukkiger lichaam is zo oud als de tijd.’

(154) Poetry is the *time old* form of expression that allows one to explicate him or herself using very little words.

‘Poëzie is de eeuwenoude uitdrukkingsvorm waarmee iemand zichzelf kan verklaren met heel weinig woorden.’

(155) One said: "The watch is good but the mobile phone, half the *time old* people don't know where they've put the phone, it's the same with glasses

‘Iemand zei: "Het horloge is goed, maar de mobiele telefoon, de helft van de tijd weten oude mensen niet waar ze de telefoon gelaten hebben.’

As white as snow (156) en *snow white* (157) duiden de kleur wit aan met een intensiverende functie.

(156) A young, thin man with skin *as white as snow* and chin length black hair looked up at him calmly.

‘Een jonge, dunne man met een huid zo wit als sneeuw en kinlang zwart haar keek kalm naar hem op.’

(157) Jalil is a thin, down-to-earth man, his hair and beard already *snow white* , which he ascribes to the years of turmoil he has witnessed in his country.

‘Jalil is een dunne, nuchtere man, zijn haar en baard zijn al sneeuw wit, wat hij toeschrijft aan de jaren van onrust die hij in zijn land heeft meegemaakt.’

As strong as steel wordt letterlijk (158) en figuurlijk (159) gebruikt. *Steel strong* kan ook letterlijk (160) of figuurlijk (161) voorkomen. Zowel de syntactische als de morfologische constructie heeft een intensiverende betekenis.

(158) A natural fiber that is *as strong as steel* .

‘Een natuurlijke vezel die zo sterk als staal is.’

(159) They are as true as a cup of Tim Hortons coffee, *as strong as steel* , and with as much heart as the people in the greater Hamilton area.

‘Ze zijn zo echt als een kop Tim Hortons koffie, zo sterk als staal , en met net zoveel hart als de mensen in het grotere Hamilton gebied.’

(160) What a contrast is the *steel strong* room of today, compared with the 17th century.

‘Wat een contrast is de staal sterke kamer van vandaag, vergeleken met de 17e eeuw.’

- (161) if you want to know how hard work, *steel strong* determination
'Als je wilt weten hoe hard werken, staalharde vastberadenheid'

As cold as ice wordt letterlijk (162) en figuurlijk (163) gebruikt met een intensiverende functie ('heel koud'). Hetzelfde geldt voor *ice-cold*, alhoewel die vaker in een letterlijke context wordt gebruikt. Er dient toch opgemerkt te worden dat *ice cold* ($F=0,45$) meer voorkomt dan *ice-cold* ($F=0,31$), terwijl de laatste de herkende spelling is. In voorbeeld (164) wordt *ice-cold* in een letterlijke context gebruikt, en in voorbeeld (165) in een figuurlijke context.

- (162) Therefore if your machine is *as cold as ice* , it's time to move on to another machine
'Daarom, als je machine zo koud als ijs is, is het tijd om over te stappen op een andere machine'
- (163) In a tone *as cold as ice* he repeated what he had told the enemy
'Op een toon zo koud als ijs herhaalde hij wat hij de vijandelijke had verteld'
- (164) It transforms your home into a fully functional bar, capable of serving *ice-cold* beers from the tap.
'Het verandert je huis in een volledig functionele bar, die ijskoude bieren uit de tap kan serveren.'
- (165) Though his expressions is hard and haughty, Miles is still very attractive in an *ice-cold* kind of way, like a stone statue.
'Hoewel zijn uitdrukkingen hard en hooghartig zijn, is Miles nog steeds erg aantrekkelijk op een ijskoude manier, als een stenen standbeeld.'

As bright as the sun wordt letterlijk (166) en figuurlijk (167) gebruikt. *Sunbright* wordt letterlijk (168) en figuurlijk (169) gebruikt. In die twee gevallen blijkt dat beide constructies een intensiverende functie verwerven.

- (166) and landed configurations was tested in a 25' space simulator where it was subjected to high intensity light twice *as bright as the sun* .
'en landde configuraties werd getest in een 25 'ruimte simulator waar het werd onderworpen aan hoge intensiteit licht tweemaal zo helder als de zon.'
- (167) Her future looks *as bright as the sun* .
'Haar toekomst ziet er zo helder uit als de zon.'

- (168) Put aside all the bosh about Australia's noble sport, her youth and beauty, her *sunbright* skies and grassy plains
 ‘Vergeet alle onzin over Australië's nobele sport, haar jeugd en schoonheid, haar zonnige luchten en grasvlaktes...’
- (169) There is still cheer in the usually *sunbright* dragon's voice
 ‘Er zit nog steeds vrolijkheid in de stem van de meestal zonovergoten draak.’

As clear as crystal wordt letterlijk (170) en figuurlijk (171) gebruikt: het betekent ‘heel helder’. Hetzelfde geldt voor *crystal clear* in (172). In (173) betekent *crystal clear* ‘heel duidelijk’. *Crystal clear* kan ook letterlijk gebruikt worden als een kleur (zie voorbeeld 174). In dit geval heeft de samenstelling geen intensiverende functie.

- (170) The water is *as clear as crystal* , and each beach is totally safe.
 ‘Het water is zo helder als kristal en elk strand is volkomen veilig.’
- (171) A very pretty girl bartered a heart *as clear as crystal*
 ‘Een heel mooi meisje ruilde een hart zo helder als kristal.’
- (172) We clean Orpheus and the Fantome Island, camping on the island and cleaning every day before washing off in the *crystal clear* waters off Yanks Jetty.
 ‘We maken Orpheus en het Fantomeiland schoon door op het eiland te kamperen en elke dag schoon te maken voordat we ons wassen in het kristalheldere water voor Yanks Jetty.’
- (173) As long as you make it *crystal clear* that anyone may receive a copy free for the asking – regardless of whether he or she makes a donation – then that's fine.
 ‘Zolang je het kristalhelder maakt dat iedereen gratis een exemplaar mag ontvangen - ongeacht of hij of zij een donatie doet - dan is dat prima.’
- (174) *Crystal clear* color with silvery Tequila highlights.
 ‘Kristalheldere kleur met zilverachtige Tequila accenten.’

Het adjectief *light* heeft verschillende betekenissen. In de syntactische en morfologische constructies komen die semantische verschillen terug. In voorbeelden (175) en (177) betekenen de constructies *zacht*, maar in (176) betekent *as light as a feather* ‘licht’. In alle gevallen dient het woord *feather* als intensiveer-middel.

- (175) The Aqua light actually leaves your hair feeling *as light as a feather* and not weighed down and dull.

- ‘De Aqua light maakt je haar zo licht als een veertje en niet zwaar en dof.’
- (176) Be sure to try the lemon cake, which is *as light as a feather* .
- ‘Probeer zeker de citroentaart, die is zo licht als een veertje.’
- (177) With a *feather light* touch, he trailed a finger over the infant’s cheek
- ‘Met een vederlichte aanraking ging hij met een vinger over de wang van het kind.’

De morfologische en syntactische constructies *bell clear* en *as clear as a bell* hebben een intensiverende betekenis. *Bell clear* in voorbeeld (178) betekent ‘heel helder’, terwijl *as clear as a bell* meerdere betekenissen heeft: het kan namelijk ‘helder’ beteken (179), maar ook ‘begrijpelijk’ (180).

- (178) His demeanor is reserved and shy, but his voice is forceful and *bell clear* .
- ‘Zijn houding is gereserveerd en verlegen, maar zijn stem is krachtig en klok helder .’
- (179) The second time, *as clear as a bell* , I heard, in my head, as a thought, but clearly not my own thought.
- ‘De tweede keer, zo helder als een bel , hoorde ik, in mijn hoofd, als een gedachte, maar duidelijk niet mijn eigen gedachte.’
- (180) The instruction booklet is *as clear as a bell* .
- ‘Het instructieboekje is zo duidelijk als een bel .’

As black as night en *night black* worden alleen letterlijk gebruikt (181-182). Beide hebben ook een intensivende functie en blijken verwisselbaar te zijn.

- (181) In moments terrible acid began to rain down upon the party and clouds *as black as night* descended upon them, obscuring all vision.
- ‘Binnen enkele ogenblikken begon het vreselijke zuur op de groep neer te regenen en wolken zo zwart als de nacht daalden op hen neer en verduisterden alle zicht.’
- (182) The fare gazed out the back of the cab as we crossed the Thames, eyes fixed on the *night black* water.
- ‘De passagier staarde uit de achterbak van de taxi toen we de Theems overstaken, zijn ogen gericht op het nachtzwarde water.’

Tabel 18 geeft een overzicht van de tien frequentste samenstellingen en hun syntactische tegenhanger. Alle samenstellingen zijn frequenter dan hun syntactische tegenhanger. We vinden opnieuw de syntactische constructies *as clear as crystal*, *as cold as ice* en *as white as snow* (zie tabel 17). Beide soorten constructies zijn dus heel frequent. Voor hun analyse, zie boven.

as	A	as	(DET)	N	F.	Rel. F.	Samenstelling	F.	Rel. F.
as	clear	as	/	crystal	501	0,01	crystal clear	83809	1.94
as	blue	as	the	sky	208	<0,01	sky blue	22336	0.52
as	solid	as	a	rock	367	<0,01	rock-solid	16351	0.38
as	high	as	the	sky	158	<0,01	sky-high	16005	0.37
as	sharp	as	a	razor	164	<0,01	razor-sharp	15420	0.36
as	sharp	as	/	razor	100	<0,01	razor-sharp	15420	0.36
as	cold	as	/	ice	637	0,01	ice-cold	13208	0.31
as	white	as	/	snow	1331	0,03	snow-white	7502	0.17
as	white	as	the	snow	130	<0,01	snow-white	7502	0.17
as	thin	as	/	paper	231	<0,01	paper-thin	6404	0.15

Tabel 18: Overzicht van de tien frequentste samenstellingen en hun syntactische tegenhanger

Sky blue en *as blue as the sky* duiden de kleur lichtblauw aan (183-184). Er is geen spoor van intensivering in die constructies.

- (183) Ganung sprang up from his chair, and straightened the *sky blue* beret on his head.
‘Ganung sprong op van zijn stoel en zette de hemelsblauwe baret op zijn hoofd recht.’
- (184) She had eyes that were *as blue as the skies* of Earth on a sunny day.
‘Ze had ogen die zo blauw waren als de hemel van de aarde op een zonnige dag.’

Rock-solid en *as solid as a rock* worden zowel figuurlijk (185-186) als letterlijk gebruikt (187-188). In voorbeeld (185) kan *rock-solid* geparafraseerd worden als ‘betrouwbaar’ en *as solid as a rock* in (186) als ‘sterk’. Letterlijk gebruikt betekenen deze constructies ‘heel vast’ of ‘heel

stevig'. *Rock solid* bestaat ook als morfologische constructie met een frequentie van 0,58 en wordt letterlijk en figuurlijk (189) gebruikt.

- (185) Yet these seemingly *rock-solid* assumptions are directly contradicted by health statistics, medical studies, Food and Drug Administration (FDA)
'Toch worden deze ogenschijnlijk rotsvaste aannames direct tegengesproken door gezondheidsstatistieken, medische onderzoeken, Voedsel- en Medicijnenautoriteit (FDA)'
- (186) That is why in my heart I believe that your character is *as solid as a rock* .
'Daarom geloof ik in mijn hart dat jouw karakter zo stevig als een rots is.'
- (187) It's *rock-solid* , built to munch miles and ready to get down and dirty.
'Het is rotsvast , gebouwd om kilometers te maken en klaar om de handen uit de mouwen te steken.'
- (188) He would reflect later that, of all the rickety walls and fixtures in this town, that one door was *as solid as a rock* .
'Hij zou later bedenken dat van alle gammele muren en armaturen in deze stad, die ene deur *zo stevig als een rots* was.'
- (189) Head coach Jahmal Wright reflected, "We thought we had a *rock solid* game plan.
'Hoofdcoach Jahmal Wright zei: "We dachten dat we een rotsvast spelplan hadden.'

As high as the sky en *sky-high* hebben een intensiverende betekenis en worden meestal figuurlijk gebruikt (190-191).

- (190) With how guaranteed this game is, you can stake *as high as the sky* , winning is always a win win situation.
'Met hoe gegarandeerd dit spel is, je kunt zo hoog als de hemel inzetten, winnen is altijd een win-win situatie.'
- (191) It wasn't until they checked my blood pressure, and realised it was *sky high* , that they thought there was a problem
'Pas toen ze mijn bloeddruk controleerden en zich realiseerden dat die torenhoog was, dachten ze dat er een probleem was.'

As sharp as a razor wordt meestal figuurlijk gebruikt zoals in (192) met het substantief *geheugen*, maar ook letterlijk in (193). Hetzelfde geldt voor *razor-sharp*: in voorbeeld (194) wordt het in een figuurlijke betekenis gebruikt en in voorbeeld (195) in een letterlijke betekenis.

- (192) Your memory is *as sharp as a razor* Dr. Joe!
'Je geheugen is zo scherp als een scheermes Dr. Joe!'
- (193) A knife *as sharp as a razor* makes quick work of filleting
'Een mes zo scherp als een scheermes maakt snel werk van fileren.'
- (194) Using advanced trading technology, interbank liquidity and *razor-sharp* order execution, Fondex enables clients to trade with industry-leading conditions and maximise their potential.
'Met behulp van geavanceerde handelstechnologie, interbancaire liquiditeit en messcherpe orderuitvoering stelt Fondex klanten in staat om te handelen tegen toonaangevende voorwaarden en hun potentieel te maximaliseren.'
- (195) Expand your arsenal with deadly weapons, ranging from *razor-sharp* blades to robust armors.
'Breed je arsenaal uit met dodelijke wapens, variërend van vlijmscherpe messen tot robuuste harnassen.'

Paper-thin en *as thin as paper* betekenen 'heel dun'. Meestal wordt *paper-thin* figuurlijk gebruikt (196), maar het komt ook in een letterlijke context voor (197). Hetzelfde geldt voor *as thin as paper*: voorbeeld (198) is figuurlijk, terwijl voorbeeld (199) letterlijk is.

- (196) " And maybe it's a little mean-spirited when I make fun of certain *paper-thin* actresses by saying "I just feel like they'd break off and crumble if I touched them!"
" En misschien is het een beetje gemeen als ik de draak steek met bepaalde papierdunne actrices door te zeggen: "Ik heb het gevoel dat ze afbreken en afbrokkelen als ik ze aanraak!"
- (197) A paper battery has been designed that is a battery engineered to use a *paper-thin* sheet of cellulose infused with aligned carbon nanotubes.
'Er is een papieren batterij ontworpen die is ontworpen om een papierdun vel cellulose te gebruiken dat is doordrenkt met uitgelijnde koolstofnanobuisjes.'

(198) TVs may be *as thin as paper* and transportable by simply rolling them up and taking them with you.

‘tv's zouden zo dun als papier kunnen worden en transporteerbaar door ze gewoon op te rollen en mee te nemen.’

(199) Today, the Apogee waterblock features the most advance cooling engine with fins almost *as thin as paper* with an average thickness of only 125 um.

‘Vandaag de dag heeft het Apogee waterblok de meest geavanceerde koelmotor met vinnen die bijna zo dun zijn als papier met een gemiddelde dikte van slechts 125 um.’

3.4. Contrastieve analyse

Deze sectie wijdt zich aan de gelijkenissen en verschillen tussen het Frans, het Engels en het Nederlands. De volgende paragraaf behandelt de vierde onderzoeksvraag, namelijk de hoeveelheid syntactische en morfologische vergelijkende constructies in de drie onderzochte talen. Paragraaf 3.4.2. onderzoekt hoe het Frans, het Engels en het Nederlands in hun gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies verschillen. In paragraaf 3.4.3 wordt verslag uitgebracht over het gebruik van lidwoorden in de syntactische constructies.

3.4.1. Onderzoeksvraag 4: Worden er evenveel syntactische en morfologische vergelijkende constructies gebruikt in de drie talen?

De Nederlandse dataset bestaat uit de meeste syntactische vergelijkende constructies (44,7%), gevolgd door de Franse simlatieve constructies ([A *comme* (DET) N]) dataset (27,3%), de Engelse dataset (21,1%) en de Franse equatieve constructies ([*aussi* A *qu’/que* (DET) N]) dataset (3%). Volgens de data bestaan er meer morfologische vergelijkende constructies in het Nederlands dan in het Engels en het Frans. Er waren voornamelijk 136 samenstellingen in het Nederlands gevonden, 118 in het Engels, 25 in de Franse simlatieve constructies dataset en 2 in de Franse equatieve constructies dataset (zie tabel 19). Relatief gezien is de situatie toch verschillend: er bestaan meer samenstellingen in het Engels dan in het Nederlands en het Frans. 30,4% van de Nederlandse syntactische vergelijkende constructies hebben inderdaad een morfologische tegenhanger, terwijl het aantal samenstellingen in het Engels tot 55,92% bedraagt. Het Frans beschikt over het kleinste aantal morfologische constructies: 13,3% van de Franse simlatieve syntactische constructies hebben een morfologische tegenhanger en dat is maar 9,16% van de Franse equatieve syntactische constructies.

	Nederlands	Engels	Frans	Frans
Schematische vorm van de syntactische vergelijkende constructie	[zo A als (DET) N]	[as A as (DET) N]	[aussi A qu'/que (DET) N]	[A comme (DET) N]
Grootte van het corpus (woorden)	2.253.777.579	368.561.273.153	5.752.261.039	5.752.261.039
Aantal opgeleverde concordanties uit het corpus	46.423	1.500.547	18.252	501.700
Aantal relevante syntactische vergelijkende constructies	447 / 1000 (44,7%)	211 / 1000 (21,1%)	15 / 500 (3%)	273 / 1000 (27,3%)
Aantal relevante morfologische vergelijkende constructies	136 / 447 (30,4%)	118 / 211 (55,92%)	2 / 15 (13,3%)	25 / 273 (9,16 %)

Tabel 19: Overzicht van de syntactische en morfologische vergelijkende constructies in de drie onderzochte talen.

3.4.2. Onderzoeksvraag 5: In welke mate verschillen het Nederlands, het Frans en het Engels betreffende hun gebruik van syntactische en morfologische vergelijkende constructies?

Uit tabel 20 blijkt dat verschillende syntactische vergelijkende constructies het vaakst in de drie talen voorkomen. In het Nederlands komen twee syntactische constructies met *oud* voor, namelijk *zo oud als de mensheid* en *zo oud als de weg*. In het Engels komt het adjectief *oud* in drie van de meest voorkomende constructies, zie *as old as time*, *as old as the hill* en *as old as*

humanity. In het Frans komen *blanc comme neige* en *blanc comme la neige* binnen de frequentste constructies, alhoewel de eerste frequenter is. Er bestaan equivalente vertalingen: *zo vrij als een vogel* en *libre comme l'air* zijn tegenhangers van elkaar. In het Frans en het Engels zijn respectievelijk *dur comme fer* en *as strong as steel* equivalenten van elkaar. Uit de tabel valt ook te merken dat de relatieve frequenties van Nederlandse en Franse syntactische vergelijkende constructies hoger liggen dan die van de Engelse syntactische constructies.

Nederlands	Rel. F.	Frans	Rel. F.	Engels	Rel. F.
zo geil als boter	0,2071	dur comme fer	0,374	as old as time	0,0538
zo oud als de mensheid	0,1597	chaud comme la braise	0,292	as clear as day	0,0349
zo klaar als een klontje	0,1582	vieux comme le monde	0,251	as good as gold	0,0347
zo lek als een mandje	0,112	blanc comme neige	0,155	as white as snow	0,0309
zo trots als een pauw	0,1074	long comme le bras	0,112	as old as the hill	0,0282
zo oud als de weg	0,0875	simple comme bonjour	0,108	as easy as pie	0,0204
zo blij als een kind	0,0795	libre comme l'air	0,102	as strong as steel	0,0158
zo vrij als een vogel	0,0669	blanc comme la neige	0,073	as old as humanity	0,0155
zo gek als een deur	0,065	nu comme un ver	0,068	as clear as mud	0,0153
zo licht als een veertje	0,0493	rapide comme l'éclair	0,06	as cold as ice	0,0148

Tabel 20: Overzicht van de tien frequentste syntactische vergelijkende constructies en hun frequentie in de drie talen.

Tabel 21 geeft een overzicht van de frequentste samenstellingen in de drie talen. Duplicaten worden niet weergegeven in de tabel. *Zacht* komt voor in twee van de gebruikte samenstellingen, namelijk *zijdezacht* en *fluweelzacht*. Franse samenstellingen bestaan alleen uit kleuradjectieven. In het Engels staan ook drie samenstellingen met een kleuradjectief (zie *snow-white*, *pitch-black* en *jet-black* in tabel 21). Alleen *ijskoud* heeft een tegenhanger in het Engels (*ice-cold*). Qua frequentie tekent er zich een trend af: de relatieve frequentie van samenstellingen blijkt hoger te zijn in het Nederlands ten aanzien van de twee andere talen. Alle Nederlandse samenstellingen uit tabel 21 hebben immers hogere frequenties.

Nederlands	Rel. F.	Frans	Rel. F.	Engels	Rel. F.
ijskoud	3.43	bleu ciel	0.93	crystal clear	1.94
torenhoog	2.42	nuit noir	0.49	sky blue	0.52
glashelder	2.27	rouge sang	0.43	rock-solid	0.38
loodzwaar	1.76	jaune citron	0.2	sky-high	0.37
kristalhelder	1.66	rouge cerise	0.16	razor-sharp	0.36
rotsvast	0.9	rouge feu	0.13	ice-cold	0.31
muisstil	0.86	jaune or	0.11	snow-white	0.17
apetrots	0.81	rouge pourpre	0.09	paper-thin	0.15
zijdezacht	0.78	noir ébène	0.06	pitch-black	0.13
fluweelzacht	0.7	bleu océan	0.05	jet-black	0.13

Tabel 21: Overzicht van de tien frequentste morfologische vergelijkende constructies en hun frequentie in de drie talen.

De syntactische vergelijkende constructies van de drie talen overlappen in bepaalde mate. Sommige constructies blijken letterlijke tegenhangers van elkaar te zijn, zie bijvoorbeeld *as hard as a rock*, *zo hard als een steen*, *dur comme la pierre* of *as light as a feather*, *zo licht als een veertje*, *léger comme une plume* en *aussi léger qu'une plume*. Andere constructies zijn maar in twee van de drie onderzochte talen gemeenschappelijk, waar de derde taal een ander woord als vergelijkingsobject gebruikt. Het gaat bijvoorbeeld om het substantief *monde* i.p.v.

humanité in de Franse constructie *vieux comme le monde*, terwijl het Nederlands en het Engels de equivalenten *mensheid* en *mankind* gebruiken (*zo oud als de mensheid, as old as mankind*). Sommige constructies zijn semantisch dezelfde, maar hun vorm is totaal verschillend: *aussi simple que bonjour* wordt in het Frans gebruikt, terwijl *as easy as pie* in het Engels wordt gebruikt. Een ander voorbeeld is *zo stijf als een plank* in het Nederlands, terwijl Franstalige sprekers *droit comme un i* gebruiken.

De analyse heeft laten zien dat een paar adjectieven onder de frequentste waren in de syntactische constructies in de drie talen, namelijk *groot*, *hard*, *oud* en *zwart*. *Hard* wordt op dezelfde manier gebruikt: dezelfde samenstellingen bestaan in het Engels en het Nederlands, ook al bestaan er meer samenstellingen met *hard* in het Nederlands. Het is wel verbazend dat het frequentste adjectief in het Nederlands (*groot*) even vaak voorkomt in de syntactische constructie in tegenstelling tot de frequentste adjectieven in het Frans (*gros*) en het Engels (*old*). In het Nederlands komt het adjectief *groot* in 136 syntactische constructies voor (F=30,43). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat die constructie bijzonder productief is omdat het met allerlei verschillende woorden wordt geassocieerd (zowel in de syntactische als de morfologische constructie, namelijk 25 samenstellingen bestaan met het adjectief *groot*). In het Frans is het adjectief *gros* het frequentst (F=6,25), maar zijn frequentie is niet zo verschillend als die van de andere adjectieven: het meest voorkomende adjectief na *gros* heeft namelijk een frequentie van 5,15. Hetzelfde geldt voor het Engels met het adjectief *oud*: dit is het frequentste adjectief (F=8,06), maar het verschil met de andere frequente adjectieven is klein (zie bijvoorbeeld *big* met een frequentie van 6,64).

Uit de resultaten blijkt dat syntactische én morfologische constructies in het Nederlands een intensiverende functie krijgen, tenzij die een bepaalde figuurlijke betekenis hebben (zie *vogelvrij*, *zo groen als gras*, enzovoort). Dat is niet het geval voor de Franse syntactische en morfologische constructies: meestal dragen syntactische vergelijkende constructies een intensiverende betekenis, maar dat is niet altijd het geval (zie *rouge comme la cerise*). [A_{kleur} N]_A Franse samenstellingen zoals *bleu ciel* of *bleu mer* hebben ook geen intensiverende functie: ze kunnen niet geparafraseerd worden als ‘heel blauw’, maar er wordt een bepaalde nuance van blauw aangeduid. Wat het Engels betreft, hebben alle geanalyseerde constructies een intensiverende betekenis behalve *sky blue* en *as blue as the sky* (zoals in het Frans), dat lichtblauw betekent. In het Frans en het Engels blijkt dat syntactische en morfologische constructies meestal zowel in een letterlijke als een figuurlijke context kunnen voorkomen,

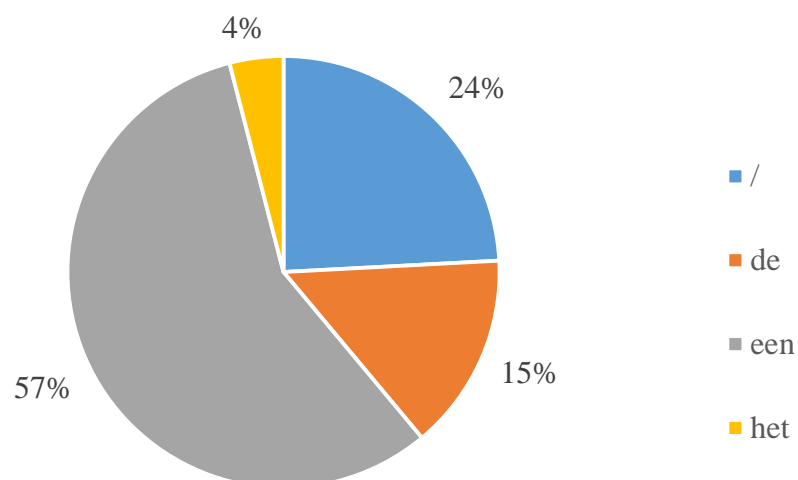
maar geen Engelse of Franse constructie van onderstaand onderzoek had een betekenis die totaal verschillend was van de componenten die de constructies opstellen, zoals dat kan het geval zijn in het Nederlands (zie *zo groen als gras* als het in een figuurlijke betekenis gebruikt wordt). Het valt toch op te merken dat een paar constructies een gespecialiseerder gebruik hebben, ter illustratie *rouge comme le pourpre* dat tot een figuurlijk en religieus gebruik wordt beperkt.

De gegevens laten ook zien dat samenstellingen op het schematische niveau van de constructie in het algemeen frequenter zijn dan syntactische constructies in het Frans en het Nederlands. De uitleg erachter kan zijn dat samenstellingen korter, bondiger en expressiever zijn (Hoeksema, 2012). Uit de analyse blijkt dat het verschil in frequentie tussen de syntactische en morfologische vergelijkende constructie bijzonder groot is in het Nederlands en het Frans. De Franse morfologische constructie *bleu ciel* heeft een frequentie van 0,93, terwijl de frequentie van *bleu comme le ciel* gelijk is aan 0,016. In het Nederlands heeft *zo koud als ijs* een frequentie van 0,003, terwijl de frequentie van *ijskoud* tot 3,43 bedraagt. Op het substantiële niveau van de constructie zijn er gevallen in de Franse en Nederlandse datasets gevonden waarbij de syntactische constructie frequenter is dan haar morfologische tegenhanger. In het Frans gaat het enkel om *noir comme l'encre*, *noir comme la suie*, *blanc comme la lune* of *rouge comme un coq*, maar het verschil met de frequentie van de samenstelling is minimaal. In het Engels is er geen duidelijk patroon op het schematische niveau van de constructie dat zou aantonen of een type constructie meer frequent is dan de andere. Op het substantiële niveau kunnen we bijvoorbeeld zien dat de syntactische constructie *as clear as crystal* een frequentie gelijkaardig aan 0,01 heeft, terwijl *crystal clear* een frequentie van 1,94 heeft, maar *as old as time* ($F=0,05$) is frequenter dan *time old* ($F=0,02$). Het valt ook te merken dat een deel van de samenstellingen die bestudeerd worden in het Engels nog geen standaard taalgebruik zijn (zie onder andere de vergelijkende morfologische constructies *gold precious*, *grave silent*, *daisy fresh*, *steel true*, *child innocent* en veel meer). Daarom is het mogelijk dat hun frequenties redelijk laag zijn.

3.4.3. Het lidwoord gebruik

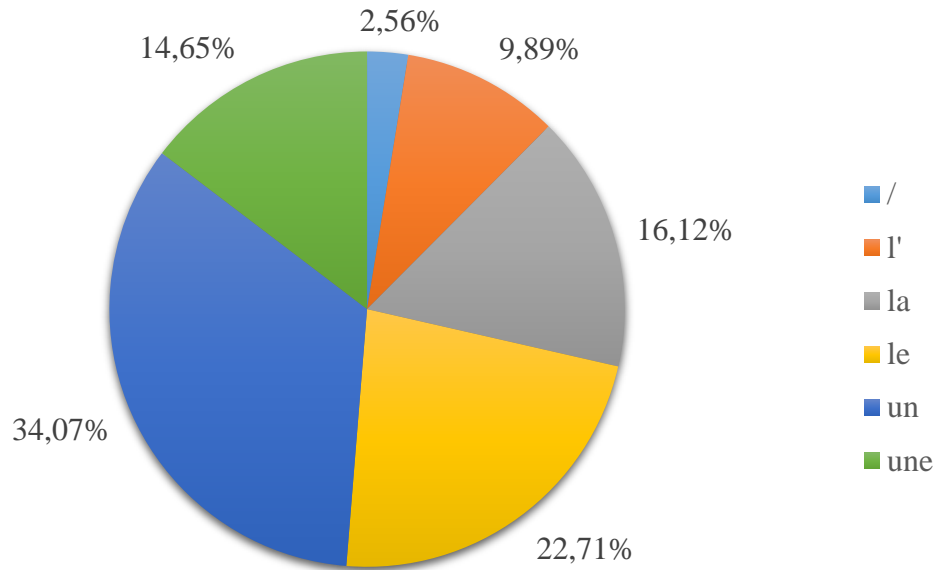
Het lidwoord *een* blijkt het meest gebruikt te worden in de Nederlandse syntactische constructie, namelijk in 56% van de gevallen (figuur 4). In 24% van de gevallen wordt er geen lidwoord gebruikt. Bij 70 concordanties (15%) wordt *de* gebruikt en bij 19 concordanties (4%)

wordt *het* gebruikt. Dit resultaat is niet opvallend omdat een bepaald lidwoord vaak een letterlijke interpretatie induceert.

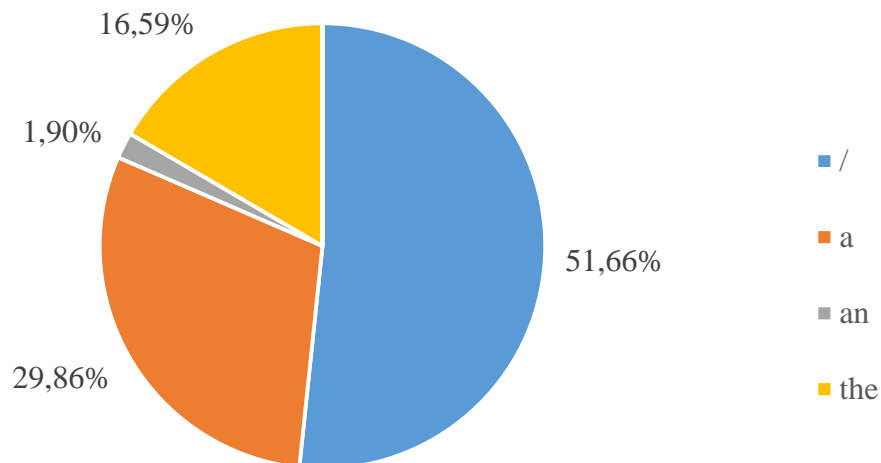
Figuur 4: Overzicht van de lidwoorden gebruikt in de syntactische vergelijkende constructie [zo A *als* (DET) N]

Uit de Franse dataset blijkt er dat 48,72% van de syntactische constructies het onbepaald lidwoord *un* ou *une* bevatten. Hetzelfde geldt voor de bepaalde lidwoorden *l'*, *la*, *le*. In 2,56% van de gevallen komen de syntactische constructies zonder lidwoord voor.

Figuur 5: Overzicht van het lidwoord gebruik in de syntactische vergelijkende constructie [ADJ *comme* (DET) N]

Uit figuur 6 blijkt dat meer dan de helft van de syntactische vergelijkende constructies in het Engels zonder lidwoord voorkomen. Bijna 17% van de constructies bevatten het lidwoord *the* en 31,76% de lidwoorden *a* of *an*.

Figuur 6: Overzicht van het lidwoord gebruik in de syntactische vergelijkende constructie [*as* ADJ *as* (DET) N]

3.5. Discussie

In dit onderzoek was het de bedoeling om syntactische en morfologische vergelijkende constructies te analyseren in het Nederlands, Engels en Frans en om de verschillen en gelijkenissen tussen die drie talen te identificeren. De eerste onderzoeksvraag betrof de frequentste adjectieven en substantieven die in de syntactische vergelijkende constructies voorkomen. De tweede onderzoeksvraag wou bepalen hoeveel syntactische vergelijkende constructies een morfologische tegenhanger hebben. De derde onderzoeksvraag van deze studie analyseert de verschillen en gelijkenissen tussen beide soorten constructies. Daarna vond de contrastieve analyse plaats. In de vierde onderzoeksvraag werd er nagegaan of de drie onderzochte talen evenveel syntactische en morfologische vergelijkende constructies gebruiken. De laatste onderzoeksvraag betrof de gelijkenissen en verschillen tussen de drie talen.

De eerste onderzoeksvraag, waarvoor geen hypothese werd geformuleerd, wordt in deze paragraaf behandeld. Het valt te merken dat alle frequentste adjectieven in de syntactische constructie bijzonder kort zijn. Wat de substantieven betreft, blijken ze vaak met adjectieven uit een bepaald semantisch veld voor te komen (zie bijvoorbeeld *huis* dat alleen met adjectieven uit het semantische veld ‘stabiel’ voorkomt) of met adjectieven die een bepaalde connotatie hebben (zie *day* dat met positieve adjectieven wordt geassocieerd).

Wat de tweede onderzoeksvraag betreft, wijst de analyse erop dat niet alle syntactische vergelijkende constructies als morfologische vergelijkende constructies bestaan. De eerste hypothese wordt dus bevestigd. De oorzaak daarvan kan het fenomeen van *blocking* zijn (zie Masini, 2019): het bestaan van een constructie voorkomt het bestaan van een andere, tenzij die laatste constructie een extra betekenislaag heeft. Sommige constructies waren weinig frequent of zelfs hapaxen, en worden niet herkend als standaardtaal (zie bijvoorbeeld de samenstelling *kindgelukkig* die niet gevonden wordt in een woordenboek). Daarmee wordt de positie van Hoeksema (2012) ondersteund in zoverre dat alle syntactische constructies niet een morfologische tegenhanger hebben.

De derde onderzoeksvraag had betrekking tot de vergelijking tussen de frequentste syntactische en morfologische vergelijkende constructies. De tweede hypothese stelde dat syntactische en morfologische vergelijkende constructies gelijkaardig aan elkaar zijn. Die hypothese wordt gedeeltelijk bevestigd. Enerzijds bestaan er syntactische en morfologische

vergelijkende constructies die semantisch dezelfde kenmerken hebben: ze delen dezelfde betekenis en kunnen zowel in een figuurlijke als een letterlijke context voorkomen. Voor zover de context het toelaat, blijken ze verwisselbaar te zijn. Deze bevinding komt in overeenstemming met de conclusie van Masini (2019) in haar onderzoek over de competitie tussen MWE(s) en samenstellingen. Ze zegt: “In these pairs, the two expressions seem quite interchangeable. However, these interchangeable cases refer to specific situations, with special semantic properties [...]” (Masini, 2019, pp.298). De keuze om één constructie te verkiezen boven de andere kan te wijten zijn aan stilistische redenen (stijl van de spreker/schrijver zelf, repetitie van meerdere syntactische of morfologische constructies om effect te creëren) of ten behoeve van compactheid. Anderzijds zijn sommige constructies polysemisch (zie *vogelvrij*). Afhankelijk van haar betekenis kan de constructie *vogelvrij* niet altijd verwisseld worden met haar syntactische tegenhanger *zo vrij als een vogel*. Opnieuw speelt de context een belangrijke rol.

Wat de vierde onderzoeksvraag rond de hoeveelheid syntactische en morfologische constructies betreft, stelde de derde hypothese dat samenstellingen minder gebruikt worden in het Frans en het Engels dan in het Nederlands. Die hypothese wordt ten dele bevestigd. Er zijn 136 samenstellingen in de Nederlandse dataset gevonden, 119 in het Engels en 25 in het Frans. Deze gegevens bevestigen het concept van de ‘Germanic Sandwich’ (Van Haeringen, 1956) op grond waarvan het Nederlands een meer synthetische taal is dan het Frans of het Engels. Nochtans als we het aantal morfologische vergelijkende constructies in verhouding tot het aantal syntactische vergelijkende constructies van elke taal bekijken, blijkt dat er meer samenstellingen zijn in het Engels (56,13%) dan in het Nederlands (30,4%) en in het Frans (9,16%). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat veel courante adjectivische vergelijkende samenstellingen niet aan het licht zijn gekomen in het Nederlands, bijvoorbeeld: *broodmager*, *eeuwenoud*, *eivol*, *lijkbleek* enzovoort omdat dit onderzoek syntactische constructies heeft genomen als uitgangspunt en die samenstellingen hebben waarschijnlijk geen syntactische tegenhanger (?zo mager als brood, ?zo oud als de eeuw, enzovoort). Deze bevinding kan misschien ook toewijzen op het feit dat het Engels over meer opties beschikt om iets uit te drukken omdat Engelse syntactische constructies meer morfologische tegenhangers hebben dan in de twee andere talen van onderstaand onderzoek. Het feit dat de frequenties van Nederlandse samenstellingen hoger liggen dan die van Franse of Engelse samenstellingen bewijst toch dat samenstellingen centraler staan in die taal. Ten aanzien van de syntactische constructies, stelde

de vierde hypothese dat ze meer in het Frans gebruikt worden aangezien de Germanic Sandwich hypothese ervan uitgaat dat het Frans een analytischere taal is. Voor dit onderzoeksgebied wordt die hypothese tegengesproken: er worden 447 syntactische constructies in het Nederlands gevonden, 273 in het Frans en 212 in het Engels. Toch moet dit resultaat genuanceerd worden: de Nederlandse dataset bevat het opvallende aantal van 136 voorbeelden van vergelijkende constructies met het adjectief *groot* ([*zo groot als (DET) N*]) die meestal geen vaste uitdrukkingen zijn, terwijl Franse syntactische constructies die aan het licht zijn gekomen (zoals *zo wit als sneeuw*) idiomatischer blijken te zijn of “frozen” in de woorden of Haspelmath en Buchholz (1998, pp. 309). Zoals voor de Nederlandse samenstellingen kunnen we ons afvragen of de Franse syntactische constructies niet genoeg aan het licht zijn gekomen.

De vijfde onderzoeksvraag omtrent de gelijkenissen en verschillen tussen het Frans, het Nederlands en het Engels heeft een aantal cross-linguïstische verschillen aan het licht gebracht. Ten eerste is het verbazend dat de Franse simlatieve constructie (en niet de equatieve constructie) in de praktijk het equivalent is van de Engelse en Nederlandse equatieve constructies. Constructies bevattend *comme* worden immers vaker gebruikt dan constructies bevattend *aussi qu’/que* om een vergelijking uit te drukken, zoals aangetoond in de analyse. Daarnaast heeft deze studie laten zien dat syntactische vergelijkende constructies het vaakst van taal tot taal verschillen om hetzelfde uit te drukken: constructies in verscheidene talen bevatten verschillende adjectieven of substantieven om hetzelfde concept aan te geven. Maar een onverwachte bevinding was dat constructies gespecialiseerder kunnen zijn binnen elke taal, er is geen gemeenschappelijk patroon dat geldt voor Nederlandse, Engelse en Franse syntactische en morfologische vergelijkende constructies. Daarom is het noodzakelijk om aan meer contrastief onderzoek te doen. Toch heeft deze studie enkele gemeenschappelijke kenmerken geïdentificeerd. Het blijkt dat de adjectieven *groot* en *zwart* het vaakst voorkomen in de syntactische vergelijkende constructies van de drie talen. Bovendien zijn kleuradjectieven aanwezig onder de frequentste adjectieven in de drie talen. In het Nederlands vinden we *rood* en dan *zwart* terug, in het Frans *noir*, *blanc*, *rouge* en in het Engels *black* en *white*. Hoeksema (2012) claimt dat die kleuren, die zich bovenaan in de kleurenhiërarchie van Berlin en Kay (1969) bevinden, het vaakst voorkomen in samenstellingen. Deze studie heeft aangetoond dat dat ook het geval is in syntactische vergelijkende constructies met de vorm [*zo A als (DET) N*] in het Nederlands, Frans en Engels.

Het doel van het huidige onderzoek was om syntactische en morfologische vergelijkende constructies te analyseren in het Nederlands, Frans en Engels binnen het kader van Constructiegrammatica. Deze taaltheorie is relevant voor deze studie omdat ze de visie ondersteunt waarbij syntactische en lexicale constructies met elkaar in competitie kunnen treden. Bovendien bevinden syntactische en lexicale constructies zich op een continuüm (Schlücker & Hüning, 2015, pp. 453), zoals uitgelegd in sectie 1.1.3. Dit laat ons toe constructies te conceptualiseren als patronen met open *slots* die door bepaalde items ingevuld moeten worden. De syntactische vergelijkende constructie heeft een verschillend patroon in de drie talen:

- in het Nederlands: [*zo* A *als* (DET) N],
- in het Frans: [*A comme* (DET) N] en [*aussi* A *que/qu'* (DET) N],
- in het Engels [*as* A *as* (DET) N].

Dit onderzoek werd uitgevoerd met behulp van het Sketch Engine programma. Voor elke taal werden de syntactische vergelijkende constructies in de TenTen corpora onderzocht. De concordanties werden gesorteerd volgens bepaalde criteria die voorgesteld werden in de methodologiesectie (hoofdstuk 2.3.1). Daarnaast werden de frequentie en de context die deze constructies omringt bestudeerd. Vanuit deze datasets van syntactische vergelijkende constructies werd er onderzocht of die ook als morfologische constructie bestonden. De morfologische constructies hebben eveneens een verschillend patroon in de drie talen:

- in het Nederlands en het Engels: [N A],
- in het Frans: [A N].

Syntactische en morfologische vergelijkende constructies werden geanalyseerd in elke taal en daarna werd een contrastief onderzoek uitgevoerd.

De meest relevante bevinding is dat syntactische en morfologische vergelijkende constructies meestal hetzelfde kunnen uitdrukken. Dat bevestigt de Constructiegrammaticatheorie die ervan uitgaat dat er geen scheiding is tussen lexicon en grammatica. Toch heeft de analyse laten zien dat enkele syntactische vergelijkende constructies en hun morfologische equivalenten meer verschillen van elkaar dan wat op het eerste gezicht

lijkt. Een groot deel van de syntactische en morfologische vergelijkende constructies worden veralgemeend: ze kunnen zowel in een figuurlijke als een letterlijke context voorkomen en er is geen bepaald criterium dat het gebruik van de constructie zou bepalen (bijvoorbeeld *zo dood als een pier, pierdood*). Toch waren er verschillende gevallen van specialisering binnen elke taal: in het Nederlands heeft de morfologische vergelijkende constructie *vogelvrij* een bepaalde figuurlijke betekenis die niet bij de syntactische vergelijkende constructie wordt gevonden. De Franse syntactische constructie *rouge comme le pourpre* wordt slechts in een figuurlijke én in een religieuze context gebruikt. Bloomfield had beweerd dat samenstellingen meestal gespecialiseerder zijn dan syntagma's (1970, pp. 213). Hij gaf de voorbeelden van *blackbird* en *black bird* (zie hoofdstuk 1.3.) (Bloomfield, 1970, pp. 213). Dit onderzoek heeft aangetoond dat syntagma's (of syntactische constructies) ook een gespecialiseerde of gelexicaliseerde betekenis kunnen uitdrukken.

Bovendien laat de analyse ook zien dat er toch sterke cross-linguïstische verschillen zijn: syntactische constructies van de drie talen werken niet op dezelfde manier. De meeste syntactische of morfologische vergelijkende constructies kunnen geparafraseerd worden met de bijwoorden *heel/very* of *volledig/completely* + *adjectief* in het Nederlands, het Engels en het Frans behalve wanneer de constructie in haar bepaalde figuurlijke betekenis wordt gebruikt. Dat was vooral het geval in het Nederlands, onder andere met de constructies *zo groen als gras* in de betekenis 'onervaren', *vogelvrij* in de betekenis 'buiten de wet gesteld' of *suikerzoet* in de betekenis 'zacht'. De interpretatie is dus afhankelijk van de context die de constructies omringt. In het Frans en in mindere mate in het Engels worden meer gevallen gevonden waarbij de constructies niet als intensiveringsmarkeerders functioneren, maar ze dienen als kleurnamen (zie onder andere *blanc lune, cristal clair, sky-blue, crystal clear*) of om een kleur te nuanceren (*rouge cerise* is donkerrood). Hier ook speelt de context een rol: die constructies zijn polysemisch en een letterlijke of figuurlijke interpretatie hangt van de context af. Uit onze analyse blijkt dat niet alle syntactische constructies een morfologische equivalent hebben. De Franse syntactische vergelijkende constructies van deze studie hebben voornamelijk geen morfologische tegenhanger tenzij ze een kleur bevatten ($[A_{\text{kleur}} N]_A$). Het Nederlands en het Engels beschikken over meer samenstellingen, maar toch is het mogelijk dat het bestaan van syntactische constructies voor het blokkeren van adjectivische morfologische vergelijkende constructies zorgt. Daarnaast heeft dit onderzoek het bijzondere grote aantal van de

Nederlandse syntactische vergelijkende constructies met *groot* geïdentificeerd in tegenstelling tot de twee andere talen.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat samenstellingen op het schematische niveau van de constructie meestal frequenter zijn dan hun syntactische equatieve of similtieve tegenhangers in het Nederlands en het Frans. In het Nederlands kan de relatieve frequentie van de samenstellingen immers tot meer dan drie bedragen, bijvoorbeeld *ijskoud* ($F=3,43$) of *torenhoog* ($F=2,42$), terwijl de frequentie van de meest voorkomende syntactische vergelijkende constructie niet hoger dan 0,2 is (*zo geil als boter*). Er zijn een paar uitzonderingen in de twee talen op het substantiële niveau van de constructie. Wat het Engels betreft, ontstaat er geen duidelijk patroon op het schematische niveau van de constructie. Een belangrijke kwestie voor vervolgonderzoek is waarom morfologische vergelijkende constructies dominant zijn qua frequentie ten opzichte van syntactische vergelijkende constructies in het Nederlands en het Frans.

Bij dit onderzoek kan een aantal kanttekeningen worden geplaatst. Ten eerste heeft onderhavige studie syntactische vergelijkende constructies genomen als vertrekpunt. Daardoor zijn veel samenstellingen niet aan het licht gekomen. Toekomstig onderzoek zou zich daarom eerst op morfologische vergelijkende constructies kunnen richten en nagaan hoeveel er ook als syntactische constructies bestaan. Ten tweede werden syntactische vergelijkende constructies volgens strenge criteria uitgekozen. De beperking ervan ligt in het feit dat sommige morfologische vergelijkende constructies niet bestudeerd werden omdat hun syntactische tegenhangers niet aan de criteria voldeden. Dat is het geval van *vert épinard* omdat *vert comme l'épinard* als irrelevant werd beschouwd. Er werd ook gekozen om de officiële spelling van de constructie in acht te nemen, dat wil zeggen dat de constructie *ice-cold* (en niet *ice cold*) werd bestudeerd zelfs als de laatste frequenter bleek te zijn. Daarnaast heb ik ook de keuze gemaakt om concordanties te onderzoeken die soms nog geen standaardtaal zijn (zie onder andere hapaxen of constructies tussen haakjes). Dit heeft als nadeel dat de frequentie van die constructies op geen eerlijke manier kan worden vergeleken met hun syntactische of morfologische tegenhanger (omdat ze waarschijnlijk nog niet door een groot gedeelte van de bevolking worden gebruikt). Ten derde werd een relatief klein aantal constructies bestudeerd in het Nederlands en het Engels, wat niet representatief is voor de Nederlandse en Engelse taal. In het Frans werden wel alle samenstellingen uit de dataset bestudeerd vanwege hun beperkte frequentie. Diachronisch onderzoek dat rekening zou houden met de resultaten van deze studie

zou ook raadzaam kunnen zijn om te bepalen hoe de constructies zullen evolueren (qua betekenis en frequentie), maar ook om na te gaan hoe de situatie contrastief gezien evolueert in de toekomstige jaren in het Engels, Nederlands en Frans aangezien de huidige bevindingen het belang van contrastief onderzoek in de Constructiegrammatica benadrukken.

Bibliografie

- Amiot, D. (2005). Between compounding and derivation: Elements of word-formation corresponding to prepositions. In W. E. Dressler, D. Kastovsky, O. E. Pfeiffer, & F. Rainer (Eds.), *Morphology and its demarcations* (pp. 183-213). Vienna: John Benjamins.
- Bauer, L. (2016). Re-evaluating exocentricity in word-formation. In D. Siddiqi, & H. Harley (Eds.), *Morphological metatheory* (pp. 461–477). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins
- Bauer, L. (2019). Compounds and multi-word expressions in English. In B. Schlücker (Ed.), *Complex Lexical Units: Compounds and Multi-Word Expressions* (pp. 45–68). De Gruyter.
- Bauer, L. (2020). Blackbirds and blue whales: stress in English A+N constructions. *English Language and Linguistics*, 25(3), 581–600. DOI: 10.1017/S1360674320000337
- Berlin, B., & Kay, P. (1969). *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*. Berkeley: University of California Press.
- Bisetto, A., & Scalise, S. (2005). The classification of compounds. *Lingue e linguaggio*, 4(2), 319–332. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199695720.013.0003
- Bloomfield, L. (1970). *Le Language*. (J. Gazio, Vert.) Paris: Payot. (Origineel werk gepubliceerd in 1933).
- Booij, G. (2002). Constructional Idioms, Morphology, and the Dutch Lexicon. *Journal of Germanic Linguistics*, 14(04), 301–329. <https://doi.org/10.1017/s1470542702000168>
- Booij, G. (2010). Construction Morphology. *Language and Linguistics Compass*, 3(1), 1–13. DOI: 10.1111/j.1749-818x.2010.00213.x
- Booij, G. (2010). Construction Morphology. *Language and Linguistics Compass*, 4(7), 543–555. <https://doi.org/10.1111/j.1749-818x.2010.00213.x>

- Booij, G. (2015). Dutch. In P. O Muller, I. Ohnheiser, S. Olsen, & F. Rainer (Reds.), *Word-formation in the individual European languages* (pp. 2427–2450). De Gruyter.
- Booij, G. (2019). Compounds and multi-word expressions in Dutch. In B. Schlücker (Red.), *Complex Lexical Units: Compounds and Multi-Word Expressions* (pp. 95–126). De Gruyter.
- Bordea, D. (2019). Adjectif et figement. Etude du figement des expressions du type ADJ+comme+GN concernant les adjectifs de couleur In I. Boldea, C. Sigmirean, D-M. Buda, & R. Kutasi, (reds.), *Multiculturalism through the Lenses of the Literary Discourse* (pp. 150- 161). Tirgu Mures.
- Chomsky, N. (1972). *Topics in the Theory of Generative Grammar*. Mouton.
- Corbin, D. (1992). Hypothèses sur les frontières de la composition nominale. *Cahiers de Grammaire*, 17, 27-55.
- Corbin, D. (1997). Locutions, composés, unités polylexématiques : lexicalisation et mode de construction. In M. Martins-Baltar (Red.), *La locution entre langue et usages*. (pp. 53–101). Lyon: ENS Editions.
- Croft, W., & Cruse, A. D. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cuzzolin, P., & Lehmann, C. (2004). Comparison and Gradation. In G. Booij, C. Lehmann, J. Mugdan, S. Skopeteasthe, & W. Kesselheim (Reds.), *Morphologie. Ein Handbuch zur Flexion und Wortbildung* (pp.1212-1220). Berlin & New York: De Gruyter.
- De Saussure, F. (2016). *Cours de Linguistique Général*. Paris: Payot. (Origineel werk gepubliceerd in 1916).
- Dressler, W. U. (2006). Compound Types. In G. Libben, & G. Jarema, (Reds.), *The Representation and Processing of Compound Words* (pp. 23-44). Oxford: Oxford University Press.
- Ensie. (z.d.). *Vogelvrij*. In Ensie. Geraadpleegd op 6 juni 2023, van <https://www.ensie.nl/betekenis/vogelvrij>

- Finkbeiner, R., & Schlücker, B. (2019). Compounds and multi-word expressions in the languages of Europe. In B. Schlücker (Red.), *Complex Lexical Units: Compounds and Multi-Word Expressions* (pp. 1–44). De Gruyter.
- Firth, J. R. (1964). *The Tongues of Men and Speech*. London: Oxford University Press.
- Fradin, B. (2012). IE, Romance: French. In R. Lieber, & P. Stekauer (Reds.), *The Oxford Handbook of Compounding*. (pp. 417–435). Oxford University Press.
- Gardani, F., Rainer, F., & Luschützky, H. C. (2019). Competition in Morphology: A Historical Outline. In F. Rainer, F. Gardani, W. U. Dressler, & H. C. Luschützky (Reds.), *Competition in Inflection and Word-Formation* (pp.3-36). Springer Cham.
- Goldberg, A. (2006). *Constructions at Work: the nature of generalisation in language*. Oxford: Oxford University Press.
- Goldberg, A., & Casenhiser, D. (2006). English Constructions. In B. Aarts, & A. McMahon (Reds.), *The Handbook of English Linguistics Goldberg* (pp. 343-356). Blackwell Publishing Ltd.
- Guiraud, P. (1966). *La sémantique*. (2e ed.). Paris: Presses Universitaires de France.
- Haspelmath, M., & Buchholz, O. (1998). Equative and similative constructions in the languages of Europe. In J. van der Auwera, & D. P. Ó Baoill (Reds.), *Adverbial constructions in the languages of Europe* (pp. 277-334). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hendriks, I., Van Goethem, K., Meunier, F., & Hilgsmann, P. (2017). Language-specific tendencies towards morphological or syntactic constructions. *Nederlandse Taalkunde*, 22(3), 389–420. <https://doi.org/10.5117/nedtaa2017.3.hend>
- Henkelmann, P. (2006). Construction of equative comparison. *Language Typology and Universals*, 59(4), 370-398. <https://doi.org/10.1524/stuf.2006.59.4.370>
- Hoeksema, J. (2012). Elative compounds in Dutch: Properties and developments. In G. Oebel (Red.), *Intensivierungskonzepte bei Adjektiven und Adverbien im Sprachenvergleich/Crosslinguistic comparison of intensified adjectives and adverbs* (pp. 97–142). Hamburg: Kovač Verlag.

- Hoffmann, T. (2022). *Construction Grammar. The Structure of English*. Cambridge University Press.
- Hoffmann, T., & Trousdale, G. (2013). Construction Grammar: Introduction. In T. Hoffmann, & G. Trousdale (Eds.), *The Oxford Handbook of Construction Grammar* (pp. 1–12). Oxford University Press.
- Hüning, M., & Schlücker, B. (2015). Multi-word expressions. In P. O. Müller, et al. (Eds.), *Word formation. An international handbook of the languages of Europe* (pp. 450–467). Berlin/Boston: De Gruyter.
- Israel, M., Harding, J.R., & Tobin, V. (2004). On Simile. In M. Achard, & S. Kemmer (Eds.), *Language, Culture and Mind* (pp. 123–135). Stanford: CSLI Publications.
- Kilgarriff, A., Baisa, V., Bušta, J., Jakubíček, M., Kovář, V., Michelfeit, J., Rychlý, P., & Suchomel, V. (2014). The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*, 1(1), 7–36. <https://doi.org/10.1007/s40607-014-0009-9>
- Kilgarriff, A., Jakubíček, M., Kovář, V., Rychlý, P., & Suchomel, V. (2013). The TenTen Corpus Family. In *7th International Corpus Linguistics Conference CL 2013* (pp.125-127). Lancaster.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Conceptual Metaphor in Everyday Language. *The Journal of Philosophy*, 77(8), 453-486.
- Lamiroy, B. (2011). Degrés de grammaticalisation à travers les langues de même famille. *Mémoires de la Société de linguistique de Paris*, 19, 167-192.
- Lieber, R. (2010). *Introducing morphology*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Masini, F. (2005). Multi-word expressions between syntax and the lexicon: The case of Italian verb-particle constructions. *SKY Journal of Linguistics*, 18, 145-173.
- Masini, F. (2019). Competition Between Morphological Words and Multiword Expressions. In F. Rainer, F. Gardani, W. U. Dressler, & H.C. Luschützky (Eds.), *Competition in Inflection and Word-Formation* (pp. 2891-305). Springer.

- Mathieu-Colas, M. (1996). Essai de typologie des noms composés français. *Cahiers de lexicologie*, 69, 71-125.
- Moon, R. (2015). Multi-word items. In J. R. Taylor (Red.), *The Oxford Handbook of the Word*. (pp. 120-140). Oxford: Oxford University Press.
- Norde, M., & Morris, C. (2018). Derivation without category change. A network-based analysis of diminutive prefixoids in Dutch. In K. Van Goethem, M. Norde, E. Coussé, & G. Vanderbauwhede (Reds.), *Category Change from a Constructional Perspective* (pp. 47-90). John Benajmin Publishing.
- Paul, H. (1880, 1898). *Prinzipien der Sprachgeschichte*. Halle: Max Niemeyer.
- Plag, I. (2003). *Word-formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Plag, I. (2016). English. In P. O. Muller, I. Ohnheiser, S. Olsen, & F. Rainer (Reds.), *Word-formation in the individual European languages* (pp. 2411–2426). De Gruyter.
- Poncin, F. (2021). *Causale constructies met kleuren: een bron van intensivering? Een cross-linguïstische constructionele analyse in het Nederlands, het Engels en het Frans* [Masterscriptie, Universiteit van Louvain-La-Neuve]. Dial.mem. Geraadpleegd op 15 juni 2023, van <https://dial.uclouvain.be/memoire/ucl/object/thesis:29485>
- Rett, J. (2013). Similatives and the argument structure of verbs. *Natural Language & Linguistic Theory*, 31, 1101-1137.
- Rosenberg, M. (2007). Classification, Headedness And Pluralization: Corpus Evidence From French Compounds. *Acta Linguistica Hungarica*, 54(3), 341–360. DOI: 10.1556/ALing.54.2007.3.4
- Sprenger, S. A. (2003). *Fixed expressions and the production of idioms*. [Doctoraat, Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek, Universiteit van Nijmegen]. Geraadpleegd op 7 mei 2023, van <https://hdl.handle.net/2066/63832>
- Stassen, L. (1985). *Comparison and universal grammar*. Oxford and New York: Blackwell.
- Taaladvies. (z.d.). *Gelijk / zoals*. Geraadpleegd op 24 mei 2023, van <https://taaladvies.net/gelijk-of-zoals/>

- ten Hacken, P. (2013). Compounds in English, in French, in Polish, and in General. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, 10(1), 97-113.
- Thomas, J. (2016). *Discovering English with Sketch Engine: a corpus-based approach to language exploration*. (2e ed.). Versatile.
- Treis, Y., & Vanhove, M. (2017). *Similitive and Equative Constructions. A cross-linguistic perspective*. John Benjamins Publishing.
- Ultan, R. (1972). Some features of basic comparative constructions. *Working papers on Language Universals*, 9, 117–162. <https://eric.ed.gov/?id=ED105718>
- Van Goethem, K. (2009). Choosing between A+N compounds and lexicalized A+N phrases: The position of French in comparison to Germanic languages. *Word Structure*, 2(2), 241-253. DOI: 10.3366/E1750124509000439
- Van Goethem, K., & Amiot, D. (2019). Compounds and multi-word expressions in French. In Schückler, B. (Red.), *Complex Lexical Units. Compounds and Multi-Word Expressions* (pp. 127-151). Amsterdam: De Gruyter.
- Van Haeringen, C. B. (1956). *Nederlands tussen Duits en Engels*. The Hague: Servire.
- Villoing, F. (2012). French compounds. *Probus*, 24(1), 29–60. DOI: 10.1515/probus-2012-0003
- Whorf, B. L. (1956). *Language, thought and reality*. MIT Press
- Williams, E. (1981a). On the notions ‘lexically related’ and ‘head of a word’. *Linguistic Inquiry*, 12, 245-274.
- Yu, J. & Heynen, L. (2022, 14-15 oktober). *Equating by quantifying over kinds: Zo ... als equatives in Dutch* [Posterpresentatie]. The 36th Comparative Germanic Syntax Workshop, The University of Chicago.

